

L I E T U V I Ų
DIENOS

**PROFESORIUS JONAS ŠIMOLIŪNAS KALBA Į LIETUVĄ,
(PER "VOICE OF AMERICA")**

LITHUANIAN DAYS
NOVEMBER 1958

1958 M. LAPKRIČIO MĖN.

TURINYS

CONTENTS

Juozas Bubelis, PARAMA GYVIESIEMS, PAGARBA MIRUSIEMS	3
K. A. Bučmys, MIRĖ TAIKOS POPIEŽIUS PIJUS XII	4
JOKIO BENDRADARBIAVIMO SU SEPARATISTAIS, pasikalbėjimas su KD pirmininku	4
Prof. J. Šimoliūnas, KELIOS MANO GYVENIMO NUOTRUPOS	6
GYVASIS VAIŽGANTAS, foto reportažas iš kan. J. Tumo gyvenimo	7
Vaižgantas, BEVARDŽIAI, trumpieji vaizdai	8
Juozas Tysliava, POEZIJA, Lietuvi, Keleivis jūroj, Naktis iš okeano ir kt.	9
K. J-lis, LIETUVOS MINISTERIS URUGVAJUJE, Dr. K. Grauzinio sukakties proga	10
A., IRENA NIKOLSKYTĖ, Bostono Dramos sambūryje išaugusi aktorė	11
VEIDAI IR VAIZDAI, Iliustruotoji kronika iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo	13
PAVERGTOS LIETUVOS MENININKAI propagandos tarnyboje	14
Aleksandras Merkelis, LIETUVOS KELIU, epizodai iš Vinco Kudirkos gyvenimo	16
A. Gintneris, KARININKAS IR PASIUNTINYS, iš dail. I. Šlapelio nuotykių	17
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI	18

ENGLISH SECTION

SOMETHING WRONG WITH THE VOICE OF AMERICA, by S. Listener	19
THE ECONOMIC LIFE OF HISTORIC AND MODERN LITHUANIA, by J. Audėnas (Continued).....	20
TWELVE BROTHERS WHO WERE CHANGED INTO RAVENS, Lithuanian Folk Tale, translated by Stp. Zobarskas	23
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, by A. Bernotas, Part XIV	24
LITHUANIANS MAKE NEWS	25
GRYBŲ KARALIUS / Dr. Gailūn — Champion Mushroom Picker of the East	26

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vy. Redaktorius / Senior English Editor
Daumantas ČIBAS	Foto Redaktorius / Photo Editor

BENDRADARBIŲ REDAKTORIAI ATSAKINGŲSE MIESTUOSE IR VALSTYBĖSE / ASSISTANT EDITORS
VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.;
V. A. BRAZIULIS, Cleveland, Ohio; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia;
S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; V. ROCIŪNAS, Cleveland,
Ohio; C. SURJUKAŠ, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland,
Ohio; V. VERIKAIŠIS, Toronto, Ont., Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne,
Australia.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARBIŲ / PHOTOGRAPHERS — BOSTON, Mass.: Vl. Adomavičius,
P. Bliumas, K. Gruzdas; **BROOKLYN, N. Y.:** V. Augustinas, V. Maželis, G. Penikas;
CHICAGO, Ill.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; **CLEVELAND, Ohio:** V. Bacevičius,
ELIZABETH, N. J.: J. A. Ribinskas; **LOS ANGELES, Calif.:** L. Briedis, Pr. Gasparonis,
MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; **OMAHA, Nebr.:** Kun. L. Musteikis; **PHILADELPHIA, Pa.:** F. Jai-
kaitis, V. Gruzdis; **WASHINGTON, D. C.:** Photo Alda (J. Trilupaitis); **WATERBURY, Conn.:** J. Gai-
dys, V. Vaitkus; **WORCESTER, Mass.:** J. Sutkaitis; **CANADA:** — **HAMILTON, Ont.:** B. Gumbe-
levičius, A. Juraitis; **MONTREAL, P. Q.:** L. Stankevičius; **TORONTO, Ont.:** J. Dvilaitis, Luna Photo
levičius, A. Juraitis; **MONTREAL, P. Q.:** L. Sankevičius; **TORONTO, Ont.:** J. Dvilaitis, Luna Photo
Studio, V. Macas. **AUSTRALIA —** N. Butkūnas, P. Sakalauskas. **SOUTH AMERICA —** L. Kančauskas.

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais,
nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles
are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD Leidykla
pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS

9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA

PHONE: Plymouth 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo.
Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent;
otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.
Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio m. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai. Single Copy 65¢

PRENUMERATA METAMS \$6.00 bet kuriame pasaulyje. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Prof. Dr. Jonas Šimoliūnas, Racine, Wisc., marks his 80th birthday anniversary this year. He had been professor of engineering of the University of Vytautas the Great in Kaunas for a number of years. He is pictured talking over the Voice of America to Lithuanians behind the Iron Curtain. Photo V. Maželis

Back Cover

A Lithuanian cross erected by the Lithuanian Franciscan Fathers at their monastery in Kennebunk Port, Maine. This cross was designed by Daumantas Čibas of Los Angeles, Calif., Photo Editor of Lithuanian Days magazine. Photo V. Maželis

STATEMENT REQUIRED BY THE ACT OF AUGUST 24, 1912, AS AMENDED BY THE ACTS OF MARCH 3, 1933, AND JULY 2, 1946 (Title 39, United States Code, Section 233) SHOWING THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, AND CIRCULATION OF

Lietuvių Dienos / Lithuanian Days, published monthly except July and August at Los Angeles, California for November, 1958.

1. The names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are:

Publisher Anthony F. Skirius, 733 N. Avon St., Burbank, Calif.

Editor Bernardas Brazdžionis, 11631 Wilkie Ave., Inglewood, Calif.

Managing editor same as above.

Business manager Juozas Urbonas, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

2. The owner is: (if owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stocks. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual member, must be given.) —Anthony F. Skirius, 733 N. Avon St., Burbank, Calif.

3. The known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) — None.

4. Paragraphs 2 and 3 include, in cases (My Commission expires Oct. 3, 1957.) where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting; also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner.

5. The average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the 12 months preceding the date shown above was: (This information is required from daily, weekly, semiweekly, and triweekly newspapers only.) — — —

Anthony F. Skirius (Signature of editor, publisher, business manager, or owner).

Sworn to and subscribed before me this 8 day Oct. 1958.

[Seal] John R. Nash, Notary Public, In and for the County of Los Angeles, State of California.

(My Commission expires Oct. 9, 1961.)

PIJAUS XII testamentiniai žodžiai lietuviams: "BŪKITE VIENINGI, VEIKITE, DIRBKITE. ŠVIESA UŽTEKĖS IR VAGŠEI, MŪSŲ ŠIRDŽIAI TAIP BRANGIAI LIETUVAI" Tuos žodžius Šventasis Tėvas Pijus XII pasakė kun. V. Mincevičiui, priimdamas NEI (Krikščionių Demokratų Internacionalo) kongreso dalyvius pernai pavasarį (1957. IV. 28.). Nuotraukoj:

Dr. Nobili, NEI jaunimo sekcijos pirmininkas, kun. Mincevičius, liet. KD atstovas, itališkai leidžiamo Eltos biuletenio red., ir tuomet Italijos vicepremieras Giuseppe Pella...

"BE UNITED, ACTIVE AND FORCEFUL! The light of freedom will arise for Lithuania" — prophetic words by Pope Pius XII for Lithuanian people.

GYVIESIEMS — PARAMA, MIRUSIEMS — PAGARBA

JUOZAS BUBELIS, Toronto, Ont., Canada

Jau ne kartą mūsų spaudoje buvo keltas kultūrininkų globos klausimas ar jų tūnantis paremimo reikalas. Deja, tik maža mūsų plačios visuomenės dalelytė teisingo šį balsą.

Didžiajai mūsų tautos nelaimei ištikus, laisvą pasaulį pasiekę nemaža mūsų mokslininkų, politikos veikėjų, rašytojų bei kitų meno sričių darbuotojų, kurie neteko savo darbo dirvos, savo akademinų institucijų, nebeteko valstybinės paramos ir *susilygino* (kaip ironiškai kai kas pasako) čia su pilkąja darbo žmonių mase ir pateko į skurdžią gyvenimo aplinką. Vieni iš jų savo egzistencijai išlaikyti suka savo talentus į fabriko mašinų ratus, kiti, jau palinkusieji į senatvę, susiduria su pragyvenimo problemomis, prie kurių bent minimalaus išrišimo ir mes, plačioji masė, turėtume prisidėti, t. y. ateiti su realia pagalba ir mūsų įgimtu lietuvišku nuoširdumu.

Mėgstame pasididžiuoti esą savos kultūros palaikytojai. Tos kultūros vaisiais, taip, reikia prisipažinti, naudojames. Net jai reikavimus statome. Savą mastelį pritaikome. Sąlygas nurodome: jeigu jūs taip, taip mes taip! Ir tie, iš kurių reikalaujame kultūros darbų, aukodami savo poilsio valandas rašo knygas, piešia paveikslus, kuria muzikos veikalus, dalyvauja organizaciniame darbe. Dar daugiau — nevisada tam pakanka nuvogtų nuo poilsio valandų; dažnai nukenčia net ir "tiesioginės" t. y. pragyvenimui pasiimtos pareigos bei darbas. Ir vis tai — savos, lietuviškos kultūros labui. Tačiau ar daug kas pagalvoja, kad lietuviškieji reikalai, lietuviškos kultūros darbas tai nėra tik vienu *jų reikalas*, kad tai *visų mūsų pareiga*. Niekas iš mūsų neturi likti tik *stebėtojo* rolėje. Stebėtojų pakanka iš šalies, kiek savų, tiek ir svetimų. Tautai esant nelaime, nenurodinėjime vienas kitam teisių ar prievolių į darbą, ypač į kultūros kūrybos darbą. Badymas pirštu, kad tu niekas, o aš viskas prisideda ne prie kūrybos, o prie griovimo. Atsisakinėjimas, kad tai ne mano reikalas — yra jau griovimas. Nerėmimas kultūros darbų bei kultūrinių institucijų yra jų palikimas sunykimui arba tiesiai sakant jų naikinimas. Tat pažvelgę į savo elgesį, žinokime, kuriame lietuviybės ir lietuviškos kultūros fronte mes esame, statytojų ir palaikytojų, ar griovėjų ir naikintojų. Atsakymas perina ne nuo ko kito, kaip tik nuo mūsų pačių.

Tiesa, kad mums netrūksta nei kritikų, nei gerų tėvynę mylinčių darbuotojų idealistų, bet mums *labai stokoja gerų talkininkų*, remiančių ir kultūros kurinius ir pačius kultūrininkus; mums trūksta besąlyginio remtino darbo supratimo ir į jį įsijungimo, mums trūksta tautinio ambicingumo ir, pasakyčiau, sentimentų.

Visus tuos trūkumus iš dalies gal iššaukia politinių srovių nesutarimai; sakyti, kad politikieriai nepaiso tautinių reikalų, nepasiekdami vieningo darbo, būtų perdaug. Gal juos skiria perdidelis rūpestis tautos reikalais; gal jie, kiek vieni, tiek ir kiti, perdaug paiso tik savo interesų ir savo siūlomų metodų; gal jie mato, kad kiti be pagrindo gina neesminius dalykus, — visa tai telieka politikieriams ir jų tautinei sąžinei. Nuo to neturi nukentėti nei lietuviškoji kultūra, nei kultūros kūrėjas. Iš tos srities partiniai skirtumai turi būti išbraukti juodžiausiu rašalu. Kultūros srityje, išskyrus komunistines bacilas, kiekvienas individas turi teisę kurti ir dirbti pagal visišką laisvės principą. Jį pasmerks ar iškels jo sukurtasis meno veikalas.

Ne visiems tremtis, arba kaip jau ima įsigalėti terminas emigracija, išėjo į nenaudą. Daugelis yra tokių, kurie pateko kaip muselės į pasukas — tik gyvenk ir norėk. Jų profesija, o kartais ir būdas bei jų veržlumas sudarė tokias gyvenimo sąlygas, apie kokias jie nė nesvajoję. Kas gali juos už tai kaltinti? Niekas iš jų nereikalauja nė atskaitomybės ar "pajamų taksų". Bet nuo *tautinių taksų mokėjimo* savos kultūros ir savų kultūrininkų išlaikymui taip pat *niekas jų neatleidžia* — nei pavardės pakeitimas, nei kilmės išsižadėjimas, nei iš savo bendruomenės pasitraukimas. Žinoma, tokių yra visais laikais ir visose bendruomenėse; jie turi ir šūkį: paprastas veršis — galvijai, bet aukso veršis — dievybė. Jie ilginiui bus nurašyti į nuostolius, tačiau ne į tautos kultūrinius, o į žemės ūkio nuostolius...

Kultūrininkui nuo to nei šilta, nei šalta, jei visuomenė, jam mirus, gausiai apverks, apraudos, apgailės, o po kiek laiko gal dar ir paminklą iš geraširdžių aukų pastatys. Nelaukime, kol kultūrininkas numirs, — remkime jo darbus nuo šeštadieninės mokyklos iki akademinio masto veikalo, — tai bus geriausias paminklas.

POPIEŽIUS PIJUS XII atskiroje audiencijoje priima įv. tautų diplomatus ir teikia apaštališkąjį palaiminimą. Liet. min. Girdvainis ir sekr. Lozoraitis, Jr. (priešais, vidury).

POPE PIUS XII blessed representatives of the diplomatic corps, who called at the Vatican to greet the Holy Father with the New Year (1951).

MIRĖ TAIKOS POPIEŽIUS PIUS XII

K. A. BUČMYS, Los Angeles, Calif.

Didžiai nuliūdo pasaulio tikinčiųjų širdys, išgirdusios, kad Popiežius Pijus XII pasitraukė iš mūsų tarpo, iškeliaudamas pas Kristų, kurį vertai atstovavo žemėje, kaip Jo Vikaras.

Mokslininkas, mokytojas, kalbininkas, diplomatas ir šventas sielų ganytojas — tai asmenybė, kurios nuoširdžiai apgaili ir ne katalikai, suprasdami Pijaus XII darbų vertę mūsų dienų pasauliui.

JAV Prezidentas D. Eisenhoweris gal gražiausiai bus tai išreiškęs paskelbdamas: "Pasaulis yra neturtingesnis dėl to, kad... mirė Popiežius Pijus XII. Visas jo gyvenimas buvo pašvęstas Dievui ir savo bendralaikio žmogaus tarnybai. Gerai informuotas ir aiškus tironijos priešas, jis buvo malonus ir geradaris tų, kurie buvo prislėgti, ir jo gelbstinti ranka visada buvo greitai padėti nelaimingoms karo aukoms. Jis be baimės ir be pataikavimo pastoviai gynė teisingos taikos reikalą tarp tautų."

Pijus XII — Eugenijus Pacelli gimė Romoje 1876 m. kovo 2 dieną. Baigęs vidurinę mokyklą, įstojo į seniausią Romoje Capranica Kolegiją ruoštis kunigystei.

Nukelta į 6 psl.

▲ **PASAULIO LIET. KATALIKŲ ORG-JŲ S-GOS** vardu atstovės dr. N. Bražėnaitė ir B. Šlepetytė-Venskuvienė įteikia Šv. Tėvui dovaną — lietuviškų leidinių.

A GIFT to the Pope presented by Miss Dr. N. Bražėnaitė and Mrs. B. Venskuvienė.

♦ **MARIJOS JUBILIEJINIAIS METAIS** — 1954 — Popiežius Pijus XII bendroje audiencijoje palaimino Marijos statulą, kuri apkeliaivo Amerikos lietuvių parapijas. Po kreipimosi į maldininkus įvairiomis kalbomis, vysk. V. Padolskis ir prel. L. Tulaba pristato Popiežiui lietuvių grupę; nuotraukoje šiek tiek matyti: kun. Jankauskas, kun. J. Senkus, kun. J. Šakys, kun. S. Matulis, MIC, kun. V. Delininkaitis, kun. Daugintis, SJ, kun. J. Bučmys (šįmet dedamo str. autorius, tiesiai ties Popiežium), kun. A. Olšauskas, kun. P. Dauknys, MIC, kun. J. Riaubūnas, kun. J. Bulaitis, kun. Sakevičius, MIC, kun. A. Jonušas, kun. V. Goras.

A GROUP of Lith. in audience with Pope Pius XII.

U. KARVELYTĖ įteikia Šv. Tėvui dovaną — tautinį kilimėlį liet. katalikų mergaičių vardu.

POPE PIUS XII receives a gift from Miss U. Karvelytė

JOKIO BENDRADARBIAVIMO SU SEPARATISTAIS

"Lietuvių Dienų" bendradarbio Čikagoje pasikalbėjimas su nauju LKDS pirmininku Dr. K. ŠIDLAUSKU

— Kokie krikščionių demokratų santykiai su VLIKu ir kitais laisvinimo veiksniais?

— Krikščionys demokratai visą laiką rėmė, remia ir ateity remis VLIKą. Galima sakyti, kad apie 80% LKDS centro vadovybės pastangų ligšiol ėjo VLIKo veiklai remti ir tik maža pastangų dalis buvo skiriama sąjungos organizaciniam reikalams. Suprantama, kad LKDS vadovybė neturi tiesioginių ryšių su Lietuvos diplomatais, bet atskiri jos žmonės stengiasi palaikyti su visais mūsų diplomatais tamprų asmenišką kontaktą. Su ALTu KD santykiai yra labai nuoširdūs, ypač, kuomet šios garbingos institucijos priešaky eilę metų stovi buvęs Lietuvos Seimo KD frakcijos narys Leonardas Šimutis. Buvęs ilgametis sąjungos pirmininkas Pranas Vainauskas yra Lietuvos Laisvės Komiteto narys nuo pradžios šios institucijos veiklos, nors LLK-te atskiros lietuvių politinės grupės formaliai neatstovaujamos.

— Ar krikščionys demokratai bendradarbiauja, o jei taip — tai kiek su kitomis lietuvių politinėmis grupėmis ar sąjūdžiais?

— Negali būti abejonės, kad KD privalo bendradarbiauti ir praktikoje palaiko ryšį su visomis lietuvių demokratinėmis, VLIKe apsiungusiomis politinėmis grupėmis bei sąjūdžiais, nes tik nuolatinis nuomonių derinimas bei informavimasis, tiek tarp centrų, tiek tarp atskirų grupių padalinių, tegali užtikrinti demokratinio proceso veikimą ir sklandų paties VLIKo darbą. Malonu pažymėti, kad ypač tamprus bendradarbiavimas yra pasiektas tarp KD ir valstiečių liaudininkų centrų, galbūt kaip tik tęsiant aną sėkmingą šių dviejų grupių koalicinę politiką iš Lietuvos nepriklausomybės laikų.

Kaip didelės svarbos įvykį tenka išskirti didesnėse lietuvių kolonijose VLIKo grupių demokratinio apsiungimo suorganizavimą, kurių pagrindinis tikslas talkinti VLIKo darbams ir stiprinti lietuvių išeivijos visuomenėje Lietuvos laisvinimo vieningos politinės vadovybės mintį. Ypač veiklus yra pasirodęs VLIKo grupių apsiungimas Clevelande. Šituos junginiuos atskirų grupių bendradarbiavimui atsiveria neribotos galimybės, turinčios užtikrinti demokrati-

nio proceso vyksmą, kuomet sumanymai, nuotaiškos bei pastabos iš apačios kyla aukštyn į grupių centrus, o ne atvirkščiai, — kai centrai tik diktuoja savo padaliniams kaip šie turi atskirais atvejais pasielgti, netgi, prieš atskirų padalinių visai priešingą įsitikinimą.

— *Kaip lietuviai krikščionys demokratai žiūri į reikalą visiems lietuviams vieningai dirbti laisvinimo darbą?*

— Krikščionys demokratai besąlyginiai pasisako už reikalą vienos bendros lietuvių politinės vadovybės išėivijoj. Dėl šios priežasties KD nepalaiko jokio bendradarbiavimo su išsijungusiomis iš VLIKo politinėmis grupėmis, nes visokią separatistinę politinę veiklą laiko žalingu lietuvių išėivijos politinių jėgų skaldymu, kuris tegali sukelti džiaugsmą tik Lietuvos pavergėjams.

— *Ar nevertėtų paieškoti naujų kelių ir metodų, siekiant ne vien "darbo vienybės"?* Gal iš tiesų kai kurie metodai, kaip ir pačios organizacijos, jau yra pasenę?

— Kaip esu neseniai pareiškęs "Jaunimo žygių" atstovui, Lietuvos laisvinimo darbas iš esmės visai netoks, kuriam tikėtų decentralizuotas jo vykdymas. Ne be reikalo ir separatistinės veiklos atstovai pripažįsta bent "darbo vienybę" reikalą, varant Lietuvos laisvinimo akciją, nes esą dabartinėmis sąlygomis neįmanoma būtų pasiekti organizacinės vienybės. Bendrai, visos kalbos apie VLIKo "nusivlikinimą" arba apie reikalą kurti vietoj VLIKo kokį nors naują veiksnį, nes esančios "pasikeitusios sąlygos", mano nuomone, negali įtikinti jokio laisvai protaujančio tautiečio.

— *Ar nemanote, kad juo daugiau "laisvinimo veiksmų", tuo geriau laisvinamajam, tuo blogiau priešui, nes jis bombarduojamas iš kelių pozicijų?*

— Jau minėto laikraščio bendradarbiui esu pasisakęs ir tuo klausimu: "separatistiniai junginiai, kaip politinės grupės, Lietuvos laisvinimo kovoj nepateisina savo veiklos, nes pirmoj eilėj jis tik iššaukia laisvinimo veiksmų dublikaciją ir mažina jų politinę reikšmę. Juk tik bereikalingas laiko gaišinimas svetimų valstybių užsienių ministerijoms skaityti ir atsakinėti į tais pačiais klausimais iš VLIKo, Talkos ir Fronto Bičiulių gautus memorandumus. Praktinėj veikloj nei vienas tų junginių neatrado ir nepaskelbė jokių "stebuklingų", naujų, ligšiol nežinomų laisvinimo kovos būdų. To jiems nepasisekė padaryti dėlto, kad toj kovoj negali būti jokių netikėtų atradimų..."

— *Pone daktare, kokia kr. demokratų centro nuomonė apie lietuvių katalikų vienybę — gal imamasi iš kr. demokratų pusės konkrecių žygių jei ne visų lietuvių, tai bent katalikų vieningumui atstatyti?*

— Jei krikščionys demokratai jautriai išgyvena visų lietuvių politinės vienybės trūkumą, tai dar labiau pajuntamas reikalas atstatyti katalikų politinį vieningumą. Daug kam ne paslaptis, kad ankstyvesniais metais LKDS CK yra daręs visą eilę bandymų susitarti su frontininkais. Deja, ne tik nebuvo pasiekta jokių rezultatų, bet buvo įsitikinta, kad mūsų pasitarimų partneris yra nusistatęs prieš bet koki susitarimą. Nepasikeitus nuotaikoms, nebūtų prasmės leisti į naujus mėginimus. Nežiūrint to, LKDS CK visuomet palankiai priims kiekvieną iš bet kur ateinančią lietuvių katalikų politinės vienybės atstatymo iniciatyvą. Vienok, manau, kad nei dabartinis CK, nei būsimosios LKDS vadovybės, niekuomet nesileis į jokių kompromisų dėl pačių krikščioniškosios demokratijos principų. Kitas dalykas, kai kalbama apie neesminius politinės praktikos arba partinės linijos klausimus.

Mes jaučiamės idėjiniai pakankamai stiprūs ir politinėj praktikoj užtenkamai pažangūs, kad galėtume be jokių prejudicijų svarstyti ir priimti kiekvieną naują, siekiant apjungti į ben-

CHICAGOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI pagerbia svečius iš Romos — vysk V. Padolskį, kun. dr. V. Balčiūną — ir savuosius — ALT pirm. L. Šimutį, inž. A. Rudį, kandidatą į kongreso atstovus. Klaba vysk. V. Padolskis. Susirinkimui vadovavo K. Kleiza.

Apačioje visi pobūvio dalyviai.

Foto B. L.

THE MOST. REV. V. PADOLSKIS of Rome visiting with Lithuanian-American Christian Democratic functionaries of Chicago, Illinois.

drą Lietuvos laisvinimo darbą visus krikščioniško ir demokratiško nusistatymo tautiečius, ką savo politinėj praktikoj yra įvykdę didžiosios Vakarų Europos kraštų krikščionių demokratų partijos.

— *Kokie šiuo metu KD centro vadovybės dirbami patys svarbieji darbai?*

— Šiuo metu LKDS CK pirmoj eilėj yra užsiėmęs sąjungos spaudos reikalais. Stengiamės užtikrinti, nors nelabai dažną, bet perijodinį "Tėvynės Sargo" leidimą, kuris turės eiti šalia LKD studijų klubų nariams skiriamų "Jaunimo žygių. Šios rūšies spauda turi svarbų uždavinį, — palaikyti gyvą politinį interesą tarp organizuotų sąjungos narių, nes tik per juos tas Lietuvos laisvinimo darbui reikalingas politinis nusiteikimas tegali persiduoti į plačią lietuvių išėivijos visuomenę. Šalia spaudos reikalų, sparčiais žingsniais varomas pirmyn LKDS naujos programos ruošimo darbas.

— *Stiprėja ar silpnėja KD partija? Ar įsijungia į ją naujų jėgų?*

— Perdaug nesigiriant, vistik norėčiau pasakyti, kad jaučiamas nuolatinis LKD S-gos stip-

DR. KAZYS ŠIDLAUSKAS, Chicago, Ill., advokatas, naujasis LKDS pirmininkas.

Iš naujųjų ateivių JAV-se vienas iš retų asmenų, išlaikęs egzaminus ir gavęs teisę verstis advokato praktika. Daktaro laipsniui gauti Šidlauskas 1947 m. Miunchene apgynė disertaciją apie vokiečių teismo galių konstitucinę reikšmę XIX a. Amerikoje, gyvendamas Bostone, dar studijavo ir gavo teisių magistro laipsnį garsiajame Harvardo universitete.

DR. K. ŠIDLAUSKAS of Chicago, Ill., President of the Lithuanian Christian Democratic Ass'n; by profession he is an attorney. Office address: 6322 So. Western Ave.

rėjimas. Tą faktą savo nuotaikomis aiškiai pademonstravo š. m. gegužės mėn. 30 ir 31 dienomis Čikagoje įvykusi LKDS konferencija.

I sąjungos veiklą nuolatos įsijungia naujų narių, ne tik iš LKD studijų klubų, bet ir pavienių jaunų, išėivijoj subrendusių jėgų, kuriuos jaučia pareigą organizuotai įsijungti į jų gimtojo krašto laisvinimo kovą.

KELIOS MANO GYVENIMO NUOTRUPOS

Prof. Jono Šimoliūno atsiminimų pluoštas jo 80 metų sukakties proga

TAIP, jau stukterėjo man 80 metų, bet nepamačiau ir nepajutau, kaip jie man taip greit praslydo: mat, laiko vis nebuvo, kada apie tai rimčiau pagalvoti.

Mažą mane tėvas slapta mokino iš sunkai kažkur surasto ir atgabento elementoriaus, o gerutė motinė, daug vargo mačiusi jaunystėje našlaitė, duodavo pasiskaityti čia maldaknygę, čia giesmelių iš kantičkos, kad žinočiau, kaip bažnyčioje melstis, mokėčiau Dievą garbinti ir artimą mylėti, būti geru kataliku, doru žmogui ir bijočiau svetimo tikėjimo — rusų pravoslavijos, vis kiekiau tada mus spaudusios.

Aš gimiau gegužės mėnesyje; krikšto tėveliu buvo visų gerbiamas parapijos klebonas (kun. Rimkevičius). Mano tėvai ir kiti džiaugėsi, kad jis geras žmonių užtarėjas prieš rusų visur kimbančius prie lietuvių valdininkus...

Greit pramokus slebizavoti ir skaityti ir šiek tiek rašyti, man motina priminė, kad reikia netingėti ir vis daugiau mokytis, kad išaugčiau šviesesnis, gudresnis, sau ir žmonėms naudingesnis. Mat, ji iš klebono girdėjusi, kad žmonės, gimstą pavasarį — gegužės mėn. ir prabundą kartu su gamta sau sveikesni, gyveną ilgiau ir dažnai turi laimės paskrajoti po platųjį pasaulį; ji pažinę, daugiau išmokę ir supratę, grįžus į tėvynę, gali pamokyti savo brolius lietuvius, kad ir šie būtų gudresni, labiau susipratę, vieningi ir galėtų sau palengvinti gyvenimą...

Tie motinos žodžiai giliai man krito į širdį ir į galvą, tapo šaltiniu ryžto ir energijos mokytis ir kitus mokytį, nurodė tikslą ir gyvenimo kelią.

Tėvas buvo iš Joniškėlio parapijos — vildunietis, baigęs Joniškėlio dviklasę mokyklą, motina — Pušaloto parapijos, pabuojiotė, staliaus Daukaus duktė, po jos motinos mirties su savo tėvu įsikūrus Jusėnų kaime, kur jų dubos gyvenamas namas sudegė.

Netrukus po to tėvui mirus, ji liko jauna našlaitė, turėjusi greit užsiimti sau užkuri Antaną Šimoliūną, su kuriuo dubą greit su tvarkė ir ilgai gražiai gyveno (abu daugiau kaip po 80 metų), sulaukė Nepriklausomos Lietuvos, ją gėrėjosi ir džiaugėsi.

Duba buvo apie 25 ha dirbamos žemės. Šeima išaugo nemaža — viso 9 asmenys: 2 tėvai, 4 dukros ir 3 sūnūs; vienas mažutėlis mirė. Motina turėjo du sodus su apie 40 bičių avilių. Buvo ne tik pavyzdinga šeimininkė, bet ir gera bitininkė. Geiminime vadavosi protu, raminosi Dievu, buvo optimistė, ir jai viskas gerai apgalvotas, buvo įvykdoma ir sėkminga.

Tarp kitko, jos sodų patvorėse sodintos slyvos augo tokios didelės, gražios ir skanios ir sočios, kad pasninko dienomis pasigardžiuodami tevalgydavome tik tas slyvas su rūpia rugine duona. Niekur kitur tokios rūšies slyvų nesu matęs ir po šiai dienai.

Dvi seserys buvo už mane vyresnės, o iš brolių aš — vyriausias ir būsiantis „šeimos galva“. Mums beaugant, šeimoje darėsi ankštoka, Duba dalintis niekas nenorėjo, nes tai — visiems pražutis. Nutariau

pirmas savanoriškai trauktis ir užleisti dubą antrajam broliui; pats gi per mokslą eisiu „svietan vandrovoti“ ir žiūrėsiu, kuo kitiems padėti galėsiu.

Baigęs Joniškėlio dviklasę mokyklą 189 m. pavasarį, tų pačių metų rudenį įstojau į Panevėžio realinės mokyklos II klasę. Miesto aplinkuma buvo svetima; „realistų“ išdaigos nuostabios (daromos pagal dvarininko Stanevičiaus sūnaus sumanymus), rusų mokytojų elgesys su mokiniais įkyrus, užgauliojantis, ypač lietuviams.

Pikto mokytojo pavyzdžiu buvo rusų kalbos mokytojas rusas Krukovskij, kurio elgesys klasėje buvo dažnai kaip pamišėlio: įpykęs, užsidegęs jis po klasę bėgiojo pašokomis, dešinį kumštį sugniauždamas, alkūne mojuodamas, galvą pakratydamas, išverstomis akimis vartaliodamas; į jam nepataikiusį atsakyti lietuvių piktai žerdavo: „Ach ty žmudyn, ja vam, žmudyniata, pakažu, kak nado ruskomu jazyku učitsia i počitat jego!“ (Ach tu, žmudyne, aš jums, žmudyniata, parodysiu, kaip reikia rusų kalbos mokytis ir gerbti ją!).

Tas jo piktas, dantimis griežiant, lietuvių pravardžiavimas baisiai erzino mane ir kitus. Kartą ir aš pakliuvau po jo dantimis. Neiškenčiau ir atrėžiau: „Aš nesu Tamstai joks „žmudyn“, aš — lietuvis, rusiškai l i t o v e c, o daugiskaita ne žmudyniata, o l i t o v c y! Susijaudinęs pasiėmiau knygas ir iš klasės išėjau namo, o ryt rytą, parašęs tėvo vardu prašymą direktoriui Pokatilovui — geram žmogui, — jam įteikiau, prašydamas mane paleisti iš mokyklos, grąžinti anksčiau įteiktus dokumentus, metrikas ir Joniškėlio mokyklos pažymėjimą, nes važiuoju pas tėvą. Pats gi galvojau, kad į mokslą pasinešęs, vistiek daugiau žemės nebeansiu!

Su tėvais pasitaręs, pasiryžau per metus (nuo 1895 pavasario iki 1896 rudens) privačiu būdu išsimokyti už dvi klases (III ir IV) ir kur nors už Lietuvos ribų (kur persekiojimas mažesnis), parvažiavus išlaikyti egzaminus ir įstoti į V klasę, kad per 1897 ir 1898 metus baigčiau V ir VI ir daugiau brandos atestatą. Su juo buvo galima stoti į seminariją arba kur nors toliau baigti VII realinės mokyklos klasę ir stoti į Universitetą arba į inžinierių institutą.

Rimtai pasiruošęs, 1896 m. rudenį nuvykau į Velikiją Luki (Pskovo gubernijoje) miestą, išlaikiau egzaminus ir įstojau į V klasę, kurią baigiau 1897 m. pavasarį; 1898 m. pavasarį baigiau VI-ją ir gavau brandos atestatą.

Po to persikėliau į Rygą, kur Petro Didžiojo Realinėje Mokykloje 1900 m. pasarį baigiau papildomą VII klasę ir tų pat metų rudenį įstojau į Rygos Politechnikos Institutą -Statybos Inžinierių Fakultetą, kurį baigiau 1909 m. pavasarį, gaudamas Statybos inžinieriaus diplomą, duodantį teisę projektuoti ir statyti visas inžinieriškas statybas (trobesius, plentus, geležinkelius, tiltus, vandens kelius, uostus, tunelius, kanalus, miestų kanalizaciją ir vandentiekį).

UNRRA un-to Miunchene statybos fakultetas prof. J. Šimoliūnui už nuopelnus statybos moksle 1947 m. suteikė inžinieriaus daktaro laipsnį. Tais pat metais prof. Š. išleido 1946-1947 m. m. UNRRA un-te skaityto kurso dalį „Baukonstruktionslehre (vokiečių kalba).

MIRĖ TAIKOS POPIEŽIUS Pijus XII...

Atkelta iš 4 psl.

Kunigu įšvestas 1899 balandžio 2 d. Popiežiškąjį Gregorianumo un-tą baigė dviem doktoratais: teologijos ir filosofijos. Vėliau baigė Apolinaro-Laterano un-tą, apgindamas bažnytinės ir civilinės teisės doktoratą. Netrukus buvo paskirtas bažnytinės teisės profesorium Romos Seminarijoje, diplomatijos profesorium Kilmingųjį Akademijoje ir taip pat dirbo Vatikano Valstybės Sekretariate.

1917 m. Eugenijus Pacelli paskirtas Vokietijos nuncijum. Prieš užimant tas pareigas, Popiežius Benediktas XV pakonsekravo vyskupui, 1917 m. rugp. Pop. Benediktas XV išleido savo garsųjį taikos planą, kurį nucijus P. asmeniškai perleikė Kaizeriui Wilhelmui II; šis gi visa atmetė, ir karas vyko toliau. E. Pacelliui būnant Vokietijoje nuncijum sudaryti du konkordatai — 1925 su Bavarija ir 1929 su Prūsija.

1929 Pijus XI E. Pacelli pakėlė į kardinolus ir už poros mėnesių pavedė Popiežiaus Valstybės sekretoriaus pareigas.

Būdamas kardinolu E. Pacelli, Pijaus XI siunčiamas, yra aplankęs daugelį Europos kraštų, P. Ameriką, o 1936 spalį mėn. ir JAV-es, sustodamas taip pat ir Los Angeles mieste.

1939 m. Pijui XI mirus, prasidėjo didelė Italijos fašistų ir Vokietijos nacių propaganda prieš Eugenijų Pacelli, kaip kandidatą į Popiežius. Nežiūrint to, 1939 m. kovo 2 kardinolų kolegija vieningai jį išrinko naujuoju Popiežium, kuris pasirinko sau Pijaus XII vardą.

Vos po šešių mėnesių Vokietijos kariuomenė įvygiavo į Lenkiją ir prasidėjo II pasaulinis karas. Dar invazijos išvakarėse Pijus XII pasiūkęs į specialią audienciją D. Britanijos, Prancūzijos, Lenkijos, Vokietijos ir Italijos pasiuntinius bandė per juos paveikti jų vyriausybes. Popiežiaus norų ir patarimų valstybių galvos nepaklausė. Negalėdamas sulaikyti karo veiksmų, Popiežius stengėsi padėti karo belaisviams ir nuo karo nukentėjusiems kraštams, siųsdamas savo materialinę pagalbą.

Dėl sunkių susisiektimo sąlygų karo metu nešaukiant konsistorijų, karui pasibaigus 1945 m. kardinolų skaičius buvo sumažėjęs iki 38. 1946 m. vasario mėn. iškilmingoje konsistorijoje Pijus XII paskyrė 32 naujus kardinolus. Vadovaudamasis Katalikų Bažnyčios visuotinio principu, Pijus XII paskyrė daug kardinolų iš įvairių tautų ir valstybių ir italai kardinolai ilgą laiką sudarė kardinolų kolegijos daugumą, liko mažumoje. Pirmą kartą Katalikų Bažnyčios istorijoje visi kontinentai turėjo savo kardinolus. 1953 vėl paskyrė 24 naujus kardinolus, ypatingą dėmesį kreipdamas į persekiojamą Tylos Banžnyčią už geležinės uždangos.

Pijus XII, savo popiežiavimo laikotarpy, kanonizavo 33 šventuosius, jų tarpe ir pirmą JAV pilietę šv. M. Cabrini. Palaimintaisiais paskelbta 168, o tai pat pradėta daugelio švento gyvenimo asmenų, jų tarpe ir lietuvių arkivyskupo Jurgio Matulaičio, gyvenimo, raštų, stebuklų tyrinėjimai, ruošiantis juos paskelbti

ti palaimintaisiais ir šventaisiais.

Pijus XII pasižymėjo kaip gabus Bažnyčios valdytojas, diplomatas ir visuotinas mokytojas; jis išleido 40 Enciklikų ir daugybę proginų raštų įvairiausiais klausimais, kurių dominuojantis visada buvo tikroji pasaulio taika.

Šūkiu pasirinkęs „Opus iustitiae — pax (Teisingumo išdava—taika), nuolat rūpinosi taikos įgyvendinimu, neveltui nusipelnėdamas Taikos Popiežiaus vardą. Būdamas bėkompromisiniu taikos kovotoju, Pijus XII aiškiai pasisakė prieš didžiausią taikos ir krikščionybės priešą — komunizmą; kad apsaugotų naivesnius nuo komunizmo pinklių, 1949 m. išleido dekretą, kuriuo ekskomunikuojami visi katalikai, žinodami ir laisva valia priklausančių komunistų partijai ar bet kokiū būdu prisidedą prie komunistinės propagandos.

Roma yra ne vien tik krikščionybės centras, bet taip pat ir kultūros bei meno židinys. Tiek pačių italų, tiek kitų tautybių mokslininkai, menininkai, įvairių profesijų atstovai labai dažnai savo kongresams pasirenka Romą. Ir beveik visų kongresų ir suvažiavimų dalyviai prašosi šv. Tėvo priimami audiencijoje. Pijus XII mielai visus priimdavo, prakalbėdavo, patardavo, rasdamas visoms profesijoms pritaikytų minčių ir patarimų. I užsieniečius dažnai prabildavo jų gimtąja kalba, nes laisvai naudojosi 7 kalbomis (pernai lakraščiai rašė, kad Popiežius mokąsis rusų kalbos, sakydams, kad priešą reikia pažinti iš pirmųjų šaltinių).

Lietuva ir lietuviai Pijui XII buvo taip pat žinomi ir brangūs. I-jo pas. karo metu Eugenijui Pacelli vadovaujant organizacijai karo aukoms pagelbėti, 1916-17 m. pašalpų gavo ir Lietuva. Būdamas nuncijumi Vokietijoje, Pacelli taip pat ne kartą susidūrė su Lietuvos reikalais. Anksčiau minėtame rašte, kuris buvo įteiktas kaizeriui, tarp taikos sąlygų buvo reikalaujama, kad Vokietija atsisakytų užimtų kraštų, tarp jų ir Lietuvos. Pirmaisiais Lietuvos Nepriklausomybės metais taip pat nemaža Lietuvos reikalų buvo tvarkoma per nuncijų Pacelli. Buvęs prezidentas A. Stulginskis patiekia nemaža malonių prisiminimų iš susitikimų su Eugenijum Pacelli.

II-jo pas. karo metu Pijus XII per savo pašalpos įstaigą „Pontificia Assistenza“ daug yra pagelbėjęs karo belaisviams ir pabėgėliams, tarp jų ir lietuviams. Lietuviai klierikai, studijavę Eichstatto Kunigų seminarijoje, Bavarijoje, yra naudojęsi ta šalpa.

1945 m. Romoje įsteigiama nauja Lietuvių Kolegija, kuriai Pijus XII pirmasis paaukojo \$10.000.

Sovietų kariuomenei užėmus Lietuvą, Vatikanas šios agresijos niekad nepripažino, palaikydamas prieš šv. Sosto Lietuvos atstovą.

Popiežiui visą laiką rūpėjo ir persekiojamos Bažnyčios padėtis Lietuvoje ir kituose bolševikų užimtuose katalikiškuose kraštuose. Buvo surasta būdų teisiškai paskirti naujus vyskupus, kurie ir toliau valdytų tikinčiųjų bendruomenę. Su Pijaus XII žinia vysk. K. Paltarokas pakonsekravo vysk. P. Maželį ir vysk. V. Staponavičių, o vysk. T. Matulionis — įšventino vysk. V. Slatkevičių.

J. TUMAS-VAIŽGANTAS, "Vilties" red. laikais, sesuo Severija Mėginienė ir jos duktė Bronislava.

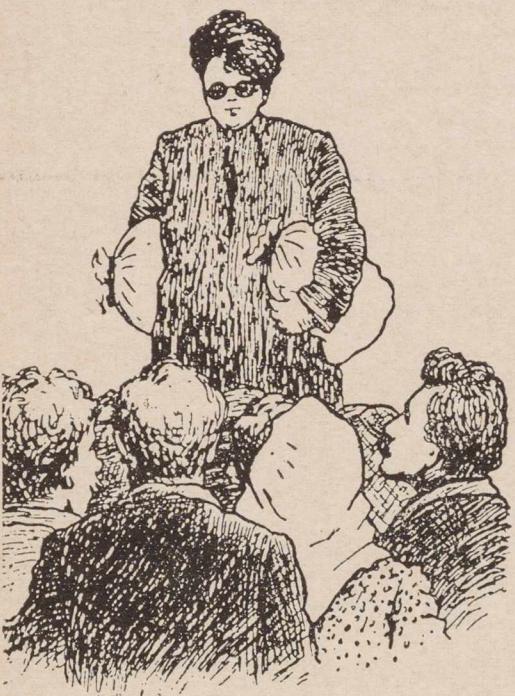
J. TUMAS-Vaižgantas, when he was Editor of "Viltis" newspaper, with his sister, Mrs. Mėginienė, and her daughter.

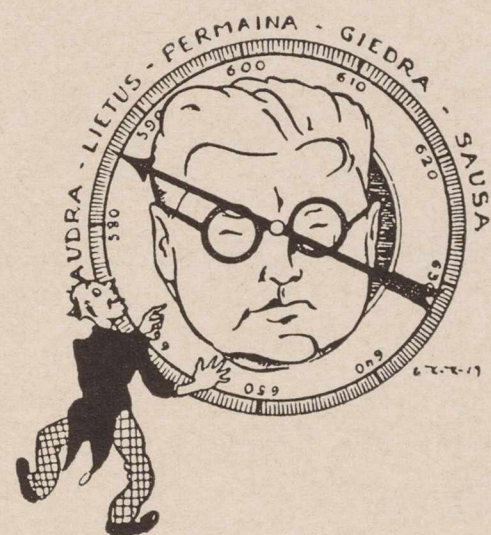
VAIŽGANTAS savo darbo kambarį, kuriame matyti ir jo bibliotekos dalis. Po mirties pagal V. testamentą visas perduota VDU bibliotekai su mintimi, kad vėliau palikimas būtų perkeltas į Vaižganto muziejų. Vokiečių okup. metais dalis palikimo buvo priglauta Maronio Literatūros muziejuje. Kur jis dabar, kai muziejai steigiami visokiems Lietuvos laisvės ir jos kultūros išdavikams?

/VAIŽGANTAS in his study room.

GYVASIS VAIŽGANTAS

VAIŽGANTAS KARIKATŪROSE. Vaižgantą labai mėgo karikatūristai dailininkai; gal už tai, kad jis nepykė ir pats skaniai iš dailininkų išdaigų pasijuokdavo. 1. Nežin.

dailininko karik., Vaižgantui grįžus iš JAV, kur jis rinko aukas "Saulės" namams. Ne bevažiukite Amerikon, visus dolerius surinkau ir parsivežiau, sako Vaižgantas su dviem maišais \$\$\$ pažastyje. 2. Visuomenės nuotaikų barometras, dail. R. Kalpoko.

Some of the political cartoons of Lith. newspapers were dealing with some of the civic activities of Vaižgantas.

VAIŽGANTAH su varpininkais. Stovi iš k.: J. Jablonskis, liet. rašomosios kalbos tėvas, kun. J. Tumas-Vaižgantas, "Tėvynės Sargo" red., V. Kudirka, "Varpo" red.; sėdi: M. Lozoraitis, publicistas, dėl ligos anksti pasitraukęs iš spaudos, G. Liandsbergis-Žemkalnis, scenos veikalo "Blinda" ir kt. autorius; M. Čepas, publicistas, žymus teisininkas.

VAIŽGANTAS with prominent functionaries of the "Varpas" movement.

VYTAUTO D. BAŽNYČIA (Kaune), kurioje kun. Tumas 13 metų ėjo rektoriaus pareigas (pasitraukė sunegalavęs 1933 m. kovo m. 31 d.). Čia jis buvo išgarsėjęs savo pamokslais ir jungtuvėmis. Bažnyčioje buvo labai originali tvarka, dažnai giedodavo koks solistas, dėlto žmonės tas pamaldas labai mėgdavo ir jas, net ir nelabai dievoti, gausiai lankydavo.

THE CHURCH OF VYTAUTAS THE G. in Kaunas, Lithuania, where the Very Rev. J. Tuma-Vaižgantas had been Pastor for 13 years.

PASALOMIS

Du sodžiaus ūkininku turėjo po didžiulį storabalsį šunį. Visa apylinkė žinojo jų piktumą ir neapsakomai jų bijojo, nors nieko nebuvo įkandę. Ir ne tik tai svetimieji: artimiausieji kaimynai, po kelis syk pro šalį vaikščiodami pro tuos kiemus glūdino vis atadairomis. Rodos, niekur nieko; štai, au-au-au iš bet kurio pašalio, net šiurpas nukrato. Gerinkis, ginklėlį prie šono priglause, kad nematytų, tai nieko: aplos tave iš tolo; visiškai svetimą pro šalį pravarys, kietai prispyrę; su būriu piemenų, gerais botagais apsiginklavusių, visą bertainį kariaus per tvorą. Vienu žodžiu sakant, neprietelystė tarp tų šunų ir pro šalį vaikščiojančių rodės amžina, nepermaldaujama.

O tuo tarpu pažiūrėk troboje arba lauke prie naktigonų! Žmonės juos glosto, duonos iš kišenių dalinėja, vienam balsan girdami:

— Tai geri, tai sargūs šuneliai!

O šuneliai draugiškai šalip sėdas, snukius ant svetimųjų kelių dėlioja, kaip kad niekad nebūtų pykę. Ir kaip gi negirsi šitų taip ištikimais savo paskyrimą pildančių gyvulėlių?

Kitoks buvo trečiojo kaimyno kudlius. Nei dieną, nei naktį jo balsas negirdėjai, nė jo paties nepamatei. Visą dieną drybos po prieklėčiu ir kedens susivėlusius savo gaurus, niekaip blusų rinkti nepabaigdamas. Dėl jo galėjo pilnas kiemas neprietelių prieiti: nė nevamtelės. Tačiau šoriais, Dievas žino, kas jam užeidavo, matant kokį mažvaikį ar moteriškę praeinant: išpuls iš po prieklėčio pagūromis; kapt už kailinėlių arba rainelės pasturgalio; dryks per sprendį, — ir vėl grįžta, žvairuodamas, savo blusų po prieklėčiu naikintų.

Reikdavo matyti iš pradžios keleivio nustebimą, paskui, pagraibius spragą, jo pyktį; pagaliau tą keršto įnirtimą akyse, kada, dėbtelėjęs į prieklėtį, per sukąstus dantis ištaria:

— Na, palauk gi tu, maita: aš tau parodysiu pasalomis kąsti!

Nugį ir mušė jį visi, tikrai, "kaip šunį". Mušė svetimieji, jo paties troboje radę; mušė iš po prieklėčio į kiemą įėję; sviedė akmeniu, pro šalį eidami. O tie mažvaikiai tiesiog dieną naktį galvas sau laužė, kokią dar naują šunystę jam padarius: į kaltūnuotą uodegą sukė brūzgulį; į maišą įkišę, po kiemą gainiojo arba per kopėčias ant aukšto traukė; ten už uodegos pritūrėdami, varė per kopėčias atgal nultipti. Vis tai už užpuolimą tylo mis, už kandiną pasalomis, be jokio reikalo. Ag ir verta buvo!

KURMIAI

Mūsų kaimynė ūkininkė vien dėl to šeriamųjų burokų nesodindavo, kad ir valgomieji, girdi, "mūsų krašte neauga". Neauga gi, mačiau, dėl to, kad ūkininkas nemoka sodinti: pasidirbs po dvi, tris "burokų ežias", sužebės burokų sėklą ir purkščia iš burnos, lygu morkvas ant ežių. Sudygsa burokai tankūs, kaip šepetys; ūkininkės džiaugias į lapus žiūrėdamos, o susilaukia laibašaknių: kur gi daigas eis drūtn, kad ir gerokai praravėjęs, vietos nėra.

Ir parūpo man įkalbėti anai ūkininkei, kad duotų pavyzdį visoms sodietėms: pamėgintų ne sėtinais ant ežių burokus sėti, bet sodinti, kaip vieną grūdą, arba jau išdaigintą laisną į ežias sodinti.

— Tai jau! — iš pradžios atsakė.

VAIŽGANTAS (kan. Juozas Tumas), rašytojas, publicistas, visuomenės veikėjas, 1869-1933.

VAIŽGANTAS, a famed Lithuanian author in the early part of this century.

Dail. V. K. Jonyno medžio raižinys

Vaižgantas, kurio 25 metų mirties sukaktį paminėjo laisvojo pasaulio spauda ir visuomenė, sunku keliais žodžiais aptarti kaip rašytojas ar charakterizuoti kaip žmogus — tai viena iš pačių stambiausių atgimstančios ir atgimusios Lietuvos figūrų. Dar gyvam Vaižgantui tebesant, jo asmenį apipynė savotiškos legendos. Jo neišsenkantis kūrybingumas iki pat senyvo amžiaus dienų galo, jo neatlaidus patriotizmas ir besąlyginė tėvynės meilė, jo entuziastingas deimantių ieškojimas gyvenime ir kūryboje mus nenustojia žavėti nė dabar. — Čia dedamos kelios jo smulkiosios prozos nuotrupos tebūna paskatiniu paieškoti patiems skaitytojams mums nepažįstamo ar primiršto Vaižganto.

BEVARDŽIAI

VAIŽGANTAS

— Kad Dievas duoda, tai ir taip duoda, o kad neduos, ir taip neduos. — Tačiau galų gale, ne taip įtikėjusi, kaip kad atsikračius įkyriu, neprašomu mokytoju, sutiko: — Tebūnie gi, pabandysime!

Paskyrė net pusę margės, susodino daigus, kaip kopūstus, laistė dideliu pamėgimu, nes, burokams užsinešus tarpiai, kaip niekad, buvo bepradedanti įtikėti, jok tai geras sodinimo būdas.

Tik... ima burokai netikėtai nykti, vysti ir lėpti. Atbėga ūkininkė patarties. Puoliau galbėti ne tiek burokų, kaip savo mokslo šlovės. Gal ydas apnyko? Šlakstykime šiuo ir tuo! Niekai. Gal žemė per liesa? Apibarstykite su čilio salietra! Niekai. Ir nors buvo tai "burokų metai", mano mokinamosios kaimynės mažne visi išvirto iš šaknių ir išdžiūvo.

— O ką? Ar nesakiau: kad Dievas neduos, gudruok negudravęs, nieko nebus. Jau šimtą kartų pritari: iš knygų ūkininkausi — juodos duonos plutą grauši. Tik pusę margės pragaišinau... — prikašiojo mano nuskaustoji ūkininkė. Syki užvilta, ir šiandien iš burnos ant ežių tebesėja; lygiai ir kitos sodietės.

Muilą, anot to, prarijęs, gavau šalin su savo mokslu pasitraukti, nors ir gailėjo sugriauto tamsuolių įtikėjimo, gailėjo ir paniekintos knygų šlovės, kurios paremti nesugebėjau. Paskui gavau žinoti, jog

nepersunku būta pagelbėti.

— Bene kurmiai pašaknes išlandžiojo? Kirmėlaičių ant šaknų privisus, kurmiai netrunka jų atsivyti, — negreitai atsiliepė kažkas.

Še tau, boba, pyrago... O juk nesunku būta ir pačiam susiprasti: ant urvų jokia drėmė nesituri, šaknims žemės nėra, — ir turi augmuo išvirsti. Ak, kad būtume laiku žinoję! Visus kurmius būtume įpuodę sugaudę. Bet gelbėkis gi tu, nežinodamas, kas po tavim pasirausia!

APKALBĖTOJA

Į Grigą netyčiomis užėjo keliaujantis gydytojas monelinkas ir, ar jo klausės kas patarimo, ar ne, ėmė visiems patarinėti, kas reikia daryti, kad sveiki būtų. Visi juokavo iš "pono" gydytojo; sau, ypač gi mergaitėms išmislinėjo negirdėtas ligas. Juoko buvo, kaip krekeno.

Tame tarpe į priemenę įbėga kaimynė, Grigo mergaičių draugė.

Per uždaras duris girdi svetimą žmogų, gydytoją esant; girdi visokių ligų vardus minint, — ir, kaip galvon skelta, šauna atgal namulio.

— Ar žinote, — sako įbėgdama, uždususi, — pas Grigą gydytojas, ir visi gydosi.

— O Karusė nuo ko gi? — klausia jaunikai. Karusė buvo gražioji Grigų dukterė...

— Karusė? Karusė... rodos, nuo "padlecos".

"Padleca" aukštaičiai rytiečiai vadina odos ligą, kada ji pasidaro balkšvais taškais išmarginta; ne dedirvinės, ne kas bloga — vienas negrazumas. Žmonės laiko ją limpama.

Tą patį vakarą jau visas sodžius žinojo Karusę turint baurią limpamą padlecos ligą; jog ji paslapčiomis parsikvietė gydytoją, kursai vienok atsisakė ją beišgydyti; jog ta liga ji seniai jau serga, o jei niekas nematė, tai vien dėl to, kad labai rūpestingai dangstės; ir didelę daugybę kitų išgalių.

Vyriškieji neapsakomai užjautė skaisčią, dorą ir linksną, kaip voveris, kaimynę. Užtat moteriškas tiesiog šišas pagavo: tokio džiaugsmu pašaliais kikenė, kad net bauria savo, nuo purvino liežuviu plaukiančia seile užsirydamos. Tikros raganos! Gaili, kad dabar jų upėje nebeplukdo.

Ant rytojaus šventa diena. Paprastai visa iš bažnyčios sugrįžusi sodžiaus jaunuomenė susirinkdavo pas Grigą ant lygios vejų pašoktų ir padainuotų. Bet šiandien nebuvo nieko. Karusė panubodžiavusi nubėgo į drauges ir nustebo: visos draugės sukė burnas, nesibučiavo, o jaunikai, tai išvydę, purtelėjo į sauja ir pro duris išrūko.

Išbalso Karusė, kaip drobė: patylomis juokas užmuša žmogų. "Kas čia gali būti? — klausia draugų. — Kas jums yr?" ir negauna atsakymo. Bėga, rydama ašaras, namo ir graužiasi, nežinodama, už ką iš jos patylomis juokiasi ir nuo jos šalin. Net sulyso nabagė, kol gavo žinoti priežastį, kol verkdamas nepripiršė draugų apžiūrėti jos krūtinės ir nugaros, jog taip pat švarios, kaip ir pirma.

— Še tai tau! — sukliko raganės. — Tai kas gi tokius niekus pramane?

— Kas? — visi vienu balsu siaudė... — Tai ir susek gi teisybę!

— Išlupti pramanytoją!

Bet pramanytoja buvo bevardė ir pati gal neįsakyti, kas iš jos, niekiausios, užsidegė ir kiek širdies skausmo pasidarė.

KERŠTININKĖ

Skaisti, linksma ir dora mergaitė bėga pro mylimos savo draugės kiemą, nežinodama, jog negražios draugės širdyje seniai jau pavydo gyvatė lizdą pasidarė. Bėga ir — tēkst jai iš už sąsparaos su arkliamėšliu stačiai į smilkinį.

— Pone Jėzau... o čia kas? .. Fe!..

Nabagė baimingai apsidairė, ar kas nemato, ir smunka, ašaras rydama, atgal apsipraustų, o iš galvos neišeina klausimas:

— Kas gi ir už ką? Draugės broliai trys, samdininkas vienas, mergaitė ir pusmergė... Kurs gi jų? Jau gal visi susitarę...

Mergaitės širdis pirmą kartą užsidegė gilia žmonių neapykanta; iš karto keleto žmonių, visos to kiemo šeimos, išskyrus draugę. O, kad ne ta draugė, kažin ką dabar tam kiemui padarytų... Ir lakioja po galvą pažemintosios mergaitės keršto mintys, kaip vapsvos, viena už kitą baiesnės ir biaušesnės.

O ką gi jos mylimoji draugė?

— Še tau, baltasnuokė... Dar labiau nuglencavojau... — ištare apdrėbusi ir pasislėpusi, nė kiek draugės neužjausdama.

Purviną darbą purvina širdis tepadarė.

(1904)

Juozas Tysliava

L I E T U V I

Lietuvi, mano mylimas lietuvi,
Užaugęs pievose ir girių dūburiuos,
Kviečiu tave dabar į naują būvį,
Kur radijo pavasariai tau vyturiuos...

Tau duosiu gatvę, ilgą, kaip paradas;
Kinematografas [dešimtoji mūza] vakarais tave čia palydės.
Lietuvi, užsimiršk, ką giriose praradęs,
Žmonių girioje tau naujas amžius pražydės.

Rytais mašinų, fabrių švilpukai
Tau šičia tokius koncertus supūs,
Kad tu ir žinot nežinosi, kas įbruko
Į atmintį tau pievas, praeities kapus...

Lietuvi, mano mylimas lietuvi,
Nenusigąsk, jei tavo laivas anapus debesų pasibaidys.
Atsimeni, kaip tavo tėvui buvo
Karšta, kai pakinkytą juodbėrį išgąsdino gaidys?

Tave čia traukinys, ilindęs gyvate į požemį,
Parodys, kaip gyventi tarp dienos ir nakties.
Kai tu turėsi naujo žmogaus požymį,
Keliai į ateitį tau patys nusities.

Rytoj, tą pačią valandą, kai kino radio
Parodys tavo tėvą danguje,
Tu džiaugsiesi suradęs
Be vado

Eldorado

žmoguje.

KELEIVIS JŪROJ

III

Mintys — besotės:
Į koki uostą tave vėjas nuskalaus.
Mėnuo — qstotis
alaus.

NAKTIS IŠ OKEANO

Iš okeano kyla vėjas.
Iš okeano pakraščiu
Naktis dainuodama atėjo
Padangių vieškeliu plačiu.

Sakyk, juodoji viešnia mano,
Apsinakvojusi kalnuos,
Ką šitas senas okeanas
Iš savo dugno išdainuos?

Svajonė saulė nusileido,
Diena sutirpo toliumoj,
Tik mano akys, mano veidas
Dar okeano platumoj.

Sakyk, svajone numylėta,
Ir tu, pasauli su dangum,
Kodėl taip vilnys vilnį mēto
Ties viešpataujančiu žmogum?

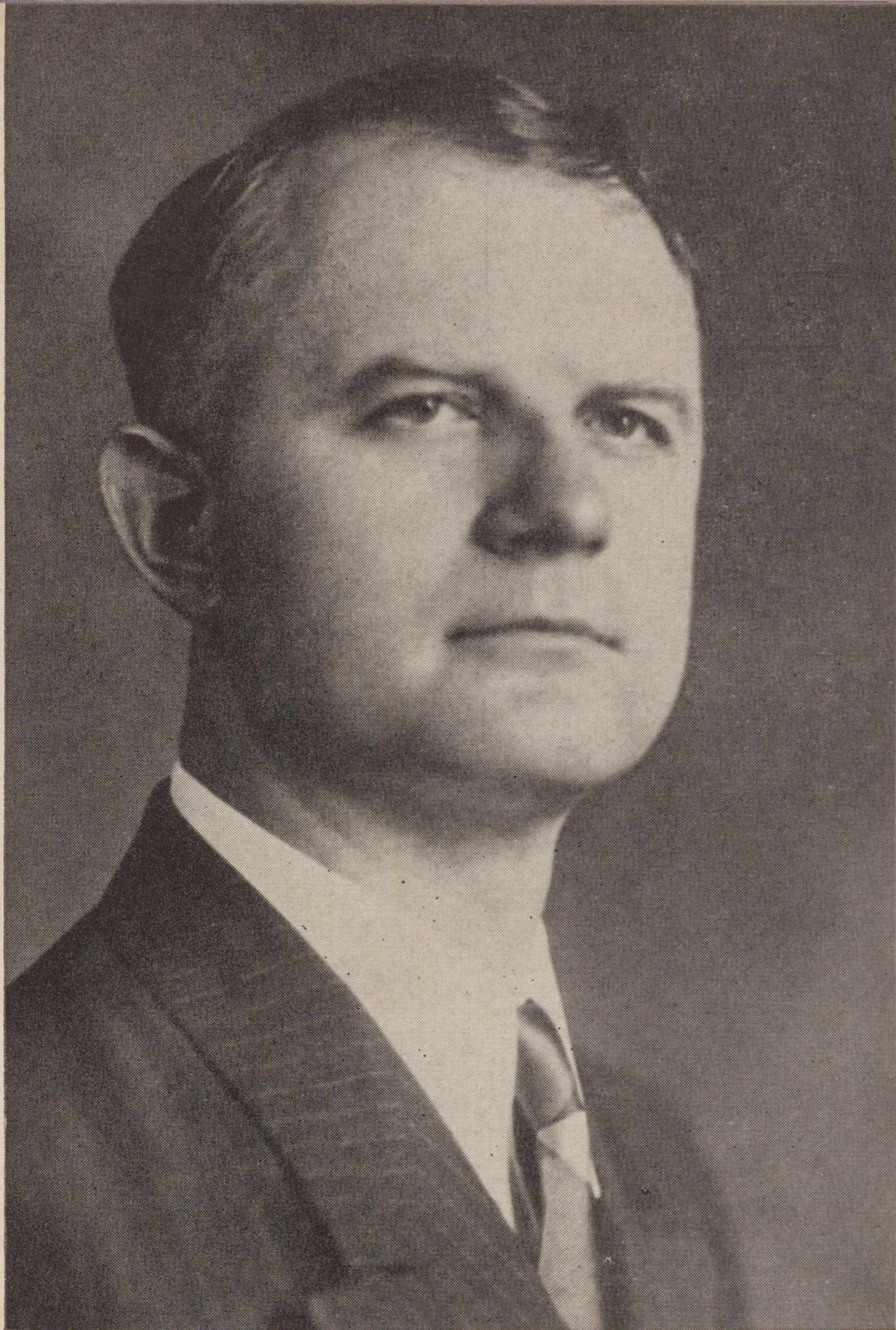
Iš okeano kyla vėjas.
Iš okeano pakraščiu
Naktis atėjo ir nuėjo
Padangių vieškeliu plačiu.

FUTBOLAS

Diskas,
Ietis,
Bėgis,
Šokis —
Futbolo kilmė.
Kur tik tu pasižiūrėsi —
Viskas futbolui panėši:
Saulė teka futbolu,
Mėnuo leidžias futbolu,
Žemė sukas futbolu.
Sportininkų milijonai,
Trenkit kojomis į žemę!
Bus titokia muzika,
Bus kitoki tonai, —
Lėksime į Marsą
Futbolo sparnais...

Diskas,
Ietis,
Bėgis,
Šokis —
Futbolo kilmė.
Dega saulė futbolu,
Šviečia mėnuo futbolu,
Milijonai futbolų
Erdvių plote sukasi.

Kai nulėksime į Marsą —
Bus rekordas!

JUOZAS TYSLIAVA, poetas ir redaktorius, New York, N. Y.
JUOZAS TYSLIAVA, poet and editor, of New York, N. Y.

Juozas Tysliava šiandieniniam laisvojo pasaulio lietuviui skaitytojui žinomas daugiau kaip žurnalistas ("Vienybės" red.). Tysliava poetas, emigravęs iš Lietuvos beveik prieš tris dešimtis metų (1929), tam tikru atžvilgiu pasitraukė ir iš Nepr. Lietuvos Parnaso, kuris galutinai buvo išblaškytas 1944, antrą kartą komunistams Lietuvą okupavus. Lietuviškasis horizontas Tysliavai ir anais metais buvo per siauras: daugiau jis buvo Paryžiuje ar kuriame kitame Europos mieste, negu Kaune. Vakaruose jis susitiko su nevienu naujų srovių atstovu, Paryžiuje susipažino su surrealistais, kaip Eluard ir kt., ten išsp. savo poezijos rinkinį prancūziškai (Coupe de Vents), išleido modernų lietuvių kalba meno žurnalą MUBA (sutrumpinimas iš Mūsų Baro Apžvalga).

Nors "Keturių vėjų" grupėje buvo "modernesnių" už Tysliavą, tačiau jis "literatūros dėdėms" ir ramiems piliečiams buvo enfant terrible, dainuojąs apie futbolą, javų kertamąją, pieną, ciną ar keturis vežimo ratus; tos jo atneštos prozybės užgožė jo paties tuo laiku sukurtus gryniosios poezijos perlus kaip Balto vėjo žinio ejo, Mano daimantas ir kt.

Su pirmuoju rinkiniu "Žaltvykslės" pasirodęs 1922 (g. 1902) per penkerius metus pamėčiui T. išleidinėjo po knygą (Traukinys, Nemuno rankose, Aukso lyta), kol "Tolyn" įdėjęs labiausiai šokiravusią poemą "Tysliava Paryžiuje" tuo savo pirmąjį kūrybos etapą baigė. 1935 JAV-se išleistoje rinktinėje "Poezija" šalia parinktų kristalinio skambumo ir klasikinės formos eilių T. duoda keletą naujų dalykų, kurie rodo autoriaus perėjimą į gigantiškai plačių vaizdų skalę. Iš paskutiniųjų ypač pažymėtina 1954 "Gabių" paskelbta poema apie prūsus, vardu "Tėve Mūsų", kuri priskirtina prie žymiausių po II-jo karo pasirodžiusių lietuvių poezijos kūrinių.

Šiais metais J. Tysliava išrinktas Lie. Rašytojų daugijos pirmininku. Čia dedami eilėraščiai paimti iš jo rinktinės "Poezija" ir žurnalo "Lietuva" kurį leido taip pat Tysliava.

PO DANGAUS SIETU

Dangaus gabalas, krisdamas, atsimušė į viršugalvį nakčiai.
Akyse žalios, mėlynos žvaigždės, vaivorykštiniai spinduliai...
Erdvės, erdvės, kaip Rubenso moterys, — neapkabiamos, plačios —
Kur pradžia? Kur galas? Nepažįstami, nežinomi keliai.

Mano metai stačia galva į laiko krioklį krinta
Ir svajonė, kaip žiurkė, požemių sląstuose pagauta.
Aš matau — anapus vandenyno brėkšta, aušta, švinta —
Praeitį? Taip, mano praeitis, kaip nuotaka, grakšti, balta...

Po skylėtu, kaip sietas, dangum nakties pasaka gėrėjaus
Ir klausiau kaip žvengia mėnuo — mėlynųjų ganyklų arklys.
Žvaigždės žvaigždės — svaiginamo ilgesio [o gal degtinės] virėjos...
Dangus — garuojantis laiko ir erdvės nuodėgulus.

DR. K. GRAUŽINIS, Lietuvos ministeris Pietų Amerikai savo darbo kambary; dešinėje — A. Grišonas, Pasiuntinybės sekr., kuris atlieka dalį konsulinio darbo.
LITHUANIAN MINISTER to South America, Dr. K. Graužinis with secretary Grišonas.

LIETUVOS MINISTERIS URUGVAJUJE

DR. K. GRAUŽINIS SULAUKĖ 60 METŲ AMŽIAUS

Daugumas mūsų diplomatinį posėdne dalis mūsų diplomatinį postų suprato naujų sąlygų reikalavimus ir jiems prisitaikė. Tarp veiklesniųjų minėtini Washingtono, Chicago, Paryžiaus, Montrealio ir kt. diplomatiniai taškai.

Urugvajaus sostinėje Montevideo reziduoją Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministeris dr. Kazimieras Graužinis, kuris kaip tik šiais metais atšventė savo 60-ąjį gimtadienį. Šia proga norime prisiminti jo gyvenimo ir diplomatinės veiklos kelią.

Kazimieras Graužinis gimė 1898 metų rugsėjo 14 d. Marciniškiuose, netoli Giedraičių, Ukmergės apskr. Vidurinį mokslą pradėjo Vilniaus gimnazijoje, o brandos atestatą su aukso medaliu įgijo Voronežo lietuvių gimnazijoje I-jo pas. karo metu. Teisių mokslus studijavo Paryžiaus un-te ir, apgynęs disertaciją Vilniaus

klausimu, 1927 m. gavo teisių daktaro laipsnį.

Vėliau Paryžiuje jis lankė ir baigė Politinių mokslų instituto diplomatinį mokslų skyrių. Gilų teoretinį pasiruošimą papildęs plačia praktine patirtimi, min. Graužinis tapo vienu geriausiai pasiruošusiu karjeros diplomatu.

Diplomatinės karjeros kelią juba pradėjo prieš 36 metus tarnyba Lietuvos Užsienio Reikalų Ministerijoje. Dešimtį metų sekretoriavo Lietuvos pasiuntinybėse — Kopenhagoje, Berlyne, Paryžiuje, Rygoje, septynerius metus ėjo charge d'affaire pareigas Vatikane, o nuo 1939 m. buvo paskirtas nepaprastu pasiuntiniu ir įgaliotu ministriu Pietų Amerikai.

Iki 1947 m. Lietuvos ministeris rezidavo Argentinos sostinėje Buenos Aires. Stalino ir Perono diktatūroms ėmus bičiuliauti, Lietuvos pasiuntinybei teko iš Argenti-

nos išsikelti. Savo būstinę min. K. Graužinis perkėlė į Urugvajaus sostinę Montevideo, kitame La Platos upės krante.

Uragvajus — viena iš Pažangiausių Pietų Amerikos valstybių. Savo kultūrine ir politine įtaka Montevideo sekmingai rungtyniauja su pačių didžiųjų Lotynų Amerikos kraštų sostinėmis. Būdamas taktin-gas, pakankamai judrus ir išnaudo-damas savo diplomatinę patirtį,

nos išsikelti. Savo būstinę min. K. Graužinis perkėlė į Urugvajaus sostinę Montevideo, kitame La Platos upės krante.

Uragvajus — viena iš Pažangiausių Pietų Amerikos valstybių. Savo kultūrine ir politine įtaka Montevideo sekmingai rungtyniauja su pačių didžiųjų Lotynų Amerikos kraštų sostinėmis. Būdamas taktin-gas, pakankamai judrus ir išnaudo-damas savo diplomatinę patirtį,

Pasiuntinybės darbuose ministeriui talkina bendradarbiai: pas. atache A. Grišonas ir spaud. atache K. Čibiras. Tačiau neapsiriksime sakdami, kad didžiausios paramos visoje diplomatinėje veikloje ministeris yra sulaukęs iš savo žmonos Laimutės Elenos šlapelytės-Graužinienės. Tai didelė patriotė ir užsi-grūdinusi Vilniaus krašto lietuvi. Baigusi Vilniaus V. D. gimnaziją, teisės mokslus studijavo Vilniaus un-te ir baigė teisių magistrės laipsniu. Aktyviai reiškėsi Vilniaus un-to liet. stud. veikloje, vėliau įvairiose užsienių lietuvių draugijose, tarptautinėse socialinės - karitatyvinės veiklos org-se bei liet. spaudoje.

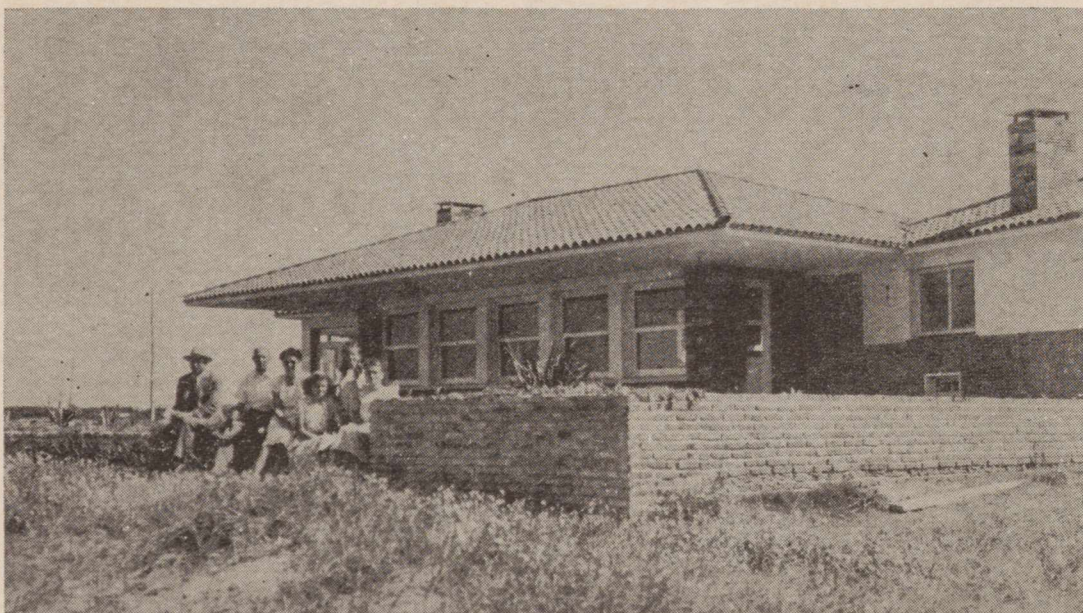
K.J-lis

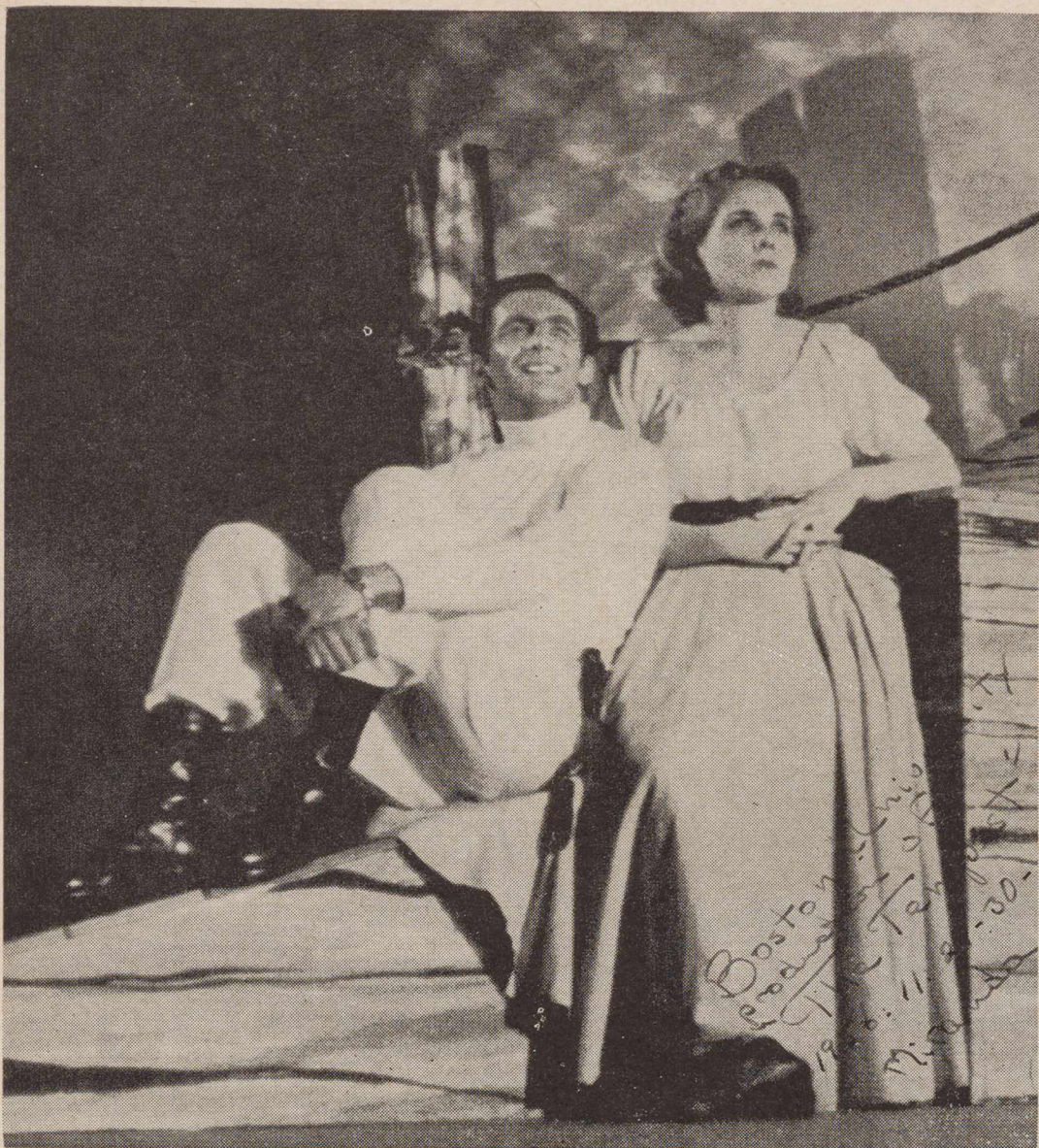
LIETUVOS PASIUNTINYBĖS Pietų Amerikai rūmai Montevideo mieste, Urugvajuje.
LITHUANIAN LEGATION For South America in Montevideo, Uruguay.

LIETUVIAI prie Urugvajaus prezidento Batlle Berres vasarnamio La Paloma kurorte. Iš k.: K. Čibiras-Verax, min. dr. K. Graužinis, L. Graužinienė ir dukterys Graužinytės.

LITHUANIAN MINISTER Dr. K. Graužinis, his Press atache K. Čibiras, Mrs. L. Graužinis and daughters of Mr. and Mrs. K. Gražinis.

IRENA NIKOLSKYTĖ, dešinėje, Shakespearo veikale "Audra" (Tempest) Mirandos rolėje. Veikalą režisavo Basil Langton, įžymus Shakespearo veikalų aktorius ir Empire State Music Festival, New York, direktorius.

MISS IRENA NIKOLSKYTĖ as Miranda in The Tempest by Shakespeare.

IRENA NIKOLSKYTĖ

BOSTONO DRAMOS SAMBŪRYJE IŠAUGUSI AKTORĖ

Irena Nikolskytė, jau dveji metai studijuojanti teatro meną Boston University School of Fine and Applied Arts, vaidinti pradėjo Bostono Lietuvių Dramos Sambūryje,

režisuojant Aleksandrai Gustaitienei.

Pradėjusi nuo gimnazistės vaidmens "Atžalyne", Irena Nikolskytė scenos nebepaliko ir tvirtai žengė į priekį, — "Indranuos" gerai suvaidino augintinę Zelmą, "Tuščiose pastangose" davė stipriai sukurta Birutės charakterį, "Kalėdų Giesmės" pastebimai suvaidino Krečity Mortą, o "Vince Kudirkoj" 1957 metais, jau būdama dramos mokyklos studentė, sukūrė turiningą ir ryškią Kudirkos bendradarbę Valeriją. Graži išvaizda, platus, sultingas balsas ir vidinė šiluma visuomet lydi Irenos vaidmenį, kurį žiūrovas priima su malonumu.

Lietuviškuose parengimuose Irena Nikolskytė neretai pasirodo su lietuvių rašytojų kūriniais.

Irena Nikolskytė gražiai pasireiškė ir dramos mokyklos studijiniuose vaidinimuose. Ją teigiamai vertina mokytojai, gerai atsiliepė amerikietiškos spaudos recenzentai.

Ji yra vaidinusi: Annie — O'Neill veikale "Ile", Mirandą — Shakespearo "Audroje" (Tempest), Agnes — Millerio "Memory of Two Mondays", Heleną — John Osbornės "Look Back in Anger", XI amžiaus

♦ **IRENA NIKOLSKYTĖ**, Boston University Dramos studentė, pasižymėjusi lietuvių ir amerikiečių scenoje (Nuotraukoje I. N. "Vincas Kudirkos" Valerijos vaidmenyje.).

IRENA NIKOLSKYTĖ as Valerija in "Vincas Kudirka", a biographical play about the author of Lithuanian national anthem.

IRENA Nikolskytė Valerijos vaidmenyje K. Inčiūros (A. Gustaičio atkurtame) veikale "Vincas Kudirka". Statė Bostono Lietuvių Dramos Sambūris, 1957, rež. Ip. Tvirbutas.

IRENA NIKOLSKYTĖ, drama student at Boston University, acclaimed by both Lithuanians and Americans, playing the role of Valerija in "Vincas Kudirka".

Canterburio moterį T. S. Ellioto veikale "Murder in the Cathedral", Liubą — Kingsley'jaus scenos vei-

kale pagal A.Koestlerio "Darkness at Noon", Goldie — T. Williams veikale "Hello from Bertha". A.

IRENA NIKOLSKYTĖ (pirma iš dešinės) Canterbury moters vaidmenyje T. S. Ellioto dramoje "Murder in the Cathedral". Jac Landau, Shakespeare Festivalio Stratforde, Conn., direktorius ir režisierius. Statė Bostono Universiteto dramos studija, 1957.

IRENA NIKOLSKYTĖ (right) portraying a woman of Canterbury in T. S. Eliot's "Murder in the Cathedral".

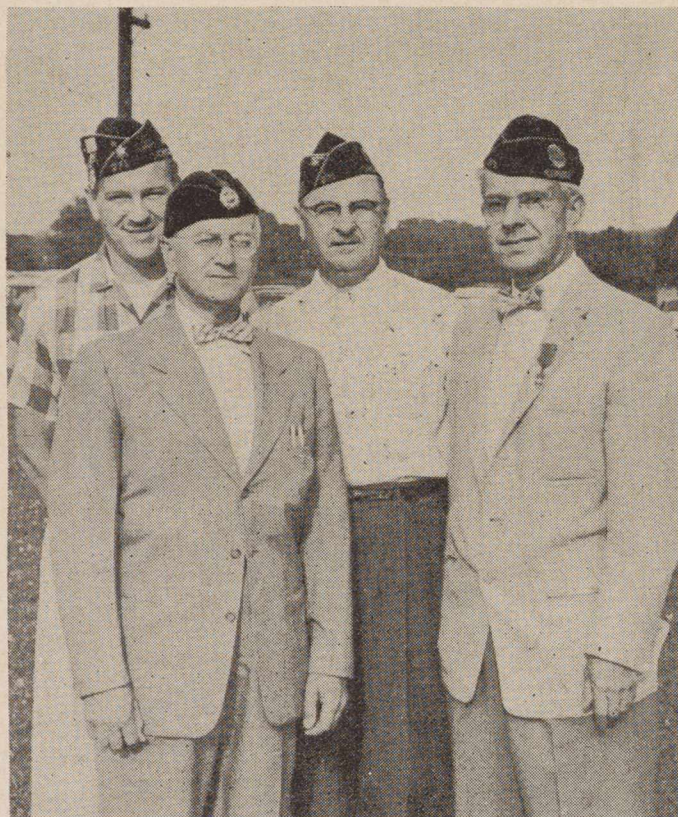

ANTANINA BINKEVIČIŪTĖ GUČIUVIENĖ, Adelaidė, Australija, šiemet minėjusi 25 metų muzikinės veiklos sukaktį. Muzikos mokėsi Kauno konservatorijoje pas V. Grigaitienę, o vėliau baigė rusų konservatoriją Paryžiuje. Ji išėjo ir pilną privalomų dalykų kursą, įskaitant operos klasę ir vaidybą. Prancūzų akademijoje įsigijo prancūzų kalbos diplomą. Lietuvoje dirbo radijofone kaip solistė, o vėliau kaip vertėja iš svetimų kalbų. Dėstė Kauno konservatorijoje, Vilniaus valstybinėje muzikos mokykloje. Tremtyje turime jos mokinius Stasę Daugėlienę, baritoną A. Paukštį ir kt. Australijoje, dirbdama siuvelykloje, reiškėsi kaip dainininkė ir pedagogė; čia iš jos mokinių paminėtina A. Uknevičiūtė.

A. GUČIUVIENĖ of Adelaidė marks her 25th anniversary as soloist this year.

PAX ROMANA suvažiavimas, įvykęs rugp. 25-28 d. Eichstaette, Bavarijoje; jame dalyvavo 60 sąjungų, priklausančių Pax Romana sąjūdžiui. Liet. stud. ateitininkų s-gą atstovavo JAV stipendininkė V. Skrupskelytė, fil. kand. J. Medušauskas, kun. V. Memėnas ir med. stud. G. Jasevičiūtė. Šis suvažiavimas į Pax Romaną direktoriją (MIEC) išrinko SAS kand. dr. P. Vygantą. Uždarojo posėdžio prezidiuman pakvies tasdr. E. Turauskas, 3 metus buvęs akademiškos Pax Romana šakos MIIC taryboje.

♦ **AMERIKOS LIETUVIŲ LEGIONO** vadas Petras Jurgėla, kairėj, rugp. 17 d. Chicagoje įteikė šio legiono garbės ženklą — Vyčio Kryžį su Amerikos simboliu, —dr. Steponui Biežiui, dešinėj, II-je eilėje: A. L. Dariaus-Girėno posto vadas J. Pačankis. Dr. Biežis yra šio posto narys. Grįžęs iš I-jo pas. karo gyd. kpt. Biežis 1920-22 m. buvo Am. Lietuvių Kareivių Susivienijimo pirm. ir organizavo savanorius į Lietuvos kariuomenę. Su vienu savanorių būriu 1920 m. Lietuvoje buvo išvykęs ir Steponas Darius, kurs buvo ALKS C. valdybos narys.

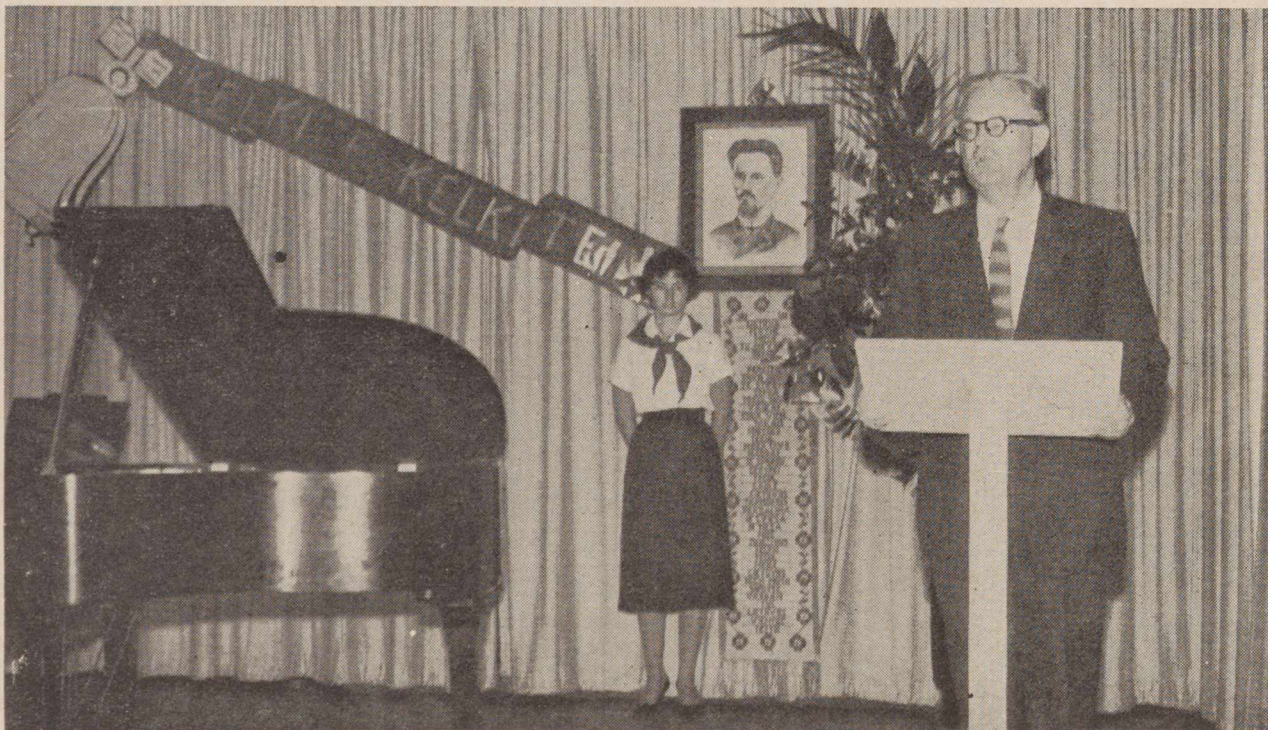
PETAS JURGĖLA, left, of Uniondale,, N. Y., Commander of the Lithuanian-American Legion, presents an order to Dr. S. Biežis of Chicago, Ill.

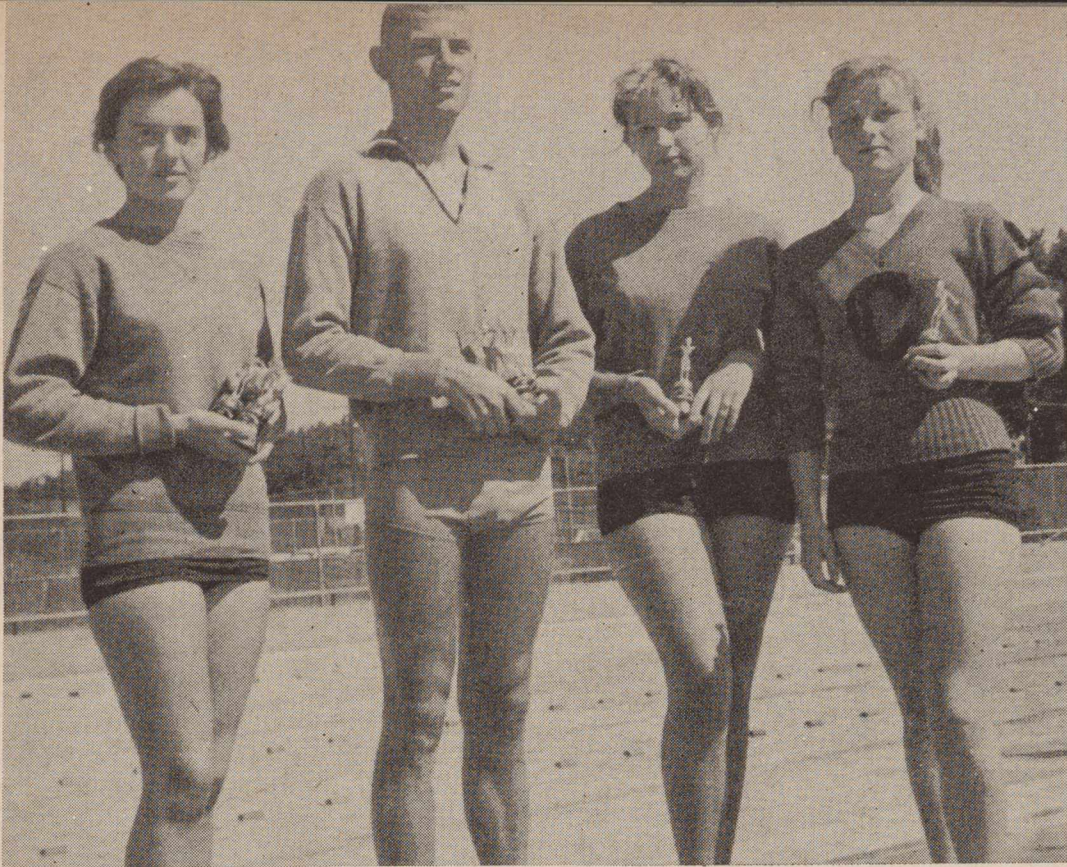
MOTIEJUS BUDRIŪNAS, Memmingen, Vokietija, šiemet sulaukęs 60 metų amžiaus. Motiejus, vienas iš trijų brolių Budriūnų muzikų, yra pasižymėjęs daugiau kaip pedagogas ir muzikos teoretikas; puikiai veda Memmingeno liet. chorą "Darna".

M. BUDRIŪNAS, Memmingen, W. Germany, one of three brothers musicians, celebrates his 60th birthday.

VEIDAI IR VAIZDAI

MOKYTOJAS FELIKSAS KUDIRKA laiko paskaitą LosAngelež surengtam spalio 11 d. Vinco Kudirkos 100. metų nuo gimimo sukakties minėjime. Prie Kudirkos portreto pasikeisdami budėjo skautai. Apie V. Kudirkos muziką kalbėjo J. Bertulis; skambino J. Skirius ir Stadalninkaitė. Deklamavo V. Mitkutė ir "Tilto atsiminimus" skaitė A. Dundzila. Minėjimą pravedė D. Pulkaunikaite. Foto L. Briedis

LIETUVIAI PLAUKIKAI, laimėję 7 pirmąsias vietas (iš 9 konkurencijų) pabaltiečių plaukymo pirmenybėse Detroite, Mich., rugpiūčio 16-17 dienomis. Iš kairės: Mirga Mazoliauskaitė (2 pirmosios vietos), Gediminas Boreišis (3 pirmosios vietos), Aldona Špakauskaitė ir Brigita Adomaitytė.

LITHUANIAN SWIMMERS took seven first places at Baltic matches in Detroit, Mich.

S P O R T O D I E N O S J A V - S E

Lietuvių sportininkų varžybos ir laimėjimai su savais ir su kitais.

Edv. Šulaičio foto reportažas

CHICAGOS LFK LITUANICOS FUTBOLININKAI, laimėję I-mą vietą VIII-se Š. Amerikos lietuvių sporto žaidynių varžybose New Yorke, liepos mėn. 4-6 d. d.

LITH. SOCCER TEAM of Chicago which has won the first place in a Lith. tournament in New York City.

DAINAVOS JAUNIMO STOVYKLOJE, Mich. valst.

PAMALDOS jaunimo stovyklavietėje "Dainavoje", prie ežero Spyglis, prie kalno Rambyno, kur lietuviškasis jaunimas kryžtauja visą vasarą. Pamokslą sako kun. P. Patlaba. Altoriaus koplytėlė ir kryžiai inž. V. Veselkos darbo.

A moment from the summer resort of the Lithuanian-American youth, "Dainava", near Manchester, Mich.

Foto A. Petrutis

Š. m. liepos 4-6 d. d. New Yorke vyko VIII-jų Š. Amerikos lietuvių sporto žaidynės. Dalyvavo apie 200 sportininkų iš Chicagos, Clevelando, Detroito, Toronto, Rochesterio, Bostono, Hartfordo, Worcesterio, New Yorko, Waterburio ir kt. vietų. Buvo: futbolo, lengv. atletikos, lauko teniso ir plaukimo rungtinės.

Pereinamąją taurę laimėjo Toronto LSK Vytis.

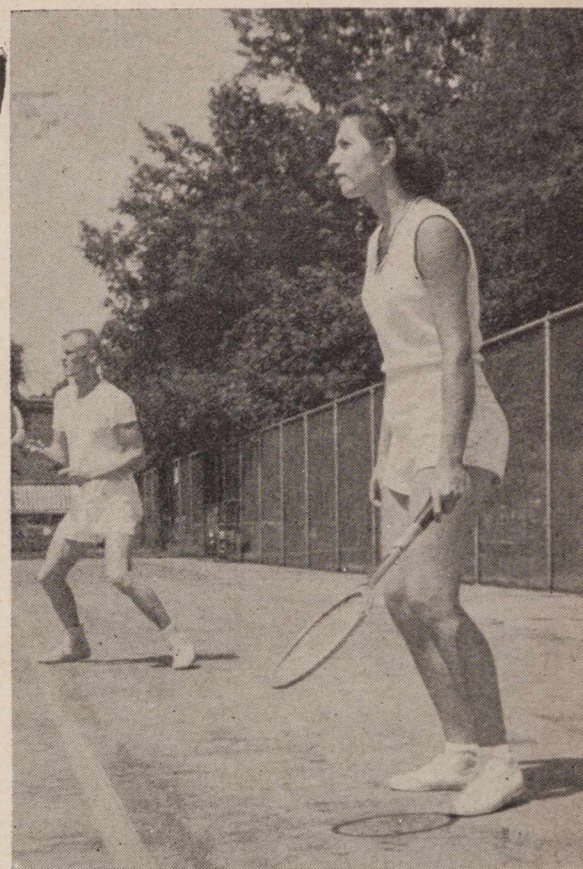
Rugp. 16-17 d. d. Detroite vyko pabaltiečių plaukymo pirmenybės, kuriose lietuviai pelnė 7 I-sias vietas.

Tuo pat metu lauko teniso pirmenybėse liet. laimėjo 3 I-sias vietas.

Rugp. 30-31 ir rugs. 1 d. d. Š. Amerikos pabaltiečių futbolo pirmenybės pasibaigė be nugalėtojo, nes visos 3 komandos surinko po vieną tašką.

MIŠRAUS DVEJETO LAIMĖTOJAI pabaltiečių lauko teniso pirmenybėse Detroite: vita Zubkutė-Zemaitienė ir Algis Juodikis. Vita Žemaitienė išėjo nugalėtoja moterų vienete ir moterų dvejete (kartu su K. Kuraityte) ir laimėjo 3 taures.

LITHUANIAN MIXED DOUBLES tennis winners in Detroit, Mich.

LIETUVIŲ FUTBOL RINKTINĖ po laimėtų rungtynių prieš estų rinktinę, kurią atstovavo Toronto "Estonijos" komanda. Liet. rinktinę sudarė Chicagos, Detroito ir Toronto žaidėjai: J. Perkūnas, V. Baziliauskas, A. Malinauskas, H. Rožaitis, R. Vėlyvis, A. Martinkus, R. Šimkus, J. Vėlyvis, A. Damušis, A. Jenigas, A. Stulga, R. Gavėnia, J. Kaunas, N. Glieda, J. Idzelis ir J. Jakštas.

LITHUANIAN footballers win over Estonian team of Toronto, Canada.

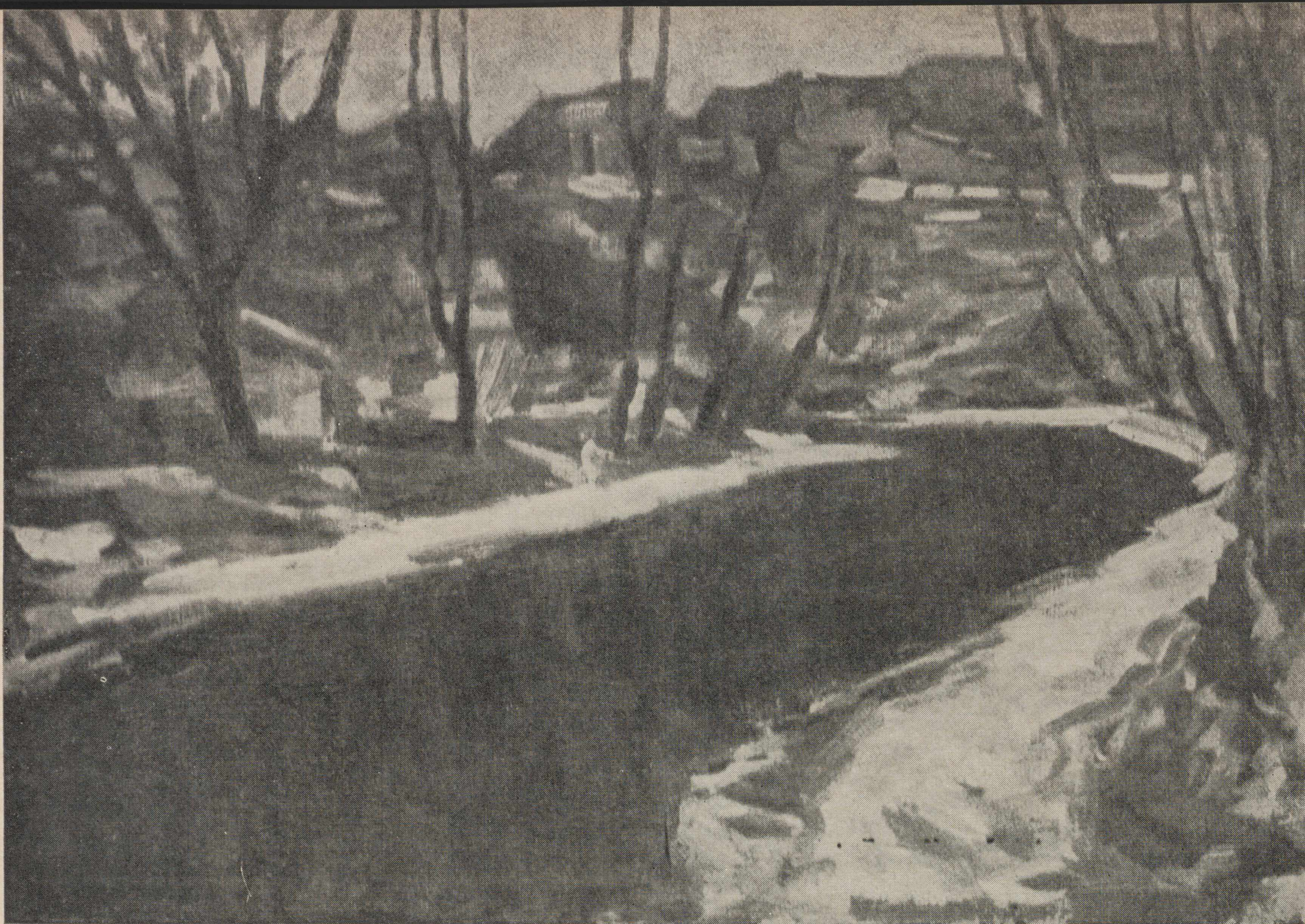
TRYs CHORISTĖS ATsisVEIKINA su BUENOS AIRES

BUENOS AIRES, Argentinoje, liet. kolonijos šv. Cecelijos choras atsisveikina su Ona Deveniene (stalo kairė, gale), D. Šantaraitė (stalo kairė), ir A. Miliauskaite (stalo gale, prie choro ved. V. Rymavičiaus); atvyko į JAV-bes. Devenienė įsijungė į Los Angeles chorą.

THREE members of Lith. choir of Buenos Aires, Argentina, say good-by to other members of the choir before leaving for the USA.

Foto A. Kančiauskas

AUGUSTINAS SAVICKAS Peisažas

Countryside, oil, by A. SAVICKAS

Dailininkas tapytojas Augustinas Savickas (g. 1919) rašytojo Jurgio Savickio sūnus, palyginti, ne anksti baigęs Vilniaus Dailės Institutą (1949), reikšėsi daugiausia peizažo srityje, parodose dalyvaudamas nuo mokslo baigimo metų. Jo stilius anaipol ne realistinis, jo tema dažniausia toli nuo gyvenamosios aktualijos, tad stalininiai socialistinio realizmo kritikai ilgai nerado jam tinkamesnės vietos naujojoje lietuvių dailėje. Tik po to, kai liet. dailės parodoje Maskvoje sovietiniai (į "revizionizmą" pasinėšę) kritikai A.

Savicką iškėlė kaip geriausią liet. dailininką, jį "pamatė" ir lietuviškieji klapčiukai. Pasaulinėn Briuselio parodon nukeliavo ne kieno kito, o Savickio paveikslas. Spausdindamas šią reprodukciją (spalvotą) vienas Vilniuje leidžiamas žurnalas taip apibūdina: "Peizaže dailininkas dideliais, apibendrintais plėmais atskleidžia ankstyvo pavasario nuotaiką." Ten pat sakoma, kad Savickas savo paveiksluose išreiškia gamtos nuotaikas, būdingas mūsų kraštui. Koloritas sodrus, nuotaika dažnai rūstoka."

PAVERGOTOSIOS LIETUVOS MENININKAI TIESIOGIAI TARNAUJA PROPAGANDAI, O NETIESIOGIAI PASAKO TIESĄ

S. Veiverytė, LIETUVIAI EMIGRANTAI UŽSIENYJE LITHUANIAN EMIGRANTS by S. Veiverytė
Sofija Veiverytė-Liugailienė (g. 1926) 1946 baigė Kauno taikom. dailės inst. monumentalinės tapybos sk.

Šis Dailės Instituto (Vilniuje) diplomanto darbas esąs išstatytas revoliuciniame-istoriniame muziejuje. Vilniuje leidžiamas moksleiviams žurnalas, dėdamas šią nuotrauką, pastebi, kad autorius savo skulptūroje pavaizduoja **priespaudą**. Toliau sako: "Norėdamas, kad kiekvienam žiūrovui būtų aišku, jis savo "Artoją" komponuoja taip, kad visa figūra palinksta po sunkia žagrės našta, o veide sukaupia sielvartą ir neaiškius lūkesčius. Iš nuovargio virpančios, apglėbusios žagrę rankos, naštos prislėgtas žingsnis ir kaktoje giliai įsirėžusios raukšlės kalba apie priespaudos nedalią..." Reikia pridurti, kad priespaudos "nedalių" visai apčiuopiamai parodo basos artojo kojos.

Skaitytojas, pažvelgęs į šio puslapio viršutinėje dalyje, dešinėje pusėje stovintį **taip pat basą** "Arklininką", nesunkiai gali suvokti, jog tuodu abu asmenys yra vienos (naujos!) epochos atstovai. Pagal "Arklininko" skulptūros komentarus pastarasis yra "tarybinės" santvarkos aukštai iškelta figūra (šalia kiaulininkų, karvių melžėjų ir pn.). Arklininko išdidumas ir jo galybės pilna povyzą ne be pagrindo: buvęs laisvo ūkininko samdinyš šiandieną komunistinės santvarkos padarytas arklų galva, ir nuo jo malonės pareina, ar buvęs ūkininkas, norėdamas savo elgetiškam sklypely užsiauginti sau duonos kąsnį, gaus arklį, ar ne... Ir kai, komunistiniu terminu tariant, buvęs "buožė-išnaudotojas" yra priverstas pats traukti žagrę, jo buvęs bernas, valgydamas valdišką duoną, permetęs pavadij per pečius, išdidžiai susikiša rankas kišenėn, tartum sakyti: "pa-siimk, jei gali.. Tik vienu atžvilgiu jie abu lygūs: abu basi.

S. KRASAUSKAS, Mykoliukas griežia. Iš Vaižganto "Dėdės ir dėdienės" iliustracijų.
Woodcut by S. Krasauskas for a novel by Vaižgantas.
Iš 1958 metų Dailės Instituto Vilniuje diplominių darbų.

Vladas Vildžiūnas, BAUDŽIAVA

SERFDOM by Vl. Vildžiūnas

Juozas Kėdainis, KOLŪKIO ARKLININKAS.
Horse man on a collective farm, by J. Kėdainis

Už skulptūrą autorius šiais metais apdovanotas valstybine premija — 25,000 rublių.

Skulpt. J. Kėdainis (g. 1915) Kauno meno mokyklą baigė 1936. Parodose dalyvauti pradėjo labai vėlai — tik 1945, taigi jau II-sios komunistų okupacijos metais.

Premijuotąją skulptūrą "Lit. ir Meno" apžvalgininkas taip nusako: "Šiame bronzoje atliktame darbe — aštrus natūros pajautimas, puikus plastinis portreto sprendimas. Visa skulptūra trykšte trykšta didele vidine jėga, rimtimi ir susikaupimu. Kolūkio arklininko atletiškoje figūroje ir valingame veide atsispindi naujos epochos laisvo žmogaus pasitikėjimas savimi, savo kūrybinėmis galiomis."

Kokios ten gali būt arklininko "kūrybinės galios" sunku pasakyti, neperkandus dialektinio marksizmo išminties, gi kad kolūkio arklininkui reikia pasitikėti "savo jėgomis", nors sovietinė spauda ir giriasi, kad kolūkiai apdirbami tik mašinomis, premijuotasis arklininkas, matyt, geriau žino, ypač prieš akis turėdamas naujojo "artojo pavyzdį. O kokia tos "naujos epochos" tikroji pusė, rodo kito skulptoriaus (kairėj, žemai) darbas.

LIETUVOS KELIU

VINCO KUDIRKOS ATSIVERTIMAS — BYLA DĖL TARIAMO PRIKLAUSYMO "PROLETARIAT" KUOPELE — PO DEŠIMTIES METŲ PIRMASIS VINCO KUDIRKOS SUSITIKIMAS SU TĖVU

ALEKSANDRAS MERKELIS, Great Neck, N. Y.

Jo tolį užburta likimas jau lemia...
Nuo šimtmečio kojų įdubęs į žemę,
Lietuvio takelis neturi kuo girtis —
Jį lydi tik kryžiai, malūnai ir svirtys,
Jis girdi tik smilgas, ką šnabžda paparčiai,
Kuo vargšas paklydėlis skundžiasi karčiai...
JURGIS BALTRUŠAITIS

... — *rodos, girdėjau Lietuvos balsą sykiu apkaltinantį, sykiu ir atleidžiantį: O, tu paklydėli, kur iki šiol buvai?*

VINCAS KUDIRKA

ČIA spausdinami momentai iš Vinco Kudirkos gyvenimo yra nedidelė ištrauka iš Aleksandro Merklio monografijos, rengiamos Vinco Kudirkos 100 metų sukakties nuo gimimo proga. Tai pradžia II-jo skyriaus, įvardinto Lietuvos keliu; jis monografijoje pats didžiausias — 250 psl.

Kaip anksčiau caro, taip ir dabar komunistų bonzoms Vincas Kudirka, Lietuvos patriotas ir dėl jos laisvės kovotojas, yra nepriimtinas. Tačiau žinodami, kad iš lietuvių širdžių jie nepajėgs išrauti Lietuvos himno idėjų, kad Kudirkos vardas lietuviui visada liks Lietuvos laisvės kovos sinonimu, Lietuvos maskolberniai stengiasi bent patį Kudirką arba jo iedologiją sufalsifikuoti. 100 metų gimimo proga jie irgi "mini" Kudirką: norėdami K. padaryti sau priimtinu, "tarybinėje" spaudoje paskelbė neva rastus šnipų parodymus, kad Kudirka priklausęs komunistų kuopelei... Taigi, — ir Kudirka buvęs toks pat Lietuvos patriotas, kaip koksai tumetinis V. Kapsukas ar dabartinis Paleckis...

Kad Vincas Kudirka nebuvo socialistas, teigia ir pats Vincas Kapsukas, vienas iš entuziastingiausių jo gerbėjų, savo pogrindžio veiklai pasirinkęs sumažybiną Vinco Kudirkos slapyvardę Kapsas. Vincas Mickevičius-Kapsukas tiek buvos susižavėjęs Vincu Kudirka (jo idealistiniu savo tautai pasiaukojimu), jog buvo pasiryžęs parašyti jo biografiją ir šio šimtmečio pradžioje iš Mortos Zauniutės pasiėmė visą jos medžiagą (laiškus, rankraščius, dokumentus etc.). Nežinia kodėl, bet biografijos jis neparašė. Kiek medžiagos apie Kudirką V. M. K. paskelbė "Kibirkštyje" (leistoj Sovietuose). "Kibirkštis" Nr. 2, 34 psl. 1924 metais Kapsukas tarp kitko rašė: "Revoliucinė kova ir revoliucinis judėjimas, juo labiau darbininkų kova jam visuomet buvo visiškai svetima. Socializmo idėjos jį atsimušdavo, kaip žirniai į sieną." Tą patį patvirtina ir faktas iš Kudirkos veiklos, kai jis savo laiške "Varpo" reikalų vedėjui Lapinui pataria nepalaikyti jokių ryšių su socialistais ir nuo socializmo visiškai šalintis.

VINCUI KUDIRKAI išstojus iš kunigų seminarijos, tėvo rūstybė užkėlė jam vartus į tėviškę, ir jis daug metų jų nebeperžengė. Išdidaus ir rūstaus tėvo jis niekad nemėgo ir jo nepasigaildavo. Tačiau tėviškės, jos ežero ir miškelio — nostalgikai ilgėjosi, o ypač pamotės Jonieškos ir brolių sesučių, tiek daug džiaugsmo šviesos ižiebusių niuriuose tėvo namuose. Būdamas, kaip ir tėvas, išdidus, jis nesiryžo jam lenktis, prašyti atleidimo ir paramos sunkiame kely į mokslą. Zapyškio klebonas kun. Jurgis kolyta jo neapvylė, ir jo vaišingoje klebonijoje prie Nemuno krantų jis viešėdavo atostogų metu. Svarbiam reikalui esant, jis paremdavo viną Kudirką ir pinigais. Medžiaginiai nepritekliai vertė daugiau dirbti, taupiau gyventi, nuo daugelio smagumų atsisakyti. Bet ir ši, daug rūpesčių teikianti našta, buvo pakeliama.

Draugė, kurioje Vincas Kudirka Varšuvoje dirbo ir pramogavo, buvo lenkiška, tačiau tas lenkiškumas jau buvo visai kitoks negu Mariampolėje: jis savo forma buvo grakštesnis, o savo turiniu gilesnis. Ir jis pats dabar lenkus žavėjo ne tiek savo lenkiškumu, kaip Mariampolėje, kiek savo lietuviškumu, kuris iš jo spontaniškai prasiverždavo. Studentaudamas Varšuvoj Vincas Kudirka dėvėjo gražaus namie austo milo apsiaustą su pilko aksomo apykakle, ir Dr. Jono Staugaičio (1868 - ?) teigimu, lietuviška milinė Varšuvoje tuomet dariusi didelį fu-

rorą, ir draugai lenkai prašė Vinčą Kudirką ir jiems parūpinti lietuviško milo.

Gyvendamas lenkiškos kultūros aplinkoje ir iš jos savy ugdydamas visa, ką joje matė geriausio, Vincas Kudirka betgi taip pat domėjos ir lietuviška veikla, kuri kaskart vis daugiau prasiverždavo į paviršių. Domėdamasis vis didėjančia lietuviška veikla, pozityvistas Vincas Kudirka dar kurį laiką jai buvo skeptiškas ir net pašaipus.

Jonas Jablonskis, tautiniu klausimu tokių pat pažiūrų, kaip ir jo draugas Vincas Kudirka, nuvažiavęs į Maskvos universitetą, tuojau įstojo į Lietuvių Studentų Draugiją, ten jau veikusią nuo 1906 metų, kai tuo tarpu vienas jo gimnazijos draugas, K. Markauskas, įstojo į Lenkų Studentų Draugiją. Ir Jonas Jablonskis, sakos, iš pradžių gana šaltai pažiūrėjęs į savo draugo tokį pasielgimą — su juo nesusipykęs, jo neišbaręs, santykių nenutraukęs. Bet gyvenimas Maskvoje, tarp lietuvių draugų, kurių tarpe buvo ir veiklusis Jonas Šliupas (1861-1944) Joną Jablonskį tuoj padarė sąmoningą ir susipratusių lietuvių. Jo tautiniam susipratimui ir jo tolimesnei lietuviškai veiklai didelės įtakos turėjo du žymūs Maskvos universiteto profesoriai: Filipas Feodoravičius Fortunatovas (1848-1914) ir Feodoras Eugenjevičius Koršas (1843-1915). Abu labai žymūs mokslininkai, dideli eruditai, moką daug kalbų, tarp jų ir lietuvių. Jau 1871

m. F. Fortunatovas su V. F. Mille-riu buvo atvykęs į Lietuvą tyrinėti lietuvių kalbos. Juodu suprato lietuvių tautos reikalus bei jos kultūrines pastangas ir darė žygių lietuvių spaudai gražinti. Tad juodu atkreipė klasinės filologijos studento akį į lietuvių kalbos senumą ir grožį, paskatino ją susidomėti bei studijuoti ir ilgainiui tapti vienu žymiausių savo tautos rašomosios kalbos kūrėjų. "Aušra" jam padarė didelį įspūdį, įjungdama jį į aušrininkų gretas.

Vincas Kudirka žinojo, kad jo gimnazijos draugas Jonas Jablonskis dalyvauja Lietuvių Studentų Draugijoje ir 1882 m. jam lenkiškai parašė trumpą laiškėlį, ironiškai teiraudamasis apie ją: jak się ma wasze towarzystwo wzajemnej adoracji? (kaip sekasi jūsų tarpusavio garbinimosi draugijai). Laiškėlio gale jis padėjo savo adresą, tuo duodamas suprasti, kad noris sulaukti atsakymo. Tautiškai susipratusiam Jonui Jablonskiui to jau buvo per daug: jis nebegalėjęs šaltai atsakyti ir gražiai keliais žodeliais pašnekėti apie savo naują draugiją, bet savo senam draugui parašęs lietuviškai smarkų laiškėlį, jį išbardamas. Nors Vincas Kudirka į savo draugo laišką ir neatsakė, bet jis jam vis dėlto neliko be įtakos.

Tų pat metų vasarą Vincui Kudirkai parvažiavus iš Varšuvos į Lietuvą, kun. S. Norkus (1841-1913) jam papasakojęs, kad būsiąs išleistas lietuviškas laikraštis, parodęs savo lietuviškai rašytą eilėraštį ir Jono Basanavičiaus laišką apie tą laikraštį. Perskaičius tą laišką, Vincui Kudirkai lyg smilktelėję širdyje. Smelktelėję ir vėl, rodos, nieko.

— Bawią się dzieci (žaidžia vaikai), — ranką mostelėjęs pamanė sau lenkiškai.

— Na, tegu jie ir žaidžia! kalbėjo širdis, bet protas sakė ką kitą: juk tai, gal būt, jau nebe vaikų žaidimas.

Ir nuo tos valandos gana dažnai smelkėsi galvon mintys apie Lietuvą, lietuvių ir lietuviybę. Jos, rodos, buvo aiškios ir nesugriauamos, bet širdyje jos dar atgarsio nerasdavo. Didžiausia žmogaus drama, kai protas susikerta su širdimi, išmintis su jausmu, tas, kas amžiams skirta, su laiko akimirka.

"To be, or not to be, that is the question", kartą klausė savęs ir visų Šekspyro Hamletas su nežinomo žmogaus kaukuole rankoje, stovėdamas prie tėvo nabašninko kapo duobės.

Klausimas ne ordinarus, bet egzistencinis, dažniausiai žmogui kyląs tuomet, kai jis atsiduria savo gyvenimo didžiojo kryžkelėje, kurioj vertikalė begalinė amžinybė susiduria su horizontaliu ribotu laikinumu, sudarydama kryžių — kovos, kančios ir pergalės simbolį, įprasminantį žmogaus gyvenimą ir būtį.

— Būti lietuviu ar lenku, o gal ir nieku? — Vincui Kudirkai buvo klausimas, kurio teisingas sprendimas lėmė ir prasmino jo gyvenimą.

Būti lenku — plaukti ir toliau, kaip ir ligi šiol, ir save sulieti su plaukiamąja srove ir joje išnykti, kaip mažam pievų upeliūkščiui, įtekėjus į didesnę upę.

Būti lietuviu — tapti tuo Simonu Kirėniečiu, kuris padėjo Kristui, einančiam į Golgotos Kančią, kryžių nešti.

Tapti sąmoningu lietuviu — tai pajauti savo tautos, kurios dalimi tu esi, kančią, būti jautriam jos žaizdoms.

Džiaugsmu plazdančiai, didelių gyvenimo rūpesčių dar nežinančiai ir skausmo nepažįstančiai jaunys-

tei sunku suprasti kančią ir jos prasmę. Ji bėga nuo jos, kaip nuo grėsmingos audros, galinčios sudrumsti jos džiaugsmo giedrą, kuri, rodos, truks amžinai. Bet ir gražiausi medžių žiedai be vėjo byra, kai jau vaisius užsimezgęs, ir nerūpestingas jaunystės džiaugsmas dingsta, rimtimi niaukdamas, kai pradėdama suvokti, kad gyvenimas ne tam, kad iš jo imtume, o kad kuo daugiau duotume, savąją būti savais kūrybos ir darbo vaisiais įprasmintume.

Dvidešimt penkerių metų Vincas Kudirka buvo apšviestas atgyjančios Lietuvos "Aušros" spindulių, kurių šviesoje galutinai išryškėjo jo klystkeliai, ir jis iš jų pasuko į šimtmečių kojų pramintą Lietuvos takelį, kuris ilgainiui turėjo virsti keliu, vedančiu Lietuvą į šviesią ateitį. Gavęs "Aušros" pirmąjį numerį jis godžiai skaitė Jono Basanavičiaus prakalbos brandžius žodžius, kurie gaivino jo sielą, lyg sodrus lietus drėgmės išsiilgusią žemę.

— Visokie vargai ir ilga sunki vergija išdildė iš mūsų atminties laimingesnio ir nevergiško gyvenimo atminimą; užmiršome kuomi senovėje buvome, ir tik retoj dainoj ar pasakoj randi paminklą iš praeities mūsų... Liko dar kalba mūsų garbinga, apie kurią galime drąsiai su mokytu vyru ištarti: "Die Sprache ist unsere Geschichte". Šiaip viskas pragaišo, o ir tas mūsų vienintelis lobis — kalba taip pat nyksta.

— Kaip Aušrai auštant nyksa ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia, — pranašiskai baigia Jonas Basanavičius savo garsiąją "Aušros" prakalbą.

"Aušra" Vincui Kudirkai padarė didelį įspūdį. Jo skepticizmas, linkimas visur ieškoti silpnųjų vietų, nebegalėjo nebepripažinti, kad tai ne vaikų žaidimas, bet pasiryžėlių žmonių sunkus ir reikšmingas darbas. "Aušros" skelbiamos patriotinės idėjos, lyg stiprios šviesos spinduliai, nesulaikomai skverbėsi į jo širdį ir ten padarė perversmą. Ką tuo metu Vincas Kudirka išgyveno, po dešimties metų "Tėvynės Varpuose" prisimena šiais žodžiais:

— Ėmiau skubiai vartyti "Aušrą" ir... neprisimenu jau visko, kas su manim paskui darėsi... pamenu, kad atsistojau, nuleidau galvą, nedrįsdamas pakelti akių ant sienų mano kambarėlio... — rodos, girdėjau Lietuvos balsą, sykiu apkaltinantį, sykiu ir atleidžiantį: O, tu paklydėli, kur iki šiol buvai?

— Paskui pasidarė man taip grau-du, kad apsikniaubęs ant stalo apsisiverčiau. Gaila man buvo tų valandų, kurios nesugrąžintinai išbrauktos tapo iš mano gyvenimo, kaip Lietuvio, ir gėda, kad taip ilgai buvau apgailėtiniu pagėdėliu... Po tam pripildė mano krūtinę rami, smagi šiluma, it, rodos, naujos pajėgos pradėjo rastis... Rodos, užaugau išsyk, ir ta pasaulė jau man perankšta... Pajutau save didžiu, galingu: pasijutau Lietuviu esąs...

Ta valanda, kada Vincas Kudirka pasijautė lietuviu esąs, jam yra tiek svarbi, brangi, reikšminga ir niekad nepamirštama, jog jis ją laiko savo antruoju gimimu, o jo tėvu

Joną Basanavičių. Tas natrasis jo gimimas netrukus jį sužiedavęs su Lietuvos literatūra, kuriai jis buvo ištikimas visą savo gyvenimą.

Tapęs susipratusiu lietuviu Vincas Kudirka jaučia savy naujų kūrybinių jėgų, daug mąsto ir svarsto, kaip čia prisidėti prie lietuvių tautinio darbo, kad savo tautai kuo daugiausia naudotų atneštų. 1885 m. parašo satyrinę pasakėčią „Dėl ko žydai nevalgo kiaulienos“ ir pasiunčia ją Marijampolės gimnazijos lotynų ir lietuvių kalbų mokytojai Petriui Kriauciūnui. Šis ją paskaito klasėje per lietuvių kalbos pamoką ir vėliau pasiunčia „Aušros“ redakcijai, kuri ją 1886 m. Nr. 6 išspausdina. Tuo būdu Vincas Kudirka, su „Aušra“ atgijęs, įsiriškioja ir į aušrininkų eiles.

Nuo Vinco Kudirkos tautinio atgijimo, arba, kaip jis pats sakos, antrojo gimimo, ligi jo sužiedotųjų su lietuvių literatūra praslinko dveji metai ir net penkeri, kol jis stojo į pirmąsias Lietuvos veikėjų eiles.

Ne vienam gali kilti klausimas, kodėl jis tai padarė ne iš karto? Klausimas svarbus tuo, kad kai kam atrodo, jog Vincas Kudirka susipratusiu lietuviu tapęs ne 1883 m., bet keleriais metais vėliau, būtent tada, kai pradėjo smarkiai reikštis lietuviškoje veikloje. Taip samprotaudami, veiksmą darome neišvengiamu jausmo palydū. Vadinas, jautriai išgyventą kurį jausmą tuč tuojau turėtų sekti ir smarkus veiksmas, kaip jo būtina reakcija. Žinoma, taip gali būti ir nebūti: tautai pareina nuo žmogaus būdo ir daugelio kitų priežasčių ir aplinkybių.

Vincas Kudirka, jautriai išgyvenęs savęs pasijautimą esant lietuviu, ne iš karto šoko į lietuviškąją veiklą svarbiausia dėl trijų priežasčių.

Pirmiausia, jis tai veiklai dar nesijautė, kaip reikiant, pasirošęs. Stodamas į Varšuvos universiteto istorijos-filologijos fakultetą jis svajojo apie savo darbą lenkų literatūrai. „Aušros“ pažadintas jis savo talentą pažadėjo lietuvių literatūrai ir jos kūrybai ruošė, bet juk tai ne vienos dienos ir ne vienerių metų ruošė. Bet ką ir bet kaip rašyti — tai ne Vinco Kudirkos eseto asmenybės bruožas. Kaip jis ruošė savo kūrybiniam lietuvių literatūros darbui, neturime žinių, tik viena aišku, kad jo ruošėsi stropiai, ir jis į mūsų literatūrą atėjo naujomis idėjomis ir savu brandžiu stiliumi.

Vincas Kudirka į aušrininkų eiles teįsijungė paskutiniame „Aušros“ numery. „Aušrai“ žlugus nebuvo kito laikraščio, kuriame jis būtų galėjęs lietuvių literatūrai duoti savo duoklę. „Aušros“ žlugimas Vincui Kudirkai buvo aiškus įrodymas, kad lietuvių kultūrinis veikimas turi būti organizuotas, nes tik tuomet jis iš infrekventinio taps permanentiniu.

Daug laiko bei triūso reikalaujančios medicinos studijos universitete ir per dieną kelių valandų sugaišimas pragyvenimui užsidirbti Vincui Kudirkai neleido plačiau įsitraukti į visuomeninę veiklą. I visuomeninę veiklą jis įsitraukė dar ir dėl kitų priežasčių: lietuvių, su kuriais galėtų tautiškai veikti, Varšuvoje buvo nedaug, o su lenkų patriotais jam jau buvo nepakeliui. Lenkų patriotų veikla prieš rusų valdžią dėl savo tautos laisvės jį, be abejojimo, domino, jis ją atidžiai sekė, iš jos kai ką naudingo savo tautai ir mokėsi, bet joje nebedalyvavo.

* * *

BUS DAUGIAU

KARININKAS IR PASIUNTINYS

Keli nuotyčiai iš dailininko Igno Šlapelio gyvenimo Sibiro taigose

A. Gintneris, Chicago, Illinois

Prieš trejus metus, 1955 m. birželio 3 d. Chicagoje mirė žinomas meno istorikas, dailininkas ir ilgametis meno mokyklos Kaune direktorius prof. Ignas Šlapelis. Šių metų spalio pradžioje pašventintas dailininkui pastatytas paminklas ir surengta jo darbų paroda. Ta proga čia duodame mūsų bendradarbio parengtą pasakojimą iš Ign. Šlapelio gyvenimo, tarnaujant rusų caro kariuomenėje.

Pirmojo pasaulinio karo metu Ignas Šlapelis buvo paskirtas į vieną inžinerijos pulką, kuris dalyvavo Lietuvoje, Lenkijoje ir Austrijoje. Buvo arti pirmųjų fronto linijų: tiesdavo tiltus per upes ir divizijos verždavosi per pantoninius tiltus į priešų pusę. Priešo artilerija apšaudydavo tokius pionierius, ir daug draugų buvo užmušta ir sužeista, bet Igną Šlapelį laimė lydėjo: jisai nė karto nebuvo net sužeistas fronte. Dėl to stebėjosi patys draugai karininkai.

Trejus metus Šlapelis praleido fronte. Daug matė vargo ir turėjo įvairių nuotykių, tarnaudamas armijoje, bet dar daugiau prasidėjo tuomet, kai caro armija sugriuvo ir prasidėjo revoliucija. Tuomet Ignas Šlapelis su savo daliniu buvo centrinėje Rusijos dalyje; jo dalinys nutarė neišsiskirstyti ir trauktis gilyn į tėvynę. Ir taip, bolševikų kariuomenei spaudžiant iš užpakalio, Šlapelio dalinys nutarė trauktis už Uralo — į Sibiro teritoriją, kurioje organizavosi naujoji vyriausybė ir atskirų generolų vadovaujama kariuomenė. Tačiau kareiviams jau buvo nusibodę kariauti ir daugelis norėjo pasiekti namus.

Karininkas Ignas Šlapelis turėjo puikų arklį. Jo pasiuntinys kirgizas irgi buvo raitas, gerai pažinojo vietos sąlygas ir buvo jam geras patarėjas: per keletą mėnesių juodu perėjo kalnus ir leidosi tolyn į Sibiro plotus.

Tūkstančio kilometrų kelionė per Uralo kalnus labai nuvargino kareivius. Kelios dešimtys silpnusių vyrų mirė pakelyje. Likusieji turėjo ilgesnį laiką pailsėti. Per tą laiką bolševikai sumušė likusius caro armijos pulkus. Atėjo diena, kad bolševikai apsupo ir jų kariuomenės dalinį. Nebebuvo galima prisiveržti pirmyn, ir jam grėsė sunaikinimas ir nuginklavimas. Karininkai tarėsi ir ieškojo išeities. Atrodė, kad beliko viena: pamažu išsiskirstyti ir kiekvienam ieškoti asmeninio saugumo ir išsigelbėjimo. Greitai kareiviai pradėjo mažėti. Jie likvidavo likusį turtą ir maisto atsargas.

Vieną rytą karininkas Ignas Šlapelis pasišaukė savo pasiuntinį ir jam tarė:

— Ačiū už gerą ir ištikimą tarnybą! Dabar mūsų keliai jau skiriasi. Toliau keliausime kiekvienas sau ir savo rizika. Mums karas jau pasibaigė ir džiaukimės gyvi palikę... Dabar gelbėkimės kiekvienas, kaip kas išmano.

— Nepalikite manęs vieno! — prašėsi pasiuntinys.

— Kito pasirinkimo nėra, — tarė Ignas Šlapelis. — Štai tau atiduodu savo ginklus ir visus pasižymėjimo fronte ženklus. Keliauk į savo namus ir būk sau laimingas!

Pasiuntinys labai apsidžiaugė ir nustebo: karininko medaliai puošia jo krūtinę! Sunku buvo išreikšti džiaugsmą pasiuntinio kirgizo, pasidariusio tokio turtingu ir garbingu! Vargšas kareivėlis... Ir kas šiandieną gali tvirtinti, kad jis nėra vienas iš sovietų kariuomenės generolų?

Pasakodamas tą po daugelio metų atsitikimą, Ignas Šlapelis labai juokdavosi iš džiaugsmo savo pasiuntinio, kuris, kaip mažas vaikas, nejausdamas nelaimės, džiaugėsi prasta geležėle...

Paskui Ignas Šlapelis su kitais dviem karininkais, lenku ir ukrainiečiu, leidosi į paprasto žmogelio kelionę. Vietoje apsirūpino maisto ir per kalnus, miškus ir stepes leidosi Kinijos kryptimi. Buvo vasaros laikas. Turėjo žemėlapius, pagal kuriuos ir orientavosi. Retai kada sutikdavo kokį žmogų ar praeidavo kaimą. Ir taip o kurio laiko atsirado netoli Baikalo ežero. Patiko nuošali vietovė, ir nutarė čia kurį laiką pasilikti.

Prieš kelionės pabaigą juos ištiko nelaimė: viename miestelyje sustojus pernaktoti, kuriame buvo ligoninė, visi trys apsirgo vidurių šiltine. Šiltinė tuomet plačiai siautė po visą kraštą. Nebuvo vaistų ir tinkamos priežiūros. Čia mirė abu Igno Šlapelio draugai karininkai: ukrainietis ir lenkas. Palatoje buvo suguldyta po 30 ligonių, iš kurių pasveiko tik du: vienas vietinis ruselis ir Ignas Šlapelis.

Toliau keliauti nebebuvo noro, nei jėgų. Reikėjo ieškoti pastovios vietos apsigyventi kaip karo pabėgėliui. Netoli to miestelio jam pasisekė rasti nedidelį kaimelį, kuris turėjo bažnyčią, o to kaimo dauguma gyventojų patys buvo tremtiniai. Turėjo savo kunigą, kuris buvo lenkas. Ir daugumas tremtinių buvo lenkai. Susirado ir pora lietuviškų šeimų.

Ignas Šlapelis susipažino su vietos klebonu ir, kaip mokėsis kunigų seminarijoje, gavo bažnyčios zakristijono vietą. Kurį laiką jis ir dirbo tą darbą, bet dėl mažo atlyginimo sunku buvo pragyventi; reikėjo ieškoti geresnės tarnybos ir pelningesnio darbo.

Klebonas turėjo apšaliai žemės ir gyvulių. Abudu mėgo žemės darbą. Bet pelno buvo nedaug. Ėmė ieškoti naujo verslo, kuris duotų pelno. Ignas Šlapelis sugalvojo sodinti tabaką. Tą mintį išdėstė savo klebonui. Klebonas Šlapelio planus išklaušė ir nutarė įsteigti tabako plantacijas. Parengė dirvą ir pasirūpino sėklos. Ir laimei: tabakas puikiai augo ir davė geras pajamas ir klebonui ir pačiam Šlapeliui. Dveji metai parodė, kad juodu neklydo. Ir kaimynai išmoko auginti tabaką, kuris nešė gražaus pelno. Tačiau viskam ateina galas, o ypatingai geram gyvenimui.

Bolševikams įsigalėjus visoje Rusijoje, neramu pasidarė ir Sibire. Prasidėjo kratos ir areštai. Pasidarė nesaugu ir mažame kaimelyje.

Kartą Ignas Šlapelis, dirbdamas laukuose, pastebėjo, kad nepažįstami žmonės landžioja po klebono kiemą ir trobas. Paskui žmonės ėmė kalbėti, kad komunistai seka vietos kleboną, kuris netrukus galės būti areštuotas.

Tuo laiku Igną Šlapelį pasiekė žinios, kad Lietuva jau yra laisva valstybė ir turi savo konsulą Maskvoje. Konsului Šlapelis parašė laišką,

prašydamas padėti, kad jisai su klebonu galėtų grįžti į Lietuvą. Po kurio laiko juodu gavo dokumentus. Negaila buvo palikti ir daugybę neparduoto tabako, tik džiaugėsi, kad gali palikti tą vietą ir grįžti tėvynėn.

Mažai kas žinojo, kad Ignas Šlapelis su klebonu išvyksta.

Kelyje juodu pasivijo raitas kaimo berniukas ir pranešė, kad praėjusią naktį klebonijoje padaryta krata ir ieškota klebono. — „Laimė, kad jūsų nebuvo namie — būtų tikrai areštavę. Klausinėjo ir apie Šlapelį. Matyt, kad sužinojo, kad žadate išvažiuoti... Parapijonys siuntė mane apie tai jums pranešti, kad kelyje pasisaugotumėt... — kalbėjo berniukas.

— Ačiū už rūpestingumą! — tarė klebonas berniukui. — Tegul Dievas saugo ir pasilikusius. Mes nepamiršime jūsų kaimo žmonių savo maldose...

Laimė lydėjo keleivius. Juodu laimingai pasiekė Maskvą, o vėliau ir Lietuvą. Klebonas išvažiuojo į savo tėvynę — Lenkiją. Ir taip pasibaigė šešerių metų Igno Šlapelio karo ir vargo odisėja.

Velionis mėgdavo pasakoti savo atsiminimus ir nuotykius. Juokdavosi jisai Hanau lietuvių karo tremtinių stovykloje, sakdamas:

— Aš tiek palikau tabako Sibire, o čia jo taip trūksta... Reikėtų važiuoti parsivežti. Tai padarytume pinigų! Visa stovykla parūkytų...

KNYGOS IR AUTORAI

Atsiųsta paminėti

W. S. Maugham, **Dažytas vualis**. Romas. Iš anglų k. vertė Stp. Zobarskas. 1958 312 psl. Išleido „Lietuvių Dienos“. \$3.

V. R. Soudargienė, **Liaudies šokis Lietuvoje**. Šokių istorinė apžvalga ir 33 liaudies šokių aprašymai. Su piešiniais. Viršelį H. Šalkausko. Išleido P. L. B. Vokietijos Krašto valdyba. 1958. 140 psl.

Fraternitas Lithuanica. Medikų korporacijos F. L. 50 metų (1908-1958) sukakties leidinys. Red. B. Matulionis. Išleido Korp. Fraternitas Lithuanica. Viršelį V. Vijeikio. 1958. 390 psl. Nuo 237 psl. gyvųjų ir mirusių korp. narių biogr. ir foto nuotr.

Lietuva okupacijoje. Pranešimai Pasaulio Liet. Bendruomenės seimui apie okup. Lietuvos gyvenimo kai kurias sritis.

Rašo: dr. A. Trimakas, V. Vaitiekūnas, J. Audėnas, J. Aistis, A. Rimvydas ir dr. S. Bačkis. 128 psl. didelio formato, spausdinta rotatorium.

Vytauto Steponaičio palikimas. 1957 m. spalio 12 d. Kaune mirė žinomas Lietuvos istorikas, bibliografas ir daugelio leidinių redaktorius, ats. pulk. lt. V. Steponaitis (poeto Edm. Steponaičio) brolis.

V. S. gimė 1893 kovo 24 Sintautuose, Šakių apskr. Iki I-sios komunistinės ok. dirbo Krašto Apsaugos Ministerijoje, Švietimo skyriui. Paskui išėjo dirbti į Kauno Miesto viešąją biblioteką, kurioje ištarnavo iki savo mirties.

V. S. palaidotas Petrašiūnų kapuose. Šalia prasmingo paminklo, ant jo kapo uždėta granitas su iškalta 27-ųjų knygų mylėtojų knyga bei tokiojo įrašo:

Knyga jau užversta,
Kiek meilės jon idėta,
Ir plunksna nulaužta,
O kiek dar daug žadėta...

Didelę savo biblioteką S. pavedė Kauno viešajai bibliotekai. Suvedamas jo knygų indeksas. Patikrinus tik kai kurias knygas rasta, kad vien maldaknygių liet. kalba turėjo surinkęs 749 iš įvairių laikų ir leidėjų. Įv. kalendorių turėjo 249, bažnytinių paveikslėlių ir abrozėlių virš 2700. Rankrašty paliko didelį bibliografinį darbą, kurį rašė keliolika metų. S. K. B.

PIRMOJI PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBA (Toronto, Canada) iš k. į d.: (sėdi) dr. Juozas Sungaila, išd., Vytautas Meilus, vicepirm.; (stovi) Kęstutis Grigaitis, sekr., Jona Matulionis, pirm., Juozas Kralikauskas, Kultūros Tarybos pirm.

MEMBERS OF THE SUPREME COMMITTEE of World Lithuanian Community, all of Toronto, Canada, elected at the World Lithuanian Congress in New York, in August, 1958.

KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI

— **Lietuvių Dienų žurnalo dešimtmečio** proga rengiamas Meno-Literatūros vakaras, kuris įvyks Los Angeles šv. Kazimiero parapijos salėje 1959 metais Atvelykio sekmadienį. Oficialus LD žurnalo dešimtmečio minėjimas numatomas Lietuvių Dienų žurnalo bankete, kurio laiką ir vietą pranešime kituose LD nr.

— **P. W. Urban**, LD redaktorius Clevelande, uoliai talkina redakcijai, nuolat išversdamas rašinius angliškai LD žurnalo daliai; Jis išvertė J. Audėno rašinį apie ekonominį gyvenimą; rašinio trečias tęsinys eis kitame, gruodžio, numeryje.

— **J. Giedraitis**, Hartford, Conn., parūpino medžiagos šiame nr., 26 psl. spausdinamam reportažui apie lietuvių dr. J. Z. Gailūną, pasižymėjusį grybų srityje.

— **Bernardas Brazdžionis**, Los Angeles, išrinktas L. A. Dailių Menų Klubu sekančio laikotarpio pirmininku. DMK susirinkime, kuris įvyko pas pirm. D. Mitkienę, Vaižganto 25 metų mirties sukakties proga kalbėjo prof. M. Biržiška, paliesdamas momentus, kada įjiedviem teko susitikti ir labai šiltai charakterizuodamas Vaižganto asmenį. Vienas naujausių klubo narių G. Velička yra išvykęs į Omaha ir ten rengia Vinco Kudirkos pastatymą.

— **Kun. M. G. Kemežis**, šv. Petro ir Povilo parapijos klebonas Elizabeth, N. J., atostogavo Kalifornijoje; kartu su kun. J. Kučingiu, Los Angeles šv. Kazimiero parapijos klebonu apsilankė LD-ny žurnalo leidykloje.

— **V. Dargis** iš Los Angeles išsikėlė į Chicagą, kur surado giminių ir draugų, kurie jį prikalbėjo kurtis ir imtis biznio didesnėje lietuvių bendruomenėje, Chicagoje. Taip jis ir mano daryti, nors saulėtą Kaliforniją įsimylėjęs ir manęs dar grįžti.

— **Dr. Juozas Prunskis**, "Draugo" kultūros priedo redaktorius, laimingai grįžo iš žurnalistinės kelionės po Artimuosius Rytus; tikimės, kad jo kelionės vaizdų galėsime parodyti ir LD skaitytojams; jo kaitik išleista aforizmų antologiją "Rinktinės mintys" yra viena iš labiausiai perkamų knygų.

— **Frank Lavinskas**, Long Island City, N. Y., LD-ny redakcijai atsiuntė savo parengtą ir išleistą knygą "Amerikos Lietuvių laikraščiai. 1879-1955. Knygoje yra laikraščių vardai, metrika, o kai kurių vardų foto nuotraukos bei redaktorių ar žymesnių bendradarbių foto kopijos. Plačiausia minimi senieji laikraščiai, kaip Nauja Gaidynė, Kova (socialistų), Naujienos ir pn.

— **Dailininkas Juozas Bagdonas** su žmona, 10 metų išgyvenęs Bogotoj, Kolumbijoje, lapkričio mėn. persikelia į JAV-bes ir tuo tarpu rengiasi apsistoti Washingtone.

— **Dr. V. Kilikonis**, Huntley, Illinois, persikėlė į šią vietą iš N. Y. valstijos ir atidarė ofisą: 156 E. Main St., Huntley, Ill.

— **Kun. V. Zakaras**, Wakita, Okla., patikslina, kad jis ten ne vikaruoja, o jau aštunti metai klebonauja. Jis ten įkūrė naują parapiją, pastatė kleboniją ir baigia statyti naują bažnyčią.

— **Komp. Jeronimas Kačinskas**, iš Bostono persikėlęs į Chicagą, smarkiai rengiasi simfoniniam koncertui Bostone, kur jau dvi savaites turėjo keletą repeticijų, o spalio gale vėl atvyks į Bostoną ir darbuosis su orkestru iki koncerto — lapkričio 16 dienos. Bus atliekama J. Gaidelio, VI. Jakubėno ir paties J. Kačinsko kūriniai. Dainuos solistas S. Baras.

J. Kačinskas esąs pakviestas vargoninko pareigoms į So. Bostono Gates of Heaven parapiją. Taip K. vėl grįžtų į Bostoną.

LD SKAITYTOJAI, ĮSIGIJĘ LD LOTERIJOS BILIETŲ IR TUO PARĖMĘ LD LEIDIMĄ:

Tęsinys iš Nr. 7 ir 8

Kanada (Canada) — M. Zubrickas, J. Keršys, I. Naginionis, J. Misevičius, J. Kardelis, A. Genys, V. Gylys, K. Ziziūnas, A. Braškys, G. Zavadskas, J. Šipelis, kun. A. Sabas, E. Reikenis, A. Vaičeliūnas, S. Stonis, V. Taraškevičius, A. Puida, Br. Mozūras, kun. J. Borevičius, S. J. B. Racevičius, J. Dudelas, L. Stankevičius, VI. Bakūnas, K. Lukas, J. Genutis, P. Augaitis, M. F. Yokubynas, A. Kojelaitis, A. Paškevičius, P. Narbutas, L. S. Macikunas, V. Mockus, J. Skilandžiūnas, Latvian Newspaper Amerika, V. Skilandžiūnas, G. Paukštys, dr. J. Maliska, P. Brazūnas, J. Janeliūnas.

JAV ir Kanados prenumeratoriai paaukoję po \$1.00 — M. Bavarskas, V. Ramonas, P. Baronas, V. Garbenis, Br. Prapuolenis, K. Rimkus, dr. J. Salna, V. Anonis, J. Sidzikauskas, D. Bobbles, P. Janušonis, J. J. Siauciūnas, P. Linkus, K. Pažemėnas, K. Sragauskas, J. Radvilas, B. Walls, J. Kniupys, B. Krokys, A. Masiulis, V. Bublys, J. Kuprėnas, A. Žaliaduonis, J. Vaineikis, E. Pakulis, M. Ausiukaitis, V. Zmuidzinas, J. Kašuba, A. Krapas, V. Urbonas, St. Kalvaitis, P. Jasinskas, F. Almenas, A. J. Patocki, G. Kapler, R. Masiulionis, A. Kulesus, V. Dabrila, J. Matyckas, F. K. Klem, A. Kantautas, I. Bandziulis, L. Nicolino, Leknius, V. Balys, A. Burke, J. Dombrovsky.

po \$0.50 — I. Milius, A. E. Stisulis, V. Leknius, V. Balys, A. Burke.

— **Dailininkas A. Kairys**, atvykęs iš Pietų Amerikos, įsikūrė New Yorke.

— **D. Karaliūtė**, Los Angeles, gilinanti prancūzų lit. studijas, laikė paskaitą Los Angele rengiamam Kristaus Karaliaus minėjime spalio 26 d.

— **Petras Maldeikis**, pedagogas ir kelių veikalų autorius, Chicago, Ill., išleidžia naują, ilgų studijų veikalą apie Europos ir Amerikos pedagogiką "Vakarų Europos ir JAV auklėjimo pagrindai". Veikalas padės lietuviui suprasti šio krašto auklėjimą ir nustatyti, kuo daugiau reikia rūpintis, kad jų vaikams auklėjamieji skirtingumai neišeitų į žalą. Knyga kaštuoja \$5, bet iš anksto užsisakantiems daroma nuolaida ir kaštuoja tik \$3.50 Užsakymus siųsti: Sūdavo Knygos Klubas, 6632 S. Maplewood, Chicago, Ill.

SPAUDOS KLAIDOS

— **Šio LD-ny viršelio pirmo psl. nuotrauka** — Prof. J. Šimoliūnas, yra ne Vyt. Maželio, kaip klaidingai pažymėta, bet **Edmundo Jakaičio**, Philadelphia, Pa.

— **LD-ny Nr. 8 Prof. K. Pakšto** straipsnyje be kelių mažesnių korektūros klaidų atitaisytinios šios: 18 psl. II-os skilties vidury, skyrely "Lietuvių kolonizacijai..." 11 eil. vietoj 2,00 turi būti 2,000 kv. mylių; toj pat skilty 4 eil. nuo apačios vietoj 20 mylių turi būti 280 mylių. Trečioj eil. žodis "lagūnos" pakeistina žodžiu "jūros".

Artimiesiems Lietuvoje, Sibire padėsite, siųsdami praktiškus daiktus per lietuvių vadovaujamą (ved. Dr. G. Valančius) įstaigą

A N A P U S
IMPORT-EXPORT
3528 Sunset Blvd., Los Angeles 26, California

Didelis pasirinkimas įvairių medžiagų, vaistų ir kt. Taip pat primami ir Jūsų sudaryti siuntiniai.

DARBO VALANDOS:

kasdien 11 a. m. — 7 p. m.,
sekmadieniais 12 — 4 p. m.,
pirmadieniais uždaryta.

Telef.: NOrmandy 5-2702

LIETUVIŲ DIENOS

LAPKRITIS / NOV.

1958

— **Antanas Tarvydas**, Philadelphia, atsilygindamas skolą, atsiuntė prenumeratos mokesį už dvejus metus į priekį, be to, užsisakė Raštikio atsiminimus.

— **Jonas Liudvinaitis**, Linden, N. J., atsilygindamas prenumeratą, atsiuntė naują skaitytoją — Joną Gutauską.

— Užsimokėdami prenumeratą bei įsigydami LD leidinių, LD-ny žurnalui paaukojo: B. Čiurlionis — \$2, A. Venclauskas — \$2 ir V. Žmuidzinas — \$1.

— **Kun. J. Kučingis**, Los Angeles šv. Kazimiero liet. parapijos klebonas parapijos bibliotekai nupirko visus Lietuvių Dienų žurnalo ir Kalifornijos Lietuvio gražiai įrištus komplektus. Kun. J. Kučingis yra buvęs žurnalo red. narys ir Kalifornijos Lietuviui tiekdamas plačią parapijos kroniką. Parapijos žinias dabar duoda hektografuojamas parapijos biuletenis.

— **LD-ny administracijai trūksta pavienių LD numerių** sudaryti pilniems komplektams: 1950 — sausio, vasario, kovo, balandžio, birželio, spalio nr. nr.;

1951 — kovo nr. Turintieji atliekamų šių nr. prašomi perleisti administracijai už atlyginimą, kaip už naujus nr., pasikeičiant skaitytojams (ar platintojams) trūkstamais numeriais, įskaitant į naujų metų prenumeratą, LD leidinius ar pn.

— **Lietuvių Dienų žurnalo ir leidykos vedėjas Antanas Skirius** š. m. lapkričio viduryje (du savaitgalius po rinkimų) rengiasi lankyti Chicagoje ir New Yorke LD žurnalo, leidinių ir skelbimų reikalais.

Namų, automobilio, baldų
ir kitokio draudimo reikalais
visuomet kreipkitės

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

Taip pat apskaičiuojami taksų mokesčiai.

Kreipkitės telefonu PL 4-1377
arba įstaigoje

9204 S. Broadway, Los Angeles, Cal.

— **Misionierius kun. Jonas Svirnelis** iš Indijos siunčia linkėjimų visiems savo pažįstamiems ir misijų rėmėjams. Jo numatyta kelionė į JAV atidėta kiek vėlesniam laikui. Misionieriaus adresas tas pats: Rev. J. Svirnelis, Catholic Church, **Dibrugarh, Assam, India**. Kad ir nedidelė auka labai paremtų lietuvių misionieriaus darbą.

THE CHAMBER OF AGRICULTURE, Kaunas, Independent Lithuania.

ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI Kaune, Nepriklausomos Lietuvos laikais. Foto V. Augustinas

Something Wrong With The Voice of America

VOICE OF AMERICA NOW AN ECHO

The Voice of America in Europe formally ended its broadcasting on the 31st of August, 1958. However, the end of the Voice had been anticipated during the time of the Hungarian insurrection. A gradual "withdrawal" was evident in the Voice despite an established listening audience; yet this was done under the guise of consolidation at Washington headquarters, at the expense of the Munich station. Informationally the Baltic States are most hard hit now in Europe. Hand in hand with the discontinuation of the Lithuanian program came the news of the closure of the Free Europe University in Exile and the College of Free Europe. It had been the aim of these institutions to help students from Soviet-occupied Eastern Europe to continue their studies in the free world. Most seriously affected are needy Hungarian students whose number swelled after the uprising of 1956. Neither they nor the other displaced students have an academic rallying point any longer. This new plight, this blow to the spark of freedom kept alive in exile, is perhaps given best expression by the students themselves in their own bulletin a short time ago:

"As citizens of our several subjugated nations, we wish first of all to express our thanks and gratitude to all those who helped back the founding and development of this university and to all those many Americans who had the foresight and courage to take the initiative in the cause. However, as free people we also see the justice in raising our voices in warning and to point out dangers of this

action (closing the university)... We are concerned about the fate of the free world and we regard the steps it is now taking with trepidation... We urge you not to give the impression that Eastern Europe is being slowly relegated to a memory, for it is far worse to kill the hope of freedom in the hearts of the subjugated than to kill freedom itself."

The same could be said about silencing of broadcasts in Lithuanian through the Voice of America. Making silent some of the Lithuanian broadcasts is the same as taking away the hope coming from the free world.

Americans of Lithuanian descent have expressed their feelings regarding the stopping of Lithuanian broadcasts given by the Voice of America from Munich, Germany. Following are some excerpts from the statement made by Dr. P. Grigaitis, National Secretary of The Lithuanian-American Council, Inc.

"The Lithuanian American Council, with its headquarters in Chicago, and its Information Center in New York, is a nation-wide body representing organizations of Americans of Lithuanian extraction and descent... This Council supported, and encouraged, the concept of a United States Information Agency, and was active in the establishment of Lithuanian language broadcasts to Soviet-occupied Lithuania over the Voice of America.

The Council has taken serious note of the organizational and technical changes in the Voice of America.

The effectiveness of the Voice of America and the objectives of American policies are being sharply curtailed and crippled by the management of the USIA, in disregard of its testimony presenting the budgetary requests to Congress and in disregard of the policy considerations voiced to responsible legislators. The new reforms imperil the very mission of the Voice of America. To justify them, the officials give one of the reasons inadequacies of facilities...

We believe that an erroneous concept lies behind the policy of increasing VOA broadcasts in English and Russian, and decreasing broadcasts in the native languages of the captive and satellite nations behind the Iron Curtain.

For example, September 1st of this year, language broadcasts from Munich, laboriously built through seven years, have been discontinued, even though the programs were effective and well heard, as they were not hampered by atmospheric disturbances over the Atlantic before reaching the intended audiences.

The Lithuanian, Latvian, Estonian and Ukrainian broadcasts have been cut in half. And the Uabek language broadcasts were discontinued.

VOA officials have stated that the signal strength of radio programs beamed to Lithuania is to be nearly doubled in October, 1958. The figures given by these officials show that the signal strength of programs beamed to Lithuania is the weakest in the entire area between Estonia, Poland and the Ukraine.

Technical reasons are given to the effect that, in order to overcome Soviet jamming and to cut through to the audience, a single air show of greater signal strength is better than several shows with weaker signals.

The alleged technical reasoning is not convincing, being contrary to the evidence that the Lithuanian VOA programs go through the jamming.

According to the testimony of VOA officials, jamming is concentrated around the principal cities, but VOA officials do not say that jamming prevents broadcasts from reaching other parts of the country.

We have absolute proof that broadcasts reach various parts of the country. A minority of the people of Lithuania live in the big cities. The majority, over 2/3 of the Lithuanian population live in small towns and villages, and they were getting the OA programs all the time. And, of the one-third of the population which lives in the larger cities, not all of these live in the few principal cities where jamming is concentrated. So, not even all of this group are having trouble receiving VOA broadcasts. Some small percentage of the one-third in larger cities are the only ones having trouble with Soviet jamming of the VOA.

...We are told that the English broadcasts are being expanded into nearly "every hour on the hour" in addition to the "Music USA" shows. The Director of the Voice of America, Mr. Henry Loomis, has explained his concept behind this change, in a speech reported in the Washington Post & Times Herald on September 11th of this year, Mr. Loomis said as follows:

"The Voice of America is increasing its Russian broadcasts at the

IN ONE OF THE SLOUGHTERHOUSE, Independent Lithuania.

MĖSOS SKERDYKLOJE mėsa eksportui mediciniskai patikrinama.

expense of some of the minority language. **Anyone of any political importance in the Soviet zone can understand Russian.**"

In a letter of August 15th, of this year, to Monsignor Balkūnas, president of the Conference of Americans of Central Eastern European descent, Mr. Loomis added a further thought to this when he wrote:

"Since great numbers of people behind the Iron Curtain know or are learning English, the Voice stepped up English language transmissions to that area. This decision was made because Soviet jamming of English transmissions is extremely low at the present time."

We disagree with these views of Mr. Loomis. We must regard as a waste of VOA facilities, inadequate as they may be, to beam broadcasts to people in languages which they largely do not understand.

To beam English and Russian broadcasts to the Lithuanian, and other captive peoples, can only create the impression in their minds that America does not understand them, and does not understand what it is doing.

One can imagine an average person in Lithuania asking himself — "Are there no historians in America to inform the Voice of America about the historic resistance of the Lithuanian people against the Russian government's efforts ever since the middle of the Nineteenth century to force the Russian language on the Lithuanian people?"

We must look questioningly at the ignoring of an historic fact, one which is a triumph of a people over an oppressor and which has become a glorious legend of the nation.

To ignore that is not good propaganda!

...For the Voice of America to beam Russian broadcasts to Lithuania can only create the impression among the people that for some strange reason the Americans are, in effect cooperating with the Russians in their effort to Russify the Lithuanian people.

...We offer a constructive proposal that still one more purpose — the ability to take the offensive — should be given to the USIA, and particularly the Voice of America. This purpose should provide an opportunity for expression by the various ethnic groups in America of their concern for the welfare of their kinsmen in the lands of their origin."

S. Listener

THE ECONOMIC LIFE OF HISTORIC AND MODERN LITHUANIA UP TO 1940

By JUOZAS AUDĖNAS, New York, N. Y.

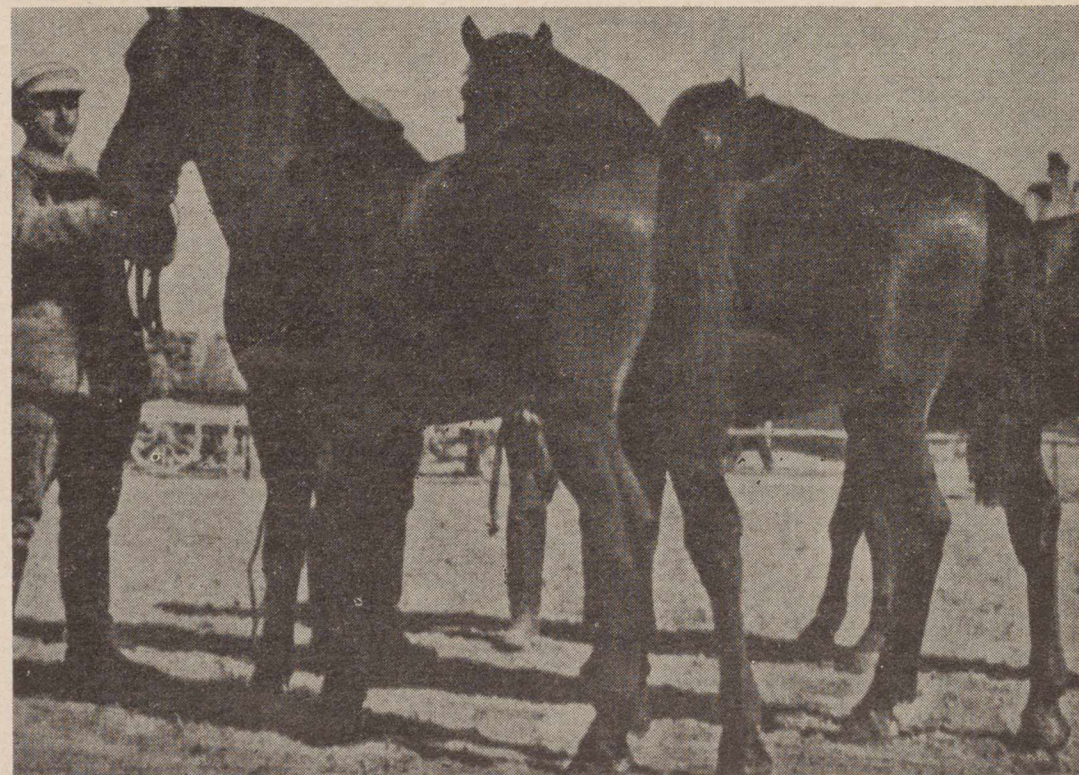
Continued from the last issue

Cooperatives of Small Credits, of which there were then 310, had a membership of 117,312. Their central office was known as the Kooperacijos Bankas. All told, almost 50% of the farmers of Lithuania were members of Cooperatives and each year more & more people became members of Cooperatives. The farmers of Lithuania were quick to grasp the idea that they must not only till their land and raise grain and stock, but that they must also take into their own hands the selling of their farm produce, instead of permitting various middlemen to buy up everything from them at low prices and who usually made bigger profits than the farmer himself. So as a result 3 basic types of Cooperatives and their Associations prevailed widely: 1. For processing products, 2. For credit, and 3. For selling products. One type of Cooperative would aid and support another, in other words, close cooperation prevailed among the Cooperatives.

A third and very important factor employed to uplift agriculture was the economic policy pursued by the Government concerning agricultural and national economy. The leading role in this matter belonged to the Ministry of Agriculture.

The Government maintained two agricultural schools — the Žemės ūkio Akademija and Veterinarijos Akademija. The academies graduated agronomists, forestry experts, veterinarians, and they worked under the Government and were placed all over the country, so they could assist the farmers in every phase of agriculture, — thru classes in the public schools, thru the Cooperatives and directly individually with their advice, consultations and lectures. Besides that, there were 38 Beginners' Agricultural Schools throughout Lithuania with thousands of students. These schools gave the youths a thorough training in farm management and knowledge about Cooperatives and

THE PRIZE-WINNERS "Žemaitukai" / Lietuviški arkliai, ž. ū. parodoj laimėję premijas.

other agricultural organizations.

About 40,000 young people were organized into Youth Agricultural Clubs which recall the 4-H Clubs of America. The work of land surveying melioration, the care of meadows and pastures, drainage and many other agricultural endeavors were carried out by the Government and the Cooperatives with the close cooperation of the farmers. Thanks to such teamwork between the Government and the people and thanks to the industriousness and capabilities of the Lithuanian farmers whose farm production, from the viewpoint of quality and quantity, had risen to high levels during the 22 years of Independent life of Lithuania. Farm production would have reached higher peaks had there been a bigger market for farm products.

How farm production rose may be seen from the following figures.

Average annual field harvest of grain:

	metric tons
1909-1913—5 yr. period	— 1,230,000
1924-1933	— 1,600,000
1924-1928 " " "	— 1,600,000
1929-1933 " " "	— 2,060,000
1934-1938 " " "	— 2,280,000
1939 " " "	— 2,521,000

Note that the crop yield went up more than 100%

Farm livestock figures in thousands:

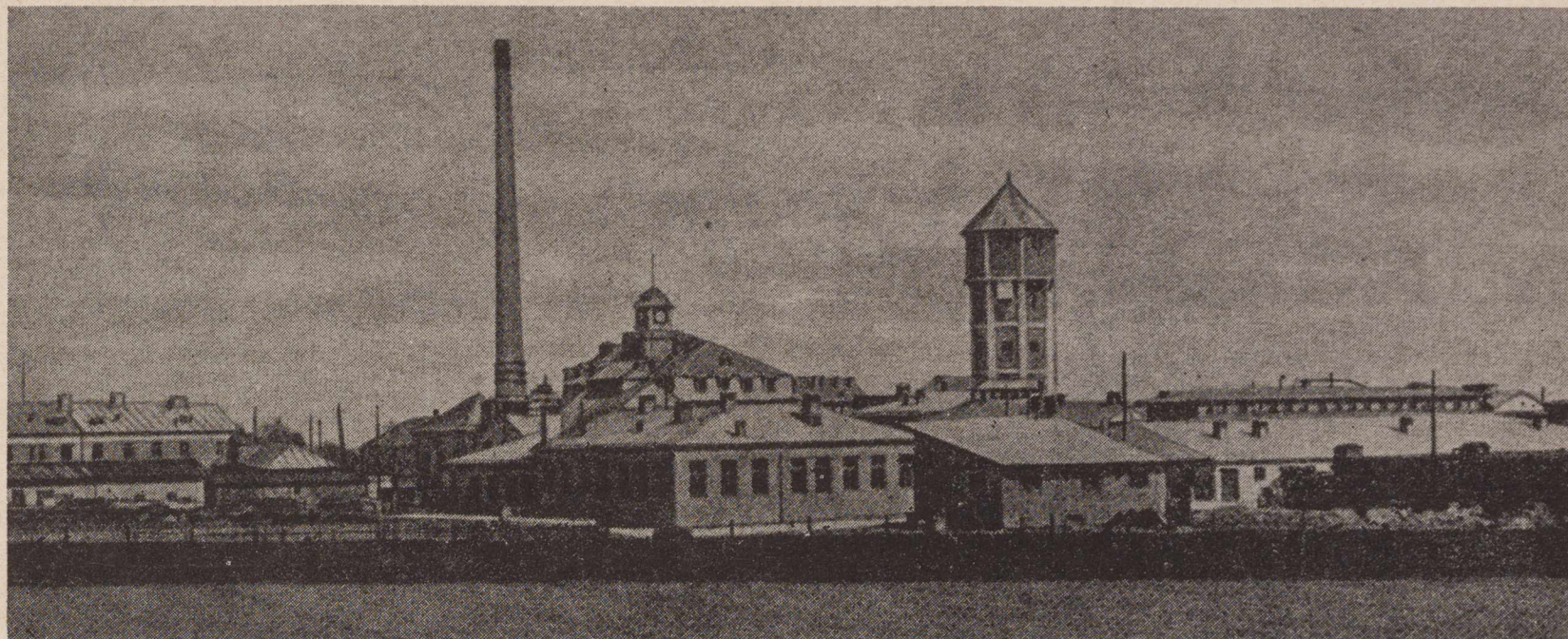
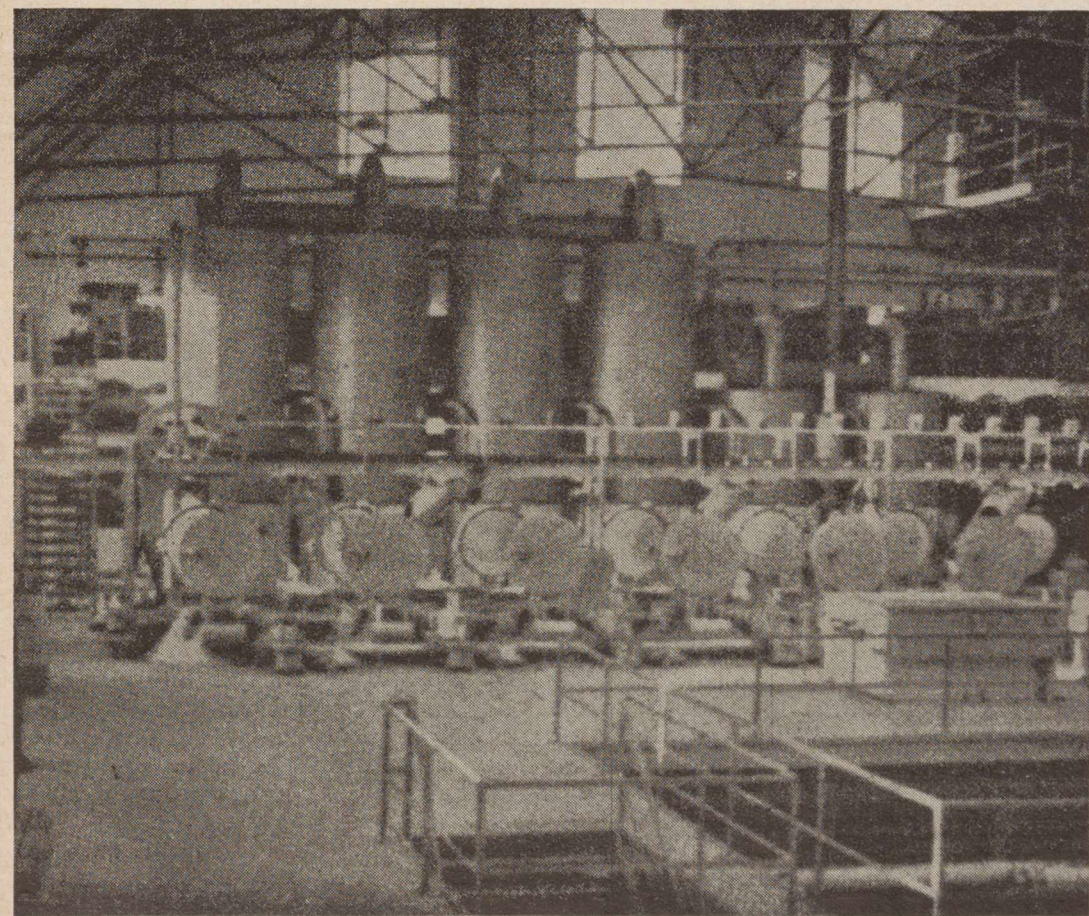
Yr.	Horses	Steers	Cows	Hogs
1919	280	480		750
1925	497	1,339		1,488
1930	562	1,034	650	1,212
1935	544	1,131	756	1,223
1939	601	1,312	862	1,377

Sheep
840
1,455
1,207
1,220
1,256

The number of heads of livestock increased enormously during the first 6 years of Independent Lithuania. Later this number decreased, but there was an intensive effort to improve the quality. Livestock decreased in numbers largely because of difficulties in exporting to foreign

INTERIOR OF A SUGAR FACTORY, Lithuania.

VIENO CUKRAUS fabriko vidus Nepr. Lietuvos metais. Lietuviškasis cukrus buvo daromas iš cukrinių burokų, kuriuos augino vietos ūkininkai. Kad fabrikas buvo modernus, tai galėtų lengvai patvirtinti tokie "Domino" cukraus fabr. specialistai, kaip A. Gustaitis ir kt.

MEAT-EXPORT FACTORY near Kaunas, Ind. Lithuania.

MĖSOS APDIRBIMO ĮMONĖ prie Kauno, Nepr. Lietuvos laikais.

countries, and Lithuania always produced more than she needed. Lithuania had always been able to produce 2 and 3 times more than her population could consume.

Its a very sad note now in Lithuania under the Russians, for the collectivized farm system cannot even provide sufficient food for the country itself. *)

During the 22 years of Freedom and Independence the agricultural economy of Lithuania had surpassed in every way the degrading and obnoxious Russian rule of 120 yrs., from 1795 to 1915. The current

*) And the people of Lithuania are starving, ragged and badly in need of medical aid and medicines, because the farm production has fallen too low under communism and the people are runned down in health from overwork trying to make the crazy quotas of work under the most inhuman conditions of the barbaric Red Monstrosity. All the farm produce is shipped out, wine and grapes are shipped in for the people to drink and eat. Translator.

Russian occupation of Lithuania has again destroyed all the fine and noble human efforts of the Lithuanian people which they put into their most dear and noble Sovereign homeland of Lithuania. The most important factors which uplifted the national economy of Lithuania during her Independent life were mainly these:

1. Free services of the agronomists, veterinarians and other specialists to the Lithuanian farmer were provided by the Government.

2. Special education in agriculture for the youth and adults was widespread thruout Lithuania and accessible to all.

3. The Cooperative Organizations, which were organized by the farmers themselves and managed by people whom they elected, were powerful enough to serve all of the growing needs of the farmers, thereby aiding immensely the farm production and improvement of farming methods.

4. Branching out widely with a large membership, the Young Farmers' Organization instilled love for the farm in the young people and at the same time inspired them with great patriotism for their country.

5. Farming was being changed to follow the Scandinavian model of farms and methods — from solely grain farms there was a change-over made towards the cultivation of livestock and other small branches of the agricultural economy, such as fowl raising, fruit farming, fisheries, gardening, etc.

6. The creation of medium and small farms and the dispersal of crowded villages into single farmsteads.

7. The melioration of fields, the wide use of drainage and the plan to increase meadowlands and pasturage.

8. The maintenance of Agricultural Institutes and the establishment of Centers for seed selection and betterment.

9. The mechanization of agricultural work, etc.

4. Industry

Prior to World War I when Lithuania was under Russian Rule industry did not flourish because of the degrading rule of Kasaps, as the Lithuanians called the Russians. It can be stated that with the exception of local needs for small manufactured goods there were no large industries, because the people were poor and all that the Russians did was to build more and more military garrisons to suppress any uprising.

However, there were several firms which not only supplied Lithuania with their products but also Russia and these were leather goods made in Šiauliai and articles of metal made in Kaunas. The other industries, such as, flour mills, lumberyards, brick and tile and soap factories, breweries, etc. only met the demand of the local population. Lithuania had all kinds of skilled tradesmen. The leading and most numerous were the tailors, shoemakers, carpenters and cabinet makers, wheel-wrights, blacksmiths, metal and iron workers and others. In many instances the very farmers themselves made or improved their own tools and implements. In those days there was a surplus of manpower in Lithuania and this manpower emigrated early in large numbers of 20 or

Maloniai pranešame, kad mūsų firma
PARCELS TO RUSSIA
121 So. Vermont, DUnkirk 5-6550

siunčia paketus maisto, naujų drabužių, vaistų ir t. t.
į Ukrainą, Armeniją, Gruziją, Latviją, Lietuvą, Estiją ir Rusiją.
Muitai ir visos siuntimo išlaidos sumokama šitame krašte. Paketai, siųsti per mūsų įstaigą, gaunami Lietuvoje be jokio mokesčio.

Garantuojame pristatymą ir greičiausią patarnavimą.

Siunčiame ir oro paštu.

Jeigu nepatogu patiems atvykti į mūsų įstaigą, galite paštu atsiųsti savo paketą, ir mes pranešime siuntimo kainą.

Valandos kasdien, išskyrus pirmadienius, nuo 10 val. ryto iki 6 v. vakaro (taip pat ir sekmadieniais)

PARCELS TO RUSSIA, Inc.,

Los Angeles Branch,

121 So. Vermont Ave.,

DUnkirk 5-6550

Juozas Audėnas of Brooklyn, N. Y., marks his 60th birthday anniversary this year. Now he is one of the members of the Committee for a Free Lithuania with headquarters in New York City.

Juozas Audėnas, čia spausdinamos Lietuvos ekonominio gyvenimo studijos autorius, rugsėjo m. atšventęs savo 60 m. amžiaus sukaktį. Jis yra vienas žymiausių Liet. ekonominio gyvenimo žinovų.

30 thousands to the United States or else went to the Russian cities in search of work. If we figure that there are over a million Lithuanians and their descendants in the United States our estimate will not be wrong, since the largest waves of Lithuanians emigrated to the United States during the period of 9 years, from 1905 to 1914.

Life in Independent Lithuania assumed a different tempo beginning with the year 1919. By intensifying the agricultural economy the other branches of the national economy followed suit and kept pace and perhaps even surpassed the former in some instances, like industry for example. The following figures show the growth of industry in Lithuania:

Year	Number of firms
1920	2474
1925	5402
1930	5842
1935	12,067
1938	15,717

From 1935 there appears a big jump in the number of firms. That is because during that period, thru the proof of actual ownership for fiscal reasons, the small firms were also forced to be on their own and buy out their shares from the larger subsidizing firms. The term Industry implied all firms of industry which employed more than 5 workers. The number of firms and number of workers employed grew in the following manner:

Year	Number of firms	Number of employees
1926	1019	18,488
1930	1099	20,106
1935	1136	27,370
1938	1441	40,818

It would be altogether unfair to stop at these figures showing the number of workers employed in the industries of Lithuania. For 1938 the number of workers employed is shown to be only 40,818, which includes only those employees who worked in firms employing 5 or more workers. While on the other hand the number of workers employed in the smaller firms was also quite large. For example, in 1926, the number of workers in such places was as follows:

Holders of administrative positions ..	27,006
Working members of families ..	18,691
Persons in various servant capacities....	1665
Other miscellaneous workers	48,453
Total of workers	95,815

The figures show the number of persons who worked for private industry and these were exclusively physical or white collar workers. The figures do not include those employees who were engaged in work for the State-owned railways, telephone & telegraph services, lumbering and a whole array of other Government jobs. Moreover, neither do the figures include workers of local municipal or district administrations for public utilities such as city waters, sanitation and canalization, meat packing, public transportation, etc.

When the number of firms and employees rose the industrial production increased at a greater rate than the increase of the number of firms. The growth of industry may be seen from the comparative figures which follow, taking as a basis the year of 1929:

Year	In Lithuania	In the World
1929	100	100
1932	157.7	63.0
1935	185.9	85.4
1938	309.4	125.8
1939	354.2	128.7

In this survey, as stated earlier, farm production between the years 1913 and 1939 had increased over 100%, that the industrial output of Lithuania, when she was an Independent nation, rose during the last decade by a ratio of 100:354. Meanwhile, the industrial production of the rest of the world had risen only at the ratio of 100:128.7. This fact tells us much about the industrial growth of reborn and Independent Lithuania and it reveals the capabilities, industriousness and superior intelligence of the people of Lithuania in matters of industry and other endeavors.

According to the value of produced goods, first place is taken by the food industry with over 50% of the total production value. The second place is held by the garment industry which manufactured apparel of all sorts including knitwear, hosiery, etc. The third place was held by the textile industry. Next came the chemical, leather, woodworking, paper and printing industries, etc. The textile industry led all the rest in the number of workers employed. The second place was taken by the lumber industry and the third by the food industry.

The products of the food industry — meat in various forms, butter, cheese and the products of the lumber industry — formed the basic contingent of Lithuanians exports.

The growth of industrial production and its value in Lithuanian money. — The Lithuanian monetary unit was the Litas and its value, as compared to the American Dollar, was: in 1923-1932, — 10 Litas — \$1.00; 1933-1940, — 6 Litas — \$1.00. Statistical figures follow:

Year Value in Litas Value in Litas & in 1929 prices

1929	268,052,000	268,052,000
1930	260,680,000	282,629,000
1935	239,764,000	454,582,000
1937	311,084,000	644,549,000

Jūs galite siųsti savo artimiesiems į Lietuvą

GEROS ŽINIOS

DOVANŲ SIUNTINIUS

įvairių rūšių rūbus, medžiagas ir maistą.

Taip pat galite siųsti visokius vaistus.

PRISTATYMAS GARANTUOTAS.

Per visiems žinomą

ROUND THE WORLD TOURISTS

vienintelį atstovą Pacifico pakrasty.

WE 3-8491

WE 4-7838

334 No. Fairfax Ave. Los Angeles 36, Calif.

LIETUVIŲ ĮSTEIGTA IR VALDOMA ĮSTAIGA NUO 1922 M.
ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000.00

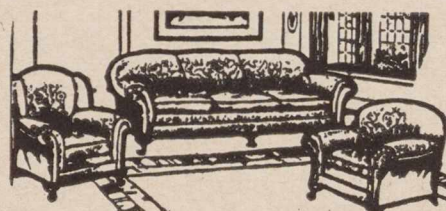

Mokama 4% už padėtus pinigus

TURTAS VIRŠIJA \$16,500,000.00

1447 South 49th Court, Cicero 50, Illinois

Telefonai: TOWNHALL 3-8131 ir BISHOP 2-1397

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį.

FURNITURE CENTER, Inc.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Vedėjas —

J. LIEPONIS

Phone: VICTORY 2-4226 CHICAGO 8, ILL. 3222 S. Halsted St.

During the years of Independent Lithuania there appeared the following new branches of industry, which grew and developed: best sugar processing, textile, shoe, furniture, veneer, paper, knitwear, hosiery, rubber, cosmetics & perfume, glass, farm tool & implement industries and various other kinds of manufacturing. Any new industry that sprang up used the latest and newest machinery and other modern manufacturing equipment, new buildings with modern sanitary and technical provisions. In other words, the firms were constructed and operated along the most modern lines. There were also many already trained and qualified industrial workers of all categories.

5. Commerce

Free enterprise dominated commercial trade as well as all the other business. Whoever had the ambition and was capable of handling a business went into business of some kind and this included individuals and the Commercial or Cooperative Organizations.

From the viewpoint of trade in industry and commerce there were 3 basic categories of concerns: trade of large commodities, mixed (of large and small goods) and trade of small goods alone. Commercial firms were located in the cities and towns and larger ham-

lets. Since the whole existence of Lithuania together with all of the branches of her free national economy were intended for all of her people, so it was equally the same with the network of commerce which served as an institution in the distribution of material wealth to the needs of her citizens — all these grew and broadened. For example, in 1923-25 the total number of concerns was 18,163; 1930 — 22,652; 1935 — 21,981 and in 1938 there were 25,527 concerns. An approximate annual turnover of commercial concerns was about 1 billion litas. In 1937 the turnover or volume of business amounted to 900,000,000 litas.

Lithuanian foreign trade figures:

Year	Exports litas	Imports litas
1923	146,795,000	156,627,000
1925	242,715,000	252,703,000
1930	333,739,000	312,415,000
1935	152,269,000	128,579,000
1939	233,198,000	223,686,000

After 1930 when the Economic Depression came along and spread thruout the world causing prices of goods to drop very low, Lithuania's foreign trade also suffered. How low the prices dropped on agricultural products and industrial goods may be seen from the following table of price comparisons for the year 1927:

TWELVE BROTHERS WHO WERE CHANGED INTO RAVENS

Lithuanian Folk Tale

From LITHUANIAN FOLK TALES, Compiled and Edited
By Stepas Zobarskas

ONCE there lived a rich man who had twelve sons and one daughter. When his wife died, he fell in love with a girl who was a witch. He wanted to marry her, but she refused. Finally she gave him a bitter choice.

"All right, I'll be your wife, but you must burn your sons, put their ashes into a sheet of paper and send it to me."

The father pondered over this for some time, and could not make up his mind. Then he asked one of his servants for advice.

"There is nothing to worry about," the servant answered. "You have many large dogs in your yard. Burn twelve of them, put their ashes into a sheet of paper, seal it up and send it to her. Do you think she will know the difference? After the wedding, even if she does find out, she won't do anything to them."

The rich man did as he was advised. He burned twelve dogs, put their ashes into a sheet of paper, sealed it up and sent it to the witch.

The witch looked over the paper, sniffed it, and then agreed to marry him.

After the wedding, when the witch arrived at his house she sniffed all over the place.

"What's this I smell?" she cried. "Let all those who are not needed become ravens and fly away!"

It so happened that at that moment her step-sons were in the cellar. Immediately they all became ravens and flew away through the window.

Now the rich man and his witch wife and his little daughter were left alone. No one had ever told the little girl about her brothers, for her father had forbidden it. She must not learn that she had ever had brothers and that their step-mother had chased them away.

One day, when the girl was twelve years old, she overheard some servants talking:

"Is this little daughter the only child of our master's former wife?" asked one.

"Why, no," answered the other. She had twelve sons, but when the master married the witch, she changed them into ravens and chased them all away."

When the girl heard this, she decided to look for her brothers. She made twelve shirts and twelve trousers, she also made twelve bedsheets and twelve pillowcases, then she tied them all into a bundle and set out.

She walked and walked through the fields and the forests, not knowing where to go. She asked everyone she met about her brothers, but not one of them had ever seen or heard of them.

One day, as the girl was wandering through a big forest, she came to the hut of a hermit, and asked the hermit whether he had seen or heard anything about her brothers.

"I have never seen them," the hermit answered. "But I rule over all the clouds. Stay here tonight. Tomorrow I'll call them all here and they will tell us whether or

not they have ever seen your brothers."

The next morning the hermit summoned all the clouds. When they had gathered all around his little hut it became as dark as night. The hermit came out of his hut.

"Have you ever seen the twelve brothers who were changed into ravens?" he asked of the clouds.

But they all answered that they had never seen them.

After the clouds had left, the hermit turned to the girl.

"Who knows," he shrugged. "Maybe your brothers are no longer alive. Anyway, when you walk through the forest today, go to my brother, also a hermit, who rules all the winds. Ask him. Maybe the winds have seen your brothers; they will tell you the truth."

The girl went forth. That evening she reached the hut of the other hermit. She walked in and inquired if he knew anything about her brothers who were flying ravens.

"I myself don't know," he answered. "But you stay here tonight. Tomorrow I'll call all the winds together and ask them about your brothers. If they have seen them they will tell us."

The next morning the hermit summoned all the winds. Whistling and roaring, they all gathered around his hut. The hermit asked them about the girl's brothers. But none of the winds had ever seen them.

"Don't give up hope," the hermit said to the girl. "Go to my brother who governs all the birds. Maybe some bird saw your brothers; they'll tell you the truth."

So the girl walked on farther. Finally she reached the hovel where the bird hermit lived.

In the morning the hermit called all his birds and inquired whether they had seen the little girl's brothers. Flock after flock flew in and out, and none of them had ever seen her brothers. Then a crippled eagle came limping in.

"Where were you all this time, why didn't you report sooner?" the hermit asked.

"I know where the girl's brothers are," the eagle answered. "They are ravens by day and fly through the air, but at night they turn back into men and live on a mountain."

The hermit then gave the girl twelve sticks, and told her that she must stick one after another into the ground as she climbed up to the mountain.

"Be sure that no stick falls from your hand," he warned her. "If you lose one stick you won't be able to reach the peak of the mountain."

And he turned to the eagle. "Take care of her and see that she doesn't fall and kill herself."

The girl walked forth, with the eagle hovering above her. After a long time, she came to the mountain. It was so high that its peak pierced the clouds.

The girl began to climb. She stuck each of the sticks into the ground and hoisted herself up higher and higher. She had gotten almost halfway up when one of the

sticks slipped from her hand, and the girl began to fall. But, luckily, the eagle saw her slip and, grabbing her by the dress, he carried her high up above the clouds and set her down in front of the home of the ravens.

"Here is the cave where they stay when they fly back in the evening," the eagle told her. "You will find twelve beds inside; cover them with your bedsheets and put the clothes that you made on top of each bed. You will also find a little table at each bed, with a small loaf of bread on it. Cut off a slice from each loaf and eat it. The bed of the youngest brother is next to the door; you can spend the night under it."

The eagle flew away.

The girl moved into the cave, and found everything exactly the way the eagle had described it. She made all twelve beds with her bedsheets and put a shirt and trousers on each bed. Then she cut off a thin slice of bread from each loaf, ate it and crawled under the youngest brother's bed and waited.

In the evening a flock of ravens alighted in front of the cave. They turned into men and strode into the cave. They saw their beds were made, put on the new shirts and trousers, highly delighted with their luck. When they sat down to eat they noticed that their loaves of bread had been cut into.

"Hmmm," the oldest brother murmured. "It's all right for someone to make our beds and clothe us, but it is not good that he should cut a slice from each loaf. But what we can do — what's done is done."

The next morning, they walked out of their cave, crowed and flew away.

Now the girl moved out from under the bed and began to look around. How beautiful it was on top of the mountain! Toward evening she grew hungry. She returned to each of their little tables and again cut a slice from each loaf of bread. Then she got back under her youngest brother's bed and lay down.

The brothers again returned that evening.

"Look," the eldest cried, "someone has eaten our bread again!" We won't do anything about it this time," he went on darkly, "but if that someone eats our bread a third time, I shall find him if I have to move the whole mountain!"

Lying under the bed, the girl became frightened and knew not what to do. When all her brothers were sound asleep and snoring, she moved out from under the bed and began tugging at the leg of her youngest brother.

"Who is it?" he asked.

"Dear brother," the girl whispered, "I am your sister. I searched all over until I found you all here, but I don't know what to do now that my oldest brother is angry with me."

"Stay where you are until tomorrow," he said.

The next morning, when all were about to leave the cave, the youngest brother turned to the oldest.

"You threatened to move the whole mountain in your search for the one who cut off a slice of our bread," he said. "What would you do if you were to find it was a relative of ours — or our sister?"

"I see that you know who it is," the oldest brother said. "Well, show her to us."

"Come out, little sister — what will be, will be."

When she crawled out from under the bed, the oldest brother looked at her sadly.

"If you had stayed home just one more year," he said, "you would have seen us again. Now, sister, we'll have to suffer twelve more years. If you can remain silent for that many years, we'll see each other again."

Then he held her to sit on his back, and they all turned back into ravens and flew away. They flew with her into the big forest, put her in the top of a fir tree, said good-by, and left her there. And there she sat until her clothes turned to rags.

One day a young prince and his escort went hunting in the forest. When their dogs spotted the little girl they surrounded the fir tree and began to bark. The hunters and houndsmen rode up and looked up into the tree and saw the girl there. They began to talk to her but she would not say a word.

"Come down or we'll shoot!" they threatened. But the girl remained as mute as before. Then the young prince signaled to one of his servants.

"Climb up and bring her down. We want to see what she looks like."

When the servant climbed up into the fir tree, the girl signaled to him that she had no clothes on. The servant slid down and rushed to the prince.

"There is a beautiful young woman in the fir tree," he exclaimed. "But she can't come down — she hasn't any clothes."

The prince commanded his servants to bring her new clothes. The clothes were brought to the girl, and after she had put them on she climbed down from the tree. The minute the prince saw her he liked her so much that he would not even think about any other girl. He brought her to his castle and showed her to his parents, saying he was going to marry her. The parents of the prince did not want him to marry the girl because she could not talk. But the prince insisted.

"Maybe she's doing penance for something," he said. "Once her penance is over, she will speak again."

So the king and the queen yielded. The prince married the girl and he was very happy.

A year later a son was born, but the prince was away at the time. The midwife was that very same witch, the girl's stepmother, who hated her. She took her baby boy away and put a little dog in his place.

"Look what she gave birth to!" exclaimed the wicked witch, showing the dog to the king and queen.

The king and queen stared at the dog.

"If our son's wife were good," they said, "she would speak out. Who knows what kind of woman she is? We were right when we told him not to marry her!"

Then they wrote a letter to the prince, explaining what had happened. They also asked him what to do with his wife and her child. The prince sent word that they were not to do anything until he returned; then he himself would decide what to do.

Now when the prince came home and saw his wife again, she looked enchanting, so beautiful, fairer than ever, that he forgot all about the child.

CONTINUED ON NEXT PAGE

1. Grand Duke Vytautas. — Vytautas Didysis. 2. Trakai Castle, Vytautas' Birthplace. — Trakai — Vytauto tėviškė. 3. The Castle-Hill at Vilnius. — Pilies kalnas Vilniuje.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part XIV

ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

After Grand Duke Algirdas' death (1377) Lithuania saw a period of discordances, intrigues and fights.

Kęstutis recognized his nephew Jogaila as Grand Duke of Lithuania, but the other brothers would not and revolted against him. The insurgents got in touch with Moscow and started a war against Jogaila.

Jogaila, meanwhile, wanting to secure his western boundaries, began negotiation with the Teutonic Order, resulting in the signing of several secret agreements. In one agreement the Order promised not to touch Jogaila's lands; on other hand Jogaila promised not to help his uncle Kęstutis in his fight against the Order. In another agreement Jogaila presented the Knights with the entire territory of Žemaičiai (Lowlands) as far as the Dubysa river (his uncle's property, of course!).

When Kęstutis became aware of these secret agreements, he occupied Vilnius and captured Jogaila (1381). Jogaila was expelled

from his father's throne and given the governorship of the territory of Vitebsk. But the story did not end here. Clashes between the armies continued.

During one such clash in July, 1382, Jogaila invited Kęstutis and his son Vytautas for some talks. He assured their safe passage. Despite this, he captured both and imprisoned them. After five days Kęstutis was found dead, strangled in his cell in the castle of Krėva. (See a picture in LD May issue, this year, p. 22). Vytautas managed to escape.

On who's order Kęstutis was killed is not known. Historians, however, believe he was killed by order of Duke Skirgaila, the brother of Jogaila.

The body of the Grand Duke Kęstutis was brought to Vilnius and cremated there on a pyre together with his beloved horses, hounds and falcons. This was the tragic end of one of the most prominent and noblest rulers of Lithuania.

1. Coats of Arms of the Lithuanian Cities :Kaunas, Vilnius and Klaipėda. — Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos miestų herbai. 2. Vytautas Fleeing from prison. — Vytautas pabėga iš kalėjimo 1382 metais. 3. The Lithuanian National Emblem — The Cross of Vytis; also Coat of Arms of Grand Duke Jogaila. — Vyties Kryžius, taip pat Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Jogailos herbas.

TWELVE BROTHERS.

Continued from page 23

The next year his wife gave birth to another son. And again the prince was far away from his castle. This time the witch, who again was asked to be midwife, replaced the boy with a kitten.

"Look, just look what she gave birth to this time!" said the king and queen and all their courtiers.

They were all astounded, and the prince's parents wrote another letter, asking him what to do with his wife and her new-born baby. And again the prince told them to wait until he came home.

Once he was back, he again could not resist his wife's beauty, and again he lived with her in his palace.

When the third son was born and the witch put another dog in his place, the king and queen became very angry. They commanded the prince to come home at once and do something about the whole affair.

When the prince came home, he said to his parents, "Do whatever you wish! I don't know who she is or what her guilt is."

Now the girl was brought to the court, and the judges sentenced her to be burned as a witch.

They put up a big stake, tied the girl to it and set it afire. But all of a sudden a heavy rain came down and put out the fire.

The judges made another stake. At this very moment the twelfth year of the brother's exile was al-

Vytautas escaped the following way: his wife and maid were allowed to visit him in his cell. He disguised himself in the maid's clothes and fled. At first he sought refuge with his brother-in-law the Polish Duke Janusz, later with the Teutonic Knights, where he requested asylum and help to regain his father's throne.

As Vytautas later testified, Jogaila's aides killed many prominent followers of Kęstutis. His mother, the Grand Duchess Birutė, was drowned in a river. An old legend tells us, that Birutė was brought to her birthplace Palanga and buried there with ceremony on a hilltop at the Baltic seashore.

To this day in Palanga there is a hill, Birutė-Hill, where a chapel stands. (See a picture in LD September issue, 1957).

Lithuanian Folklore honors Birutė in tale and song.

/ To be continued

most over; but one hour of it remained. When the fire was again set and the wood began to burn, the twelve ravens appeared out of the blue and began to circle the stake. Then one raven swooped down — became a man and walked toward the girl, holding a three year old boy by the hand. A short time later a second raven arrived with a boy of two in his arms. Then a third one appeared bearing a little baby still in his diapers. Then the other nine brothers rushed down.

"What are you doing!" they shouted. "Why do you want to kill our innocent sister? Why don't you burn the midwife — her step-mother, the witch — instead? Here are the little sons of our sister, the sons the witch had stolen!"

In no time the witch was caught, tossed into the fire, and burned. Then the brothers greeted their sister and her prince, their brother-in-law. They told him how the witch had thrown the new-born sons away, and how they had taken them into their cave and reared them.

Now the king prepared a very great feast — and I was there and saw everything that happened at the feast. And I know that they lived happily ever after.

THIS IS AN EXCERPT FROM THE LATELY published collection of Lithuanian Folk Tales translated from the Lithuanian by Lithuanian writer Stepaš Zobarskas.

The book is richly illustrated with pen and ink sketches by Ada Korsakaitė, graduate of Immaculat College in Los Angeles. Gerald J. Rickard, publisher, 200 pp., \$4.50. Available: Mr S. Zbarskas, 85-37 88th St., Woodhaven 21, N.Y.

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

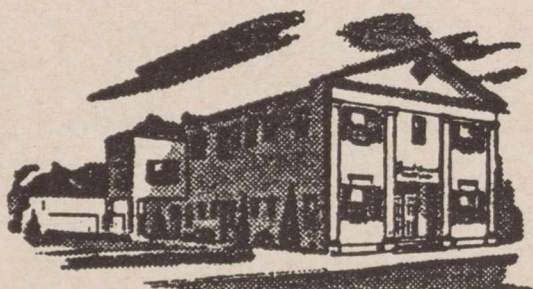
Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andriulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

JONES & HAMROCK
MORTUARY

734 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15

NEW TELEPHONE NUMBER
Richmond 9-6091

MICHIGAN FARM CHEESE

Dairy, Inc.

FOUNTAIN MICH.

John Andrulis,
President

Angie Andrulis,
Vice-President

Telephone: Fountain 2301

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški

sūriai.

Užsisakykite, tada patys įsitikinsite
Taip pat gaminam didelius sūrius
subuvimams ir kit. progoms pagal užsakymą.

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.
(kampas Chatsworth Blvd.)
GRANADA HILLS, Calif.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909
Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien — 10—12 priešpiet ir 2—8 val. vakaro;
šeštadieniais — 10—12 priešpiet ir 2—4 p.p.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New address:

HELEN MOCKUS

5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD, Calif

New Telephone: NOrmandy 5-3351

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Prof. Algirdas J. Greimas, starting this Fall Semester, teaches French at the University of Ankara, Turkey; for several years he had taught the same subject at the University of Alexandria, Egypt.

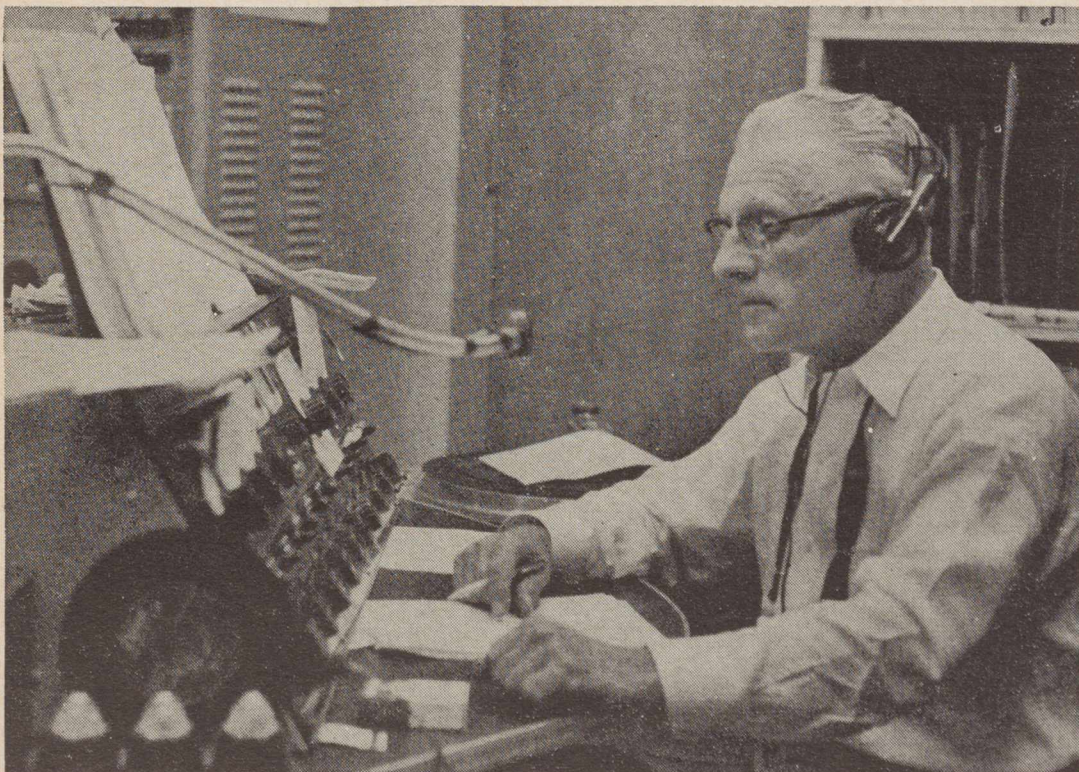

POLICEWOMAN FRANCES M. (ARMAITIS) OSTROSKE of Hartford, Conn. Policewoman Ostroske, the only Lithuanian policewoman in the State of Connecticut, was recently commended by the City Council for her excellent police work in solving a homicide case. This was the first time in the city's history that a policewoman ever solved a murder and it marked the first time that the City Council ever commended a policewoman. She has been a member of the Hartford Police Department for five years and she is presently the president of the Blessed Mother Sodality of the Holy Trinity Lithuanian Church.

FRANCES M. (ARMAITIS) OSTROSKE, Hartford, Conn., vienintelė lietuvė moteris policininkė Connecticut valst. Hartfordo miesto taryba atžymėjo ją už puikų išaiškinimą vienos komplikotos bylos. Ji priklauso šv. Trejybės lietuvių parapijai Hartforde ir šiuo metu yra 'Blessed Mother Sodality' parap. d-jos pirmininkė.

JOHN ADAMS of Waterbury, Conn., Director of a Lithuanian Radio program, is a candidate for the State Legislature.

JOHN D. ADAMS (Adomaitis) Waterbury liet. radijo programos vedėjas jau treči metai. Čia augęs lietuvis, lankė New York ir Yale universitetus, baigė Carnegie Institutą. Waterburio Teisom vertėjas, W. miesto apsaugos komisaras, Waterburio Liet. Bendruomenės valdybos narys, W. Apyl. valdybos vicepirm., uolus šv. Juozapo parapijos narys; 15 metų verčiasi bizniu. Lapkr. 4 d. kandidatuoja (Demokr. part.) į Connecticut valst. seimą.

● **R. Viesulas**, Woodhaven, N. Y., who now is on tour in Europe, young Lithuanian-American artist, has had an one man show of oils, lithographs and drawings at the Almus Art Gallery October 11 through November 2, 1958, in Great Neck, Long Island, N. Y.

● **Miss Eglė Žemgulytė**, Chicago, Ill., was chosen as a Nurse of the Year of Chicago.

ANNTHONY J. YOUNG of Dorchester, Mass., prominent Lithuanian attorney and for the past nine years a member of the District Attorney's staff for Suffolk County, has been appointed by Governor Foster Furcolo to membership on the Finance Commission of the City of Boston.

A. J. Young is well-known for his activities in Lithuanian civic, social, and church organizations.

Advokatas A. Young-Jankauskas paskirtas Bostono finansų komisijos pirmininku ir gub. F. Furcolo toms pareigoms prisaikdintas spalio 9 d. Finansų komisija kontroliuoja Bostono miesto apyvartą; iš 5 kom. narių algą gauna tik pirmininkas.

YOUNG AND OLD Lithuanians of Chicago are campaigning for Anthony Rudis, who is a candidate for the U. S. Congress. Anthony Rudis is a very active member of a number of Lithuanian-American patriotic and Catholic organizations; he is National President of the Lithuanian Roman Catholic Federation of America.

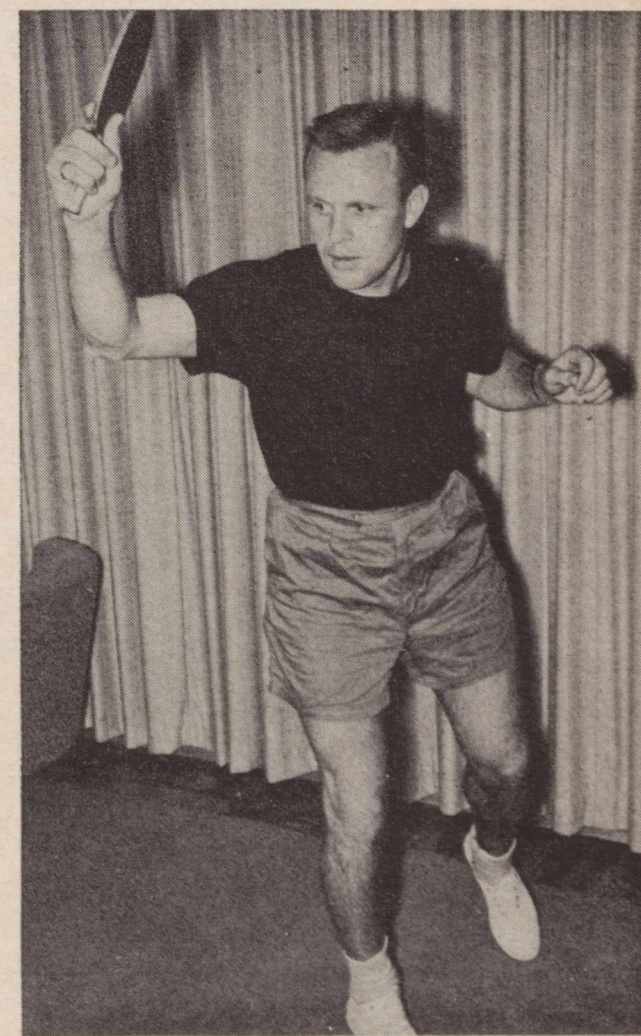
Senosios kartos ateivis L. Savickis, talkinamas savo vaikų, varo "kampaniją už Rudį, nepriklausomą kandidatą į kongresą. Čia matome dvi talkininkes "pilnoje uniformoje". Būsią priklijuota apie 2000 plakatų ir išplatinta 15,000 lapelių prie automobilių.

● **John L. Paukštis**, Chicago, Ill. was elected Commander of the American Legion of Cook County, Illinois. The American Legion in Cook County has 400 posts with 75,000 members. John L. Paukštis was born, raised and attended schools in Chicago, Ill. His parents came from Lithuania. He is in printing business.

● **Rev. John C. Jutt**, Worcester Mass., has written an article about Lithuania's Lourdes. His article was published in The Catholic Free Press of Worcester, Mass. This is about Šiluva, a quiet town in central Lithuania, where in 1608 Our Lady appeared to some small children almost under the same circumstances as she did in Lourdes 250 years later. That is why in recent years Šiluva has been called the Lourdes of Lithuania. Father Jutt's article was published in the August 8, 1958, issue of the above said Catholic weekly.

PRANAS GVILDYS of Toronto, Canada, has recently won the table tennis championship of Canada.

PR. GVILDYS, Kanados stalo teniso meistras, laimėjo Kanados Tautinės Parodos metu Toronte po kelias dienas užtrukusių varžybų, kuriose lietuvis parodė sugebėjimus ir sportišką ištvermę.

DR. J. Z. GAILIŪNAS su žmona savo kieme tikrina grybus, surastus Connecticut apylinkėse. Jo kiemo stalas ir kėdės taip pat grybų formos.
Dr. Gailiūnas ir jo žmona (mergautinė pavardė Vilka-

tė, čia gimusi) abu gražiai kalba lietuviškai ir savo vaikus, Janetą ir Ronaldą taip pat moko lietuvių kalbos.
DR. J. Z. GAILUN with his wife. Note furniture shapes.

Pilna grybų kraitelė—vienos dienos laimikis...
A days harvest. Here are some of the 600 adible types of mushrooms found in Connecticut.

LIETUVIS – AMERIKOS GRYBŲ KARALIUS

Dr. Gailun, – "Champion Mushroom Picker of the East"

Aš su savo boba išėjau grybauti,
Atradau lepšę, negaliu išrauti...
Mano bobutė labai silpna buvo —
Beraudama lepšę ir pati pargriuvo...

Išvirsim grybus, nugraibysim taukus,
Duosim šeimynai, kuri dirba laukus—

— taip ir ir panašiai, linksmi ir sąmojingai dainuoja apie grybus Lietuvos liaudis. Literatūroje niekas turbūt nepralenkė vyskupo Baranausko, kuris "Anykščių šilelyje" visą puslapį grybų garbei paskyrė...

Grybas lietuviams labai gerai žinomas girių ir pievų augalas — valgis ir delikatesas. "Didžiojo virėjo" yra duodama apie 20 grybų patiekalų receptų ir įvairių padažų. Kiek yra lietuviškų grybų iš viso? Liaudis vardus davė tik keliolikai dažniau sutinkamų bei vartojamų grybų, — tai baravykai, rudmėsės, umedės, kelmučiai, voveruškos, kazlėkai, šampionai, paliepės, lepšės, bobausiai... Hartfordiškis lietuvis dantų gydytojas Gailiūnas, "grybų meilę" paveldėjęs iš savo tėvo Vincento, su kuriuo pradėjo grybauti Connecticut miškuose dar vaikystėje, surado, kad čia auga iki 600 rūšių grybų. Prieš 10 metų pradėjęs pagrindinai grybais domėtis, šiandieną jis tapo grybų specialistu, susidaręs gausią grybų literatūrą bei pačių grybų kolekciją.

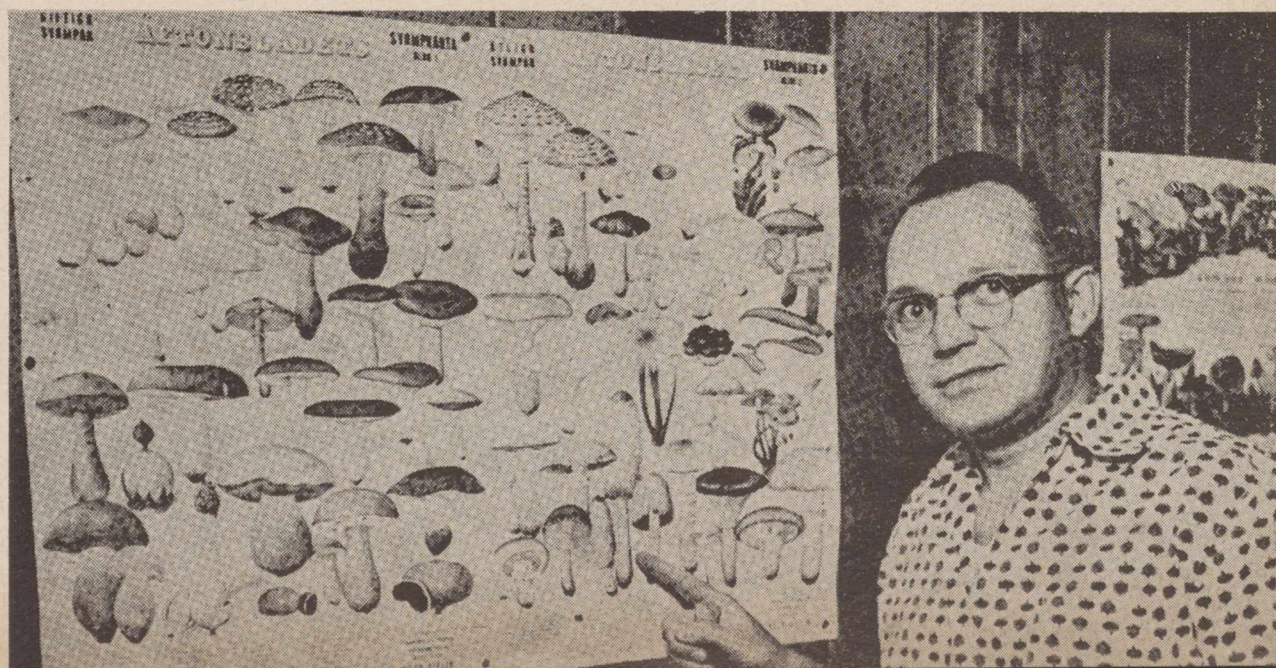
Vietos iliustruotas laikraštis "The Courant Magazine" prieš kiek laiko įsidėjo iliustruotą rašinį apie dr. Gailiūną, kaip grybų garsenybę Amerikos Rytuose.

Tame rašinyje tarp kitko žurnalistas paduoda įdomių dr. Gailiūno pasakojimų iš grybų, ypač nuodingųjų grybų istorijos. Kas šiandieną neprisimena lietuviškųjų marinuotų, džiovintų ar kitaip parengtų grybų? Svečiuose prie stalo su šypsena tiesiame ranką į grybukų pusę... Mėgo grybus ir senieji Romos imperatoriai. Per puotas vienas dailiausių patiekalų buvo cezariški agarikai. Dr. Gailiūnas sakosi tų karališkų grybų radęs ir prie Hartfordo. Bet kas įdomu, kad į tuos agarikus yra kita, nuodingų grybų rūšis panaši. Tuo pasinaudodama, cezario Klaudijaus žmona Agripina į jo lėkštę idėjusi keletą Amanita Muscaria, nuo kurių imperatorius ir miręs. Sakoma, kad Agripiną nusibodusiu cezariu taip nusikratyti pamokęs jų sūnelis Neronas, kuris tapęs valdovu mėgdavo nepatinkamiems asmenims suruošti puoteles, per kurias pavaišindavo išmėgintu Amanita Muscaria; taip jis nusikratęs prefektu ir keliais centurijonais.

DR. J. Z. GAILIŪNAS prie grybų lentelės, vaizduojančios įvairias grybų gimines ir formas.
MUSHROOMS come in many and varied shapes, as Dr. Gailun indicates on a Swedish chart which hangs one of the walls of his home.

DOCTOR GAILUN has an enviable dental practice in Hartford, but his friends know him as "Champion Mushroom Picker of the East". Really he is a micologist, a scholar in the field of mushrooms. The walls of the spacious West Hartford game room at 91 Steele Rd. were covered with charts showing hundreds of varieties of mushrooms...

Vincent Gailun, the West Hartford dentist's father, brought from Lithuania the traditional European love of mushrooms and Jame, as a young boy, joined his father to roam Connecticut woods and meadows and bring home rare dishes. About 10 years ago the doctor revived this childhood pleasure in a scientific way, collecting rare books on mushrooms and joining the distinguished Boston Micological Society.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS.

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour

Šeštadieniais-Saturdays 8:45—9:15 A. M.

KBLA Radijo Stotis 1590 kc.

Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.

Reikalų vedėjas — George Rudelis, 5027 Zelzah St.,
Encino, Calif.

Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa

WCSS — 1490 kilc.

Sekmadieniais 7—8 val. vakaro

Programos vedėjas — Juozas Olšauskas.

Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.

Sekmadienių rytais 10:15—11:00

WAYE — 860 Kilocycles

Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone Tuxedo 9-8693;

Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.
Phone SARatoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa

WKOX, banga 1190, Framington, Mass.

Sekmadieniais nuo 8 val. iki 9 val. rytą

P. VIŠČINIS, programos vedėjas

47 Banks St., Brockton 18, Mass.

Telef. JU 6-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje,
veikianti nuo 1934 m. balandžio mėn.

Boston, Mass — WLYN - 1360

Sekmadieniais 2:30 iki 3:00 val. po pietų

Muzika, dainos ir Magdūtės pasaka

Direktorius S. Minkus

502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. AN 80489

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas

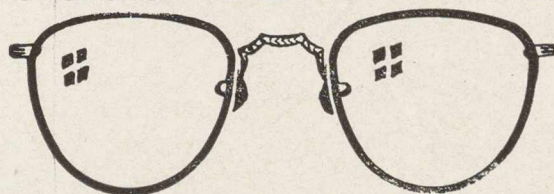
Tėviškės Garsų programą transliuoja

kiekvieną penktadienį 7: —7:30 v. v.

per W D O K stotį banga 1260

Programos vedėjas — Juozas Stempužis

506 E. 118th St., Cleveland 8, Ohio

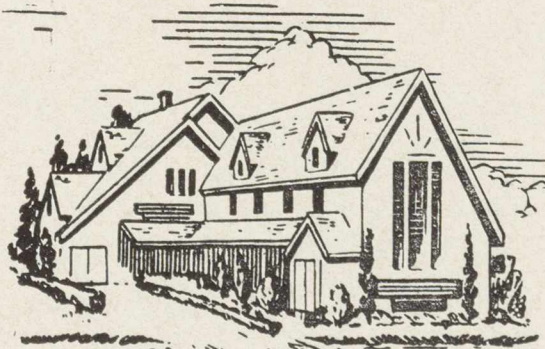
EYES EXAMINED GLASSES FITTED

DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.

Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Istaiga Los Angeles

COWLEY & CASPER

Laidotuvių Namai

935 W. Washington Blvd.

Richmond 9-1061

Los Angeles

Richmond 9-1062

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIO VALANDOS

Iš stoties WGES 1390 kiloc. kas dieną pirmadienį iki
šeštadienio nuo 8:30 iki 9:15 rytą ir kas pirmadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro.

Sekmadienį iš Radijo stoties WOPA 1490 kc. ir FM
102-3 MC nuo 8:30 iki 9:30 rytą.

Tel. HEmlock 4-2413

7159 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Illinois

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"

Detroit - WJLB - 1400 kilocycles

Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.

Director Helen Rauby

16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.

Telephone UNiversity 1-1072

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė

Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles

Sekmadieniais 1:00 — 1:30 p. p.

Direktorius Ralph Valatka

15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.

Telephone BRoadway 32224

"Lithuanian Voice"

(Iš Inkster, Mich) — WCHB — Banga: 1440

Sekmadieniais 8:30 — 9:30 a. m. (rytą)

Programos vedėjas J. Kriščiūnas,

803 N. Crawford, Detroit, Mich. Telef. VI 1-5724

Hartford, Conn.

"Tėvynės Garsai"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė

Hartford — WPOP — 1410 kilc.

Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 val. p. p.

Programos vedėjas — Vl. Plečkaitis.

439 Stanley St., New Britain, Conn.

Telef.: BA. 5-0994

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIOJAS

Paseo del General Primo de Rivera 25

Transliuojama kasdien

nuo 21 val. 30 minučių iki 21 val. 45 min. Lietuvos laiku,
31, 32, 42 ir 49 metrų bangomis.

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda

girdime kiekvieną šeštadienį, 4:00—5:00 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)

Direktorius - Jokūbas J. Stukas

1264 White St., Hillside, N. J.

Tel. WAverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa

Bendruomenės Balsas

Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles

Programa sekmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų
iki 4 val.

Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.

Pusvalandžius redaguoja redakcinis kolektyvas. Bendruo-
menės Balso reikalais rašyti: A. Gaigalui, 335 Titan St.
Philadelphia 47, Penna.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles

Sekmadieniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų

Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour

Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles

Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.

Produced by Knights of Lithuania

Pittsburgh District

WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

WAMO — 860 on your dial

Pittsburgh's Country and Western Music Station

Producer and Announcer: Frank J. Saldukas

5915 Elwood St., Pittsburgh 32, Pa.

Assistant: George Žilinskas.

Roma, Italiija

ROMOS RADIOJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21,10;

vid. Europos laiku — 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas Dr. J. Gailius

Circonvallazione Appia 158, kasdien trumpomis bangomis

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles

Programos transliuojamos kiekvieną sekmadienį

9:30 — 10:00 val. ryto

Klubo valdyba:

Garbės pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St

Pirm. P. Armonas, 75 Clairmount St., Rochester 21. N.Y

Vice-pirm. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.

Iždininkas Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.

Sekretorius R. Kiršteinis, 682 Hudson Ave.

Narys Br. Krokys, 10 Dudley St.

Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai:
A. Cieminis, Alf. Dziakonas, St. Ilgūnas, D. Jodelytė

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"

Lietuviškos Muzikos Valandėlė

Radio Difurosa 19 ir 49 m. bangomis

Sekmadieniais 10:15—11:00 Rio de Janeiro laiku

Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas

Sao Paulo — Brasil, Caixa Postal 403

Ši valandėlė yra girdima visose Amerikose

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai

CKFH — 1400 banga — Toronto, Ont., Canada

Šeštadieniais nuo 12 val. iki 1:00 po pietų

Programos ved. J. R. Simanavičius, 132 Havenlock St.,
Toronto, Ont., Telef.: LE 4-1274

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"

Waterbury - WvCO - 1240 kilocycles

Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.

Director Mrs. M. J. Colney

148 Grand St., Waterbury 2, Conn.

Nauja Lietuvių Radijo programa

Klausykite kiekvieną šeštadienio vakarą nuo 6:40 p.m.
iki 7:30 p.m. Programa perduodama iš radijo stoties

WATR Waterbury mieste, 1320 kilocycles.

John D. Adams-Adomaitis,

Programos vedėjas ir direktorius,

27 Congress Avenue. Waterbury, Conn.

Telefonai: PLAZA 3-2787 ir PLAZA 3-8898

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS

Kas dieną pusės valandos programa Lietuvos laiku

girdima 19 val. 30 minučių trumposiomis

11, 13, 16, 19 ir 31 mtr. bangomis.

New Yorko laiku — 11,30 val., Melbourne — 2,30 ryto,

Buenos Aires — 1,30 p.p., Los Angeles — 8,30 ryto.

Programa kartojama Lietuvos laiku:

vidurnaktį — 24 val. — 25 ir 31 mtr. bangomis;

rytą — 7 val. 15 min. — 25 ir 31 metro bangomis.

15 val. — 11, 13, 16 ir 19 mtr. bangomis.

N. Y. 4 val. p.p., Melb. 7 val ryto, B. A. 6 val. p.p.,

N. Y. — 11,15 vakare, Melb. — 2,15 p.p., Buenos Aires

—1,15 val. naktį.

N. Y. 7 val. ryto, Melb. 10 val. vak. B. A. 9 val. ryto.

Los Angeles 1 val. p.p.

Vatikanas, Italiija

Pakeistos Vatikano Radijo lietuviškų programų laikas:

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje:

Sekmadienų rytais — 10:30 — 11:00 Lietuvos laiku,

kiekvieną vakarą 20:15—20:30 Lietuvos laiku.

Bangos: 31 — 25 — 19 ir 196 metrų.

Adresas:

Secione Lituana, Stazione radio, Citta del Vaticano.

GREGG'S MOTOR HOTEL

C. LUKSIS, Owner

Phone: EX 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

SANTA MONICA, CALIF.

Phone, Wire or Write for Reservations

Close to

Beach—Westwood—Beverly Hills & Hollywood

LIETUVIŲ
DIENOS

A LITHUANIAN CROSS, in Kennebunk Port, Maine